

Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU17

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen om Sveriges genomförande av Agenda 2030 till handlingarna. I skrivelsen redogör regeringen för arbetet med att genomföra Agenda 2030 och de globala mål för hållbar utveckling som FN:s generalförsamling antog 2015. I skrivelsen konstateras att Sverige har goda förutsättningar för att nå agendans mål, samtidigt som det finns utmaningar både nationellt och globalt.

Utskottet föreslår vidare att riksdagen avslår motionsyrkandena.

I betänkandet finns 9 reservationer (S, V, MP) och ett särskilt yttrande (C).

Behandlade förslag

Skrivelse 2024/25:66 Sveriges genomförande av Agenda 2030.

Ca 30 yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet5

 Ärendet och dess beredning.....5

 Bakgrund5

Utskottets överväganden.....6

 Sveriges genomförande av Agenda 20306

Reservationer25

 1. Förutsättningar för att genomföra Agenda 2030, punkt 1 (S)25

 2. Förutsättningar för att genomföra Agenda 2030, punkt 1 (V)26

 3. Förutsättningar för att genomföra Agenda 2030, punkt 1 (MP)27

 4. Politiken för global utveckling, punkt 2 (V, MP)28

 5. Civilsamhällets roll i genomförandet av Agenda 2030, punkt 3 (V, MP).....29

 6. Jämställdhet, punkt 4 (V, MP).....30

 7. Skattefrågor och tillbörlig aktsamhet för företag, punkt 5 (V)31

 8. Minskad ojämlikhet, punkt 6 (V, MP)32

 9. Miljö och klimat, punkt 7 (V, MP)32

Särskilt yttrande.....34

 Särskilt yttrande (C)34

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag.....35

 Skrivelsen.....35

 Följdmotionerna35

Bilaga 2

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2024/25:AU3y39

Bilaga 3

Försvarsutskottets yttrande 2024/25:FöU2y47

Bilaga 4

Miljö-och jordbruksutskottets yttrande 2024/25:MjU5y55

Bilaga 5

Näringsutskottets yttrande 2024/25:NU5y.....77

Bilaga 6

Skatteutskottets yttrande 2024/25:SkU7y87

Bilaga 7

Trafikutskottets yttrande 2024/25:TU5y92

Bilaga 8

Utbildningsutskottets yttrande 2024/25:UbU5y105

Bilaga 9

Utrikesutskottets yttrande 2024/25:UU3y111

Tabell

Tabell Yttranden från andra utskott 18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Förutsättningar för att genomföra Agenda 2030

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkandena 1, 2, 9 och 11–13,

2024/25:3300 av Mikael Damberg m.fl. (S) och

2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1–3, 5, 6 och 14.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (V)

Reservation 3 (MP)

2. Politiken för global utveckling

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 10 och

2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 4.

Reservation 4 (V, MP)

3. Civilsamhällets roll i genomförandet av Agenda 2030

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 8 och

2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 7 och 8.

Reservation 5 (V, MP)

4. Jämställdhet

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 3 och

2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 9.

Reservation 6 (V, MP)

5. Skattefrågor och tillbörlig aktsamhet för företag

Riksdagen avslår motion

2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkandena 4–6.

Reservation 7 (V)

6. Minskad ojämlikhet

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 7 och

2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 13.

Reservation 8 (V, MP)

7. Miljö och klimat

Riksdagen avslår motion

2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 10–12.

Reservation 9 (V, MP)

8. Sveriges genomförande av Agenda 2030

Riksdagen lägger skrivelse 2024/25:66 till handlingarna.

Stockholm den 11 mars 2025

På finansutskottets vägnar

Edward Riedl

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Edward Riedl (M), Oscar Sjöstedt (SD), Gunilla Carlsson (S), Dennis Dioukarev (SD), Björn Wiechel (S), Jan Ericson (M), Ingela Nylund Watz (S), Charlotte Quensel (SD), Ida Drougge (M), Ida Gabrielsson (V), Hans Eklind (KD), Martin Ådahl (C), David Perez (SD), Janine Alm Ericson (MP), Cecilia Rönn (L), Peder Björk (S) och Joakim Sandell (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2024/25:66 Sveriges genomförande av Agenda 2030. I skrivelsen redogör regeringen för sitt samlade arbete med att genomföra Agenda 2030 och de globala mål för hållbar utveckling som FN:s generalförsamling antog i september 2015. Skrivelsen innehåller en nulägesanalys, en analys av samstämmighet och en samlad redovisning av den förflyttning som Sverige har gjort mot det mål som riksdagen antog i december 2020 för genomförandet av Agenda 2030. I skrivelsen redovisas Sveriges genomförande av Agenda 2030-målen sedan den förra skrivelsen överlämnades 2022.

Tre motioner har lämnats med anledning av skrivelsen. En förteckning över behandlade förslag finns i bilaga 1.

Samtliga utskott har fått tillfälle att yttra sig över skrivelsen och åtta utskott har valt att göra det. Yttrandena finns i bilaga 2–9.

Bakgrund

I december 2020 antog riksdagen ett mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030 (prop. 2019/20:188, bet. 2020/21:FiU28, rskr. 2020/21:154). I propositionen framhölls att de riksdagsbundna målen inom respektive utgiftsområde i hög utsträckning motsvarar delmålen i Agenda 2030. De riksdagsbundna målen i respektive utgiftsområde är därför viktiga i uppföljningsarbetet och bidrar till att förtydliga agendans mål och delmål i det svenska genomförandet. Den redovisningen kvarstår men blir med nödvändighet uppdelad. I propositionen föreslogs därför att regeringen en gång per mandatperiod ska lämna en samlad och fördjupad redovisning till riksdagen i form av en bilaga till budgetpropositionen. Bilagan skulle enligt förslaget innehålla en nulägesanalys, en analys av samstämmighet och en samlad redovisning av regeringens arbete med Agenda 2030 inklusive den förflyttning som Sverige har gjort mot målet.

Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag men lämnade ett tillkännagivande om att regeringen ska lämna en samlad redovisning av genomförandet och måluppfyllelsen av arbetet med Agenda 2030 i en skrivelse till riksdagen vartannat år. Skrivelsen som nu lämnas är den andra i ordningen.

Regeringens politik för genomförandet av Agenda 2030 är ett av de områden som omfattas av utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning i statens budget. Regeringens bedömning av måluppfyllelsen liksom politikens inriktning väntas även fortsättningsvis redogöras för inom utgiftsområdet.

Utskottets överväganden

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelsen om Sveriges genomförande av Agenda 2030 till handlingarna. I skrivelsen redogör regeringen för arbetet med att genomföra Agenda 2030 och de globala mål för hållbar utveckling som FN:s generalförsamling antog 2015. Utskottet ser inte skäl till att i sammanhanget rikta några tillkännagivanden till regeringen. Samtliga yrkanden i följdmotionerna avslås.

Jämför reservation 1 (S), 2 (V), 3 (MP), 4 (V, MP), 5 (V, MP), 6 (V, MP), 7 (V), 8 (V, MP) och 9 (V, MP).

Skrivelsen

Det nationella genomförandet av Agenda 2030

Regeringens övergripande arbete med Agenda 2030 vägleds av det riksdagsbundna målet för genomförandet av agendan. Sverige ska genomföra Agenda 2030 för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling genom en samstämmig politik nationellt och internationellt. Genomförandet ska präglas av agendans princip att ingen ska lämnas utanför (prop. 2019/20:188, bet. 2020/21:FiU28, rskr. 2020/21:154).

Regeringen värnar om hela agendan och dess integrerade och balanserade ansats och de tre dimensionerna av hållbar utveckling (ekonomisk, social och miljömässig) där ingen ska lämnas utanför. Regeringen verkar för att Addis Abeba-handlingsplanen, Parisavtalet och Sendairamverket för katastrof-riskreducering ska vara en integrerad del av genomförandet av Agenda 2030. Regeringen verkar också för att jämställdhet integreras i hela Agenda 2030 och att barnperspektivet och funktionshinderperspektivet beaktas.

Regeringen framhåller att de statliga myndigheterna kan använda Agenda 2030 som ett gemensamt verktyg och språk för att strukturera sitt arbete med de utmaningar Sverige har. Exempelvis är GD-forum en plattform för myndigheter i samverkan för Agenda 2030. Vidare har länsstyrelserna enligt regeringen en viktig roll att inom ramen för sina uppgifter arbeta sektorsövergripande och främja samverkan inom de olika länen.

Regeringens skrivelse om genomförandet av Agenda 2030

Regeringen konstaterar att riksdagen har tillkännagett för regeringen att den ska redovisa arbetet med Sveriges genomförande av Agenda 2030 vartannat år i en skrivelse till riksdagen (bet. 2020/21:FiU28, rskr. 2020/21:154). Regeringen har därefter lämnat en skrivelse med en samlad redovisning av genomförandet och målnuppfyllelsen av Agenda 2030 (skr. 2021/22:247).

Regeringen anför att det genom den nu aktuella skrivelsen blir den andra gången som regeringen lämnar en sådan redovisning. Regeringen anser att formerna för redovisningen därmed har blivit så etablerade att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Samarbete på olika nivåer för att genomföra Agenda 2030

Regeringen bedriver ett aktivt arbete för att genomföra Agenda 2030 på regional nivå. Enligt regeringen har i princip samtliga mål i agendan koppling till den verksamhet som bedrivs på regional och lokal nivå. Olika aktörers delaktighet och engagemang på regional och lokal nivå är enligt regeringen därför centralt. Kommunerna och regionerna är viktiga aktörer för genomförandet, eftersom de har möjlighet att definiera och prioritera insatser utifrån sina egna förutsättningar och utmaningar.

Regeringen framhåller att visionen om att Norden ska vara världens mest integrerade och hållbara region 2030 utgör ramverket för samarbetet för hållbar utveckling och genomförandet av Agenda 2030 i Nordiska ministerrådet. Den nordiska expertgruppen för hållbar utveckling bistår ministerrådet i genomförandet och uppföljningen av arbetet. Bland annat har en granskning av regionens genomförande av Agenda 2030 tagits fram. Syftet var att belysa hur de nordiska kommunerna och regionala myndigheterna har arbetat med agendan. En slutsats var att utvecklingen sker lokalt och att genomförandet av agendan är beroende av ett aktivt engagemang från lokala och regionala myndigheter.

Det svenska ordförandeskapet i EU:s ministerråd våren 2023 var enligt regeringen en möjlighet för Sverige att sätta tonen och växla upp EU:s gemensamma arbete med Agenda 2030. Huvudprioriteten var att ena och effektivisera den gemensamma EU-hållningen inför FN:s politiska högnivåforum för hållbar utveckling (HLPF) som årligen anordnas i juli. Huvudbudskapen förhandlades fram i mars och medförde att EU kunde tala med en enhetlig röst vid samtliga förberedande möten inför forumet. HLPF var 2023 också det förberedande mötet inför hållbarhetstoppmötet SDG Summit, som markerade halvtid i genomförandet av Agenda 2030. Förberedelserna inför SDG Summit ägde till största delen rum under det svenska ordförandeskapet. Bland annat befastes en gemensam EU-strategi för toppmötet, och kommissionens första frivilliga översyn av genomförandet av Agenda 2030 inom EU förankrades.

Den nationella samordnaren för Agenda 2030

Mellan 2020 och 2024 hade den nationella samordnaren för Agenda 2030 som uppgift att stödja och främja Sveriges arbete med att uppnå de globala målen för hållbar utveckling (dir. 2020:17). Regeringen noterar att samordnaren i sin slutredovisning konstaterade att omställningen till hållbar utveckling går för långsamt och att ytterligare åtgärder behövs för att öka takten (KN2024/00828).

Sveriges bidrag till det globala genomförandet

Regeringen konstaterar att den globala utvecklingen i allt högre grad präglas av geopolitiska motsättningar, demokratisk tillbakagång och ett polariserat och fragmenterat multilateralt samarbete. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina pekas ut som en enskild händelse som kom att innebära en stor omställning för den regelbaserade världsordningen. De humanitära behoven i världen är fortfarande stora och har försvårats ytterligare av långdragna väpnade konflikter. Det har i sin tur orsakat stort mänskligt lidande, fördrivning av civila och flyktingströmmar. Covid-19-pandemin resulterade i den största fattigdomsökningen på decennier, som också inneburit kännbara konsekvenser för ekonomier och samhällen i stort.

Regeringen framför att dessa utmaningar sammantaget har lett till stora bakslag för genomförandet av Agenda 2030. Vid FN:s toppmöte i september 2023 konstaterades behovet av en kraftsamling för att världssamfundet ska kunna nå de uppsatta målen. Finansieringsbehovet för att kunna genomföra målen har lyfts som en central del i detta arbete.

Sverige bidrar aktivt till det globala genomförandet av Agenda 2030 genom utrikes-, bistånds- och handelspolitiken, betonar regeringen. Utöver detta lyfter regeringen ansatsen att varje land har ansvar för den egna utvecklingen och för sina egna medborgares välbefinnande för att möjliggöra en hållbar utveckling globalt. Sverige fortsätter att vara en av de mest generösa biståndsgivarna i världen.

Sveriges stöd till Ukraina har varit långsiktigt och strävat efter att kunna bidra till Ukrainas återuppbyggnad på sikt. I juli 2023 antog regeringen en ny strategi för det långsiktiga stödet och samarbetet med Ukraina för 2023–2027 som är Sveriges största bilaterala biståndsstrategi. Den övergripande prioriteringen är att stötta Ukrainas EU-anslutning som ytterligare aktualiserats efter att medlemskapsförhandlingarna med EU inleddes i juni 2024.

Sverige har även stöttat hanteringen av andra konflikter och kriser, och både Gaza och Sudan har mottagit humanitärt stöd.

Regeringen framför att Sveriges klimatbistånd utökades och intensifierades under 2023. Sverige har påskyndat genomförandet av Agenda 2030 genom att vara en ledande givare av utvecklingsbistånd, klimatfinansiering och humanitärt bistånd. I december 2023 antog regeringen en reformagenda för biståndet (UD2023/17726). I arbetet med de multilaterala bankerna har Sverige, genom styrelsearbete och andra metoder, agerat för att bidra till att skapa ekonomisk tillväxt och generera välbefinnande på flera nivåer i världen.

Regeringen betonar även i strategin för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft från november 2023 det privata näringslivets roll i genomförandet av Agenda 2030 och Parisavtalet, med särskild betoning på grön och digital omställning.

FN är det främsta forumet för att följa upp genomförandet av Agenda 2030. Sverige har genom flera insatser verkat för innovativa lösningar och mobilisering av privat kapital till stöd för en hållbar tillväxt. Även EU är en

central aktör i arbetet för att påskynda genomförandet av Agenda 2030. Sverige deltog särskilt aktivt i detta under det svenska ordförandeskapet i EU. För att främja det svenska näringslivets engagemang för resursmobilisering var Team Sweden en särskilt viktig kanal.

Regeringen framför att Sverige under sitt ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2024 fortsatte arbetet med att förverkliga visionen om Norden som världens mest integrerade och hållbara region 2030. Sverige verkade för att stärka Nordiska utvecklingsfondens klimatsatser för hållbar utveckling i låg- och medelinkomstländer. En del i detta var att stödja samarbetet med näringslivet för att öka klimatfinansieringen.

Samstämmig politik för hållbar utveckling

Regeringen konstaterar att Agenda 2030 är en global ansats för hållbar utveckling. En utgångspunkt är att målen är integrerade och odelbara, och att framsteg krävs inom samtliga områden för att målen ska kunna uppnås. I agendans delmål 17.4 framhävs särskilt behovet av en samstämmig politik för hållbar utveckling. Den kan enligt regeringen sägas innebära en samordnad ansats mellan politikområden, förvaltningsnivåer och berörda samhällsaktörer för att främja en effektiv och långsiktig riktning för arbetet med agendan.

I regeringen ansvarar varje statsråd för genomförandet av Agenda 2030 inom sitt verksamhetsområde. Klimat- och näringslivsdepartementet ansvarar för samordning av det nationella genomförandet av Agenda 2030 medan utrikesdepartementet ansvarar för Sveriges bidrag till det internationella genomförandet.

Regeringens arbete med samstämmighetspolitiken tar sin utgångspunkt i Agenda 2030 och regeringens reformagenda för biståndet. Enligt regeringen tydliggörs detta i regeringens förslag om upphävande av vissa riksdagsbindningar i fråga om politiken för global utveckling i budgetpropositionen för 2025. Vidare säkerställer regeringen samstämmighet i sin politik genom att tillämpa ordinarie beredningsprocesser, exempelvis gemensamberedning. Det säkerställer principen om regeringens kollektiva beslutsfattande. Regeringen framhåller att en samstämmig politik ger ett tydligt mervärde.

Regeringen konstaterar att betydelsen av samarbeten och partnerskap mellan utvecklingssamarbetet och den privata sektorn får ett allt större genomslag globalt. Målen i Agenda 2030 kan enligt regeringen enbart nås genom samverkan mellan offentlig och privat finansiering. Rätt använt kan biståndet verka som en katalysator och bidra till att mobilisera ytterliga resurser i arbetet med att nå målen. Andra aktörers, inklusive den privata sektorns, engagemang, finansiering och mobilisering bör systematiskt mobiliseras. Svenska företag kan enligt regeringen spela en viktig roll i genomförandet av utvecklingssamarbetet. Synergierna mellan bistånd, handel och främjande genomförs med hjälp av berörda enheter på utrikesdepartementet och i styrningen av berörda myndigheter och andra aktörer som berörs av målen. I skrivelsen ger regeringen exempel på svenska

samarbetsaktörer och på hur samstämmighet drivits i olika sammanhang. Regeringen framhåller också två områden, industrins gröna omställning och tryggad livsmedelsförsörjning, som åskådliggör arbetet med och vikten av samstämmighet för att hantera komplexa frågor som spänner över politik-områden.

Redovisning av de globala målen för hållbarutveckling

I skrivelsen redovisar regeringen Sveriges uppfyllelse av Agenda 2030-målen sedan den förra skrivelsen om Sveriges genomförande av Agenda 2030 överlämnades 2022. För varje mål presenteras en övergripande sammanfattning av måluppfyllelsen. Därefter lämnas en redovisning av tematiska områden som regeringen bedömer har en stor bäring på måluppfyllelsen. Enligt regeringen ska redovisningen ses som en beskrivning av en trend mot måluppfyllelse.

Mål 1 Ingen fattigdom

Regeringen konstaterar att Sverige har ett nationellt socialt skydd som omfattar alla bosatta. Ur ett internationellt perspektiv kan Sverige långsiktigt bidra genom att stötta låg- och medelinkomstländer. Målet för det svenska biståndet är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.

Mål 2 Ingen hunger

Regeringen framhåller att svensk livsmedelsproduktion kännetecknas av hög kvalitet och säkerhet och av en hög standard inom miljö- och klimatområdet. Hälsan i befolkningen är generellt sett god, även om regeringen ser att det finns stora skillnader mellan grupper där övervikt, även bland barn och unga, är ett folkhälsoproblem. Internationellt är Sverige en aktiv part i arbetet med tryggad livsmedelsförsörjning, bl.a. genom FN:s jordbruks- och livsmedelsorganisation.

Mål 3 God hälsa och välbefinnande

Enligt regeringen är folkhälsan i Sverige god i en internationell jämförelse. Samtidigt finns det fortfarande skillnader – och i vissa fall ökande sådana – i hälsa mellan olika grupper i befolkningen. Psykisk ohälsa är en växande folkhälsoutmaning såväl i Sverige som internationellt. För att möta dessa hälsoutmaningar och kommande vårdbehov, och för att nå Sveriges övergripande folkhälsopolitiska mål, behövs det enligt regeringen fortsatt arbete för att skapa mer likvärdiga livsvillkor och ett stärkt fokus på hälsofrämjande och förebyggande insatser i flera sektorer. Sveriges engagemang för en god och jämlik hälsa, inklusive sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, i andra länder och globalt kvarstår enligt regeringen också som en viktig prioritering i arbetet med att uppfylla målet.

Mål 4 God utbildning för alla

Regeringen framhåller sammanfattningsvis att det svenska utbildningssystemet ger tillgång till avgiftsfri utbildning och livslångt lärande för alla. De grundläggande färdigheterna att läsa, skriva och räkna ska stärkas och satsas mer på genom yrkesutbildningar och ökat fokus på STEM-ämnena (science, technology, engineering and maths, dvs. naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik) i skolan.

Mål 5 Jämställdhet

Regeringen konstaterar att Sverige uppfyller flera globalt fastslagna kriterier för jämställdhet och har ett rättsligt ramverk som främjar jämställdhet. Regeringen framför dock att målet om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv ännu inte är uppnått. Jämställdhetsintegrering är, i kombination med särskilda åtgärder, regeringens huvudsakliga strategi för att nå målen för jämställdheten.

Mål 6 Rent vatten och sanitet för alla

Enligt regeringen har nästintill hela Sveriges befolkning god tillgång till säkert dricksvatten och goda sanitära förhållanden. Områden med brister finns, bl.a. när det gäller enskilda brunnar och avlopp, långsiktigt säkerställande av dricksvattenresurser och skydd av vattenrelaterade ekosystem. Regeringen konstaterar att Sverige på flera sätt bidrar till det globala arbetet för att nå målet.

Mål 7 Hållbar energi för alla

Regeringen framhåller att hela Sveriges befolkning har tillgång till elektricitet, att elproduktionen är näst intill fossilfri och att energieffektiviteten förbättras. Samtidigt behövs det ytterligare åtgärder för att nå målet, särskilt i ett globalt perspektiv. Som en följd av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har regeringen vidtagit ett flertal åtgärder för att minska energikostnaderna för företag och hushåll samt minska EU:s beroende av importerade bränslen från Ryssland. Regeringen har också sänkt priset på bensin och diesel för att stötta de som drabbats av ökade priser och mildra inflationens konsekvenser.

Mål 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Utvecklingen mot ett hållbart arbetsliv och hållbar tillväxt har enligt regeringen inget tydligt slutmål. Trots insatser för att bl.a. förbättra arbetsmiljön, främja tillväxt och skapa möjligheter för alla har flera indikatorer enligt regeringen gått åt fel håll. Regeringen bedömer att en del av detta förklaras av den vikande konjunkturen, som särskilt drabbar dem som står långt ifrån arbetsmarknaden. Regeringen framhåller i skrivelsen flera åtgärder som syftar till att vända utvecklingen.

Mål 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Regeringen framhåller att fortsatta insatser har gjorts för att säkerställa en motståndskraftig infrastruktur och en inkluderande och hållbar industrialisering samt för att främja innovation. Positiva förändringar kan enligt regeringen noteras, bl.a. fortsätter näringslivets utsläppsintensitet att minska. Åtgärder har vidtagits för att skynda på en omfattande nyindustrialisering. Vidare har regeringen lämnat förslag till ekonomiska ramar för transportinfrastrukturen för perioden 2026–2037. För att ytterligare påskynda transportsektorns och näringslivets klimatomställning behöver enligt regeringen fler åtgärder vidtas.

Mål 10 Minskad ojämlikhet

Regeringen ser för närvarande en ökning av ojämlikheten mellan individer och flera grupper i samhället. Uppföljningen visar att många av delmålen inom området ännu inte är uppfyllda. Det svenska biståndet har en viktig uppgift att i nära samspel med privata aktörer skapa förutsättningar så att människor och länder långsiktigt kan resa sig ur fattigdom.

Mål 11 Hållbara städer och samhällen

Hållbar stadsutveckling är ett brett område som omfattar sociala, ekonomiska och ekologiska faktorer. Det är enligt regeringen svårt att göra en samlad bedömning av i vilken grad målet uppfylls. Det konkreta arbetet bedrivs framför allt på lokal nivå, där ambitionsnivån kan variera men på många håll är hög. Statliga insatser kan på olika sätt främja och skapa förutsättningar för detta arbete. Regeringen konstaterar att Sverige i ett globalt perspektiv har goda förutsättningar att nå målet. Tillgången till kollektivtrafik, offentliga platser och grönområden är god i Sverige. Mycket få människor drabbas av naturkatastrofer. Däremot finns det enligt regeringen fortsatta problem med bostadsbrist, trångboddhet och otrygghet i många städer och tätorter.

Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion

Regeringen konstaterar att utvecklingen av genomförandet av målet är tvetydig, och det finns sammantaget ingen tydlig trend för utvecklingen. För vissa delar är utvecklingen positiv; exempelvis minskar hushållens livsmedelsavfall och konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp. Även inom kemikalieområdet finns det positiva trender. Enligt regeringen går det dock i dagsläget inte att se en tydlig trend för det övergripande miljötillståndet. En positiv utveckling förutsätter vissa beslutade åtgärder inom EU. För andra delar, exempelvis delmålet om markant minskad mängd avfall, konstaterar regeringen att det är svårt att göra trendanalyser eftersom uppdaterade metoder för insamling av data påverkar jämförelsen över tid.

Mål 13 Bekämpa klimatförändringarna

Regeringen konstaterar att Sveriges utsläpp fortsätter att minska. Under 2024 förväntades Sveriges utsläpp tillfälligt öka för att sedan minska under 2025. Enligt regeringen innebär regeringens förslag i budgetpropositionen för 2025

att åtagandet för 2030 enligt EU:s ansvarsfördelningsförordning (ESR) beräknas nås. Naturvårdsverket bedömer dock att Sverige med nuvarande styrmedel inte når etappmålen till 2030 eller 2040, och inte heller målet om nettonollutsläpp till 2045. Regeringen framhåller att forskningen tydligt prognostiserar att extrema väderhändelser på grund av klimatförändringarna kommer att förvärras och ske allt oftare, med konsekvenser för människor, verksamheter, djur och natur. Regeringen konstaterar att även om Sverige når nationella mål och EU:s klimatmål behöver mycket göras de kommande 20 åren för att anpassa samhället till klimatförändringarna och deras effekter.

Mål 14 Hav och marina resurser

Enligt regeringen är tillståndet för miljön i Östersjön och Nordsjön inte tillfredsställande. Tillståndet för flera marina arter och livsmiljöer är kritiskt. Trycket på havet ökar från växande verksamheter som energiuutvinning, turism och transporter, samt accelererande klimatförändringar. Invasiva arter, ohållbart fiske och övergödning är viktiga påverkansfaktorer. Regeringen framhåller att svenska hav skulle kunna ge större samhällsekonomisk nytta om de var friskare. För att lyfta fram betydelsen av levande hav beslutade regeringen under 2024 om en havsmiljöproposition (prop. 2023/24:156).

Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald

Regeringen konstaterar att arbetet med 9 av Sveriges 16 miljömål bidrar direkt till uppfyllandet av målet. Insatser görs för skydd och skötsel samt hållbart nyttjande. Knappt 15 procent av Sveriges landareal är skyddad, bl.a. som nationalparker, naturreservat och Natura 2000-områden. Satsningen på att restaurera och återskapa våtmarker både ökar den biologiska mångfalden och bidrar till att minska utsläpp av växthusgaser. Enligt regeringen är utmaningarna fortfarande stora och inga av de nio miljömål som bidrar till mål 15 bedöms kunna nås med befintliga och planerade styrmedel.

Mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen

Sverige är enligt regeringen en stark röst och aktör globalt för demokrati, rättsstatens principer och mänskliga fri- och rättigheter, detta för att kunna öka människors frihet och bekämpa förtryck. Regeringen arbetar också för att förstärka bekämpningen av organiserad brottslighet och för att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism.

Mål 17 Genomförande och globalt partnerskap

Regeringen framhåller att Sverige är en ledande aktör när det kommer till utvecklingsbistånd, klimatfinansiering och humanitärt stöd. Sverige deltar genom sitt stöd till FN och de multilaterala utvecklingsbankerna till det internationella arbetet för hållbar utveckling. Regeringen framför också att det finns ett stort finansieringsbehov för att möta de globala målsättningarna för Agenda 2030. Regeringen påpekar att utvecklingssamarbetet måste ske genom initiativ från både offentlig och privat sektor.

Regeringens slutsatser och nästa steg i genomförandet

Regeringen konstaterar att Sverige har goda förutsättningar för att nå målen för Agenda 2030. En mängd initiativ har tagits av regeringen för att föra Sverige närmare målen. Dock kvarstår det fortfarande utmaningar för Sverige, där den organiserade brottsligheten kan lyftas som exempel. Sverige är enligt regeringen i behov av att fokusera på kunskapsskolan, öka den fossilfria elproduktionen och stärka transportinfrastrukturen. Regeringen verkar för att förverkliga dessa prioriteringar genom Tidöavtalet, som på sikt ska ta Sverige närmare agendans mål.

De riksdagsbundna mål som finns sedan tidigare är enligt regeringen avgörande att följa upp för att kunna genomföra agendan. För att kunna nå målsättningarna poängterar regeringen behovet av stöd från externa aktörer.

Genom utrikes-, bistånds- och handelspolitiken bidrar Sverige till att möjliggöra det globala genomförandet av Agenda 2030. Regeringen betonar varje lands ansvar för sin utveckling och för sina medborgares välbefinnande. Sverige är samtidigt en stark röst och aktör globalt för demokrati, rättsstatens principer, mänskliga fri- och rättigheter och jämställdhet för att öka människors frihet och bekämpa förtryck. Sverige fortsätter att vara en av de mest generösa biståndsgivarna i världen.

Motionerna

Tre motioner har lämnats med anledning av skrivelsen, kommittémotionerna 2024/25:3300 av Mikael Damberg m.fl. (S), 2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) och 2024/15:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP). De redovisas nedan per ämnesområde, i motsvarande ordning som i utskottets förslag till riksdagsbeslut (s. 3–4).

Förutsättningar för att genomföra Agenda 2030

I kommittémotion 2024/25:330 av Mikael Damberg m.fl. (S) framhåller motionärerna att regeringen brister i sin hantering av Agenda 2030-målen. Motionärerna kräver att regeringen skärper arbetet för att nå de 17 målen i Agenda 2030. De anser därför att regeringen bör återkomma med en plan för hur regeringen ska skärpa sitt arbete för att nå målen, bl.a. genom åtgärder i linje med de förslag som nämns i motionen.

I kommittémotion 2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkandena 1–2, 9 och 11–13 anser motionärerna att länsstyrelserna bör ges en tydligare roll i arbetet med Agenda 2030 (yrkande 1). Vidare anser motionärerna att regeringen bör återkomma med förslag på hur samarbetet med kommuner och regioner i arbetet med Agenda 2030 kan förtydligas (yrkande 2). Motionärerna framhåller att Sverige bör koppla allt bistånds- och utvecklingsarbete till uppfyllandet av Agenda 2030 och Sveriges politik för global utveckling (yrkande 9). Det finns enligt motionärerna fortfarande stora målkonflikter och hinder för en kraftfull utvecklingspolitik. Även i svensk inrikespolitik finns

stora målkonflikter med negativ påverkan på genomförandet av Agenda 2030. Motionärerna anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med en samstämmig politik för hållbar utveckling nationellt där målkonflikter med negativ påverkan på genomförandet av Agenda 2030 synliggörs för att man ska kunna förhindra dem (yrkande 11). Motionärerna efterfrågar även förslag på politisk styrning framåt i form av en handlingsplan för genomförandet av Agenda 2030 med de mest prioriterade åtgärderna (yrkande 12). Vidare anser motionärerna att regeringen bör tillsätta en politiskt sammansatt kommitté med uppdrag att t.o.m. 2030 kontinuerligt ta fram underlag till regeringen i form av uppföljning, utvärdering och förslag till åtgärder för att genomförandet av Agenda 2030 ska drivas framåt (yrkande 13).

I kommittémotion 2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1–3, 5, 6 och 14 anser motionärerna att regeringens skrivelse om genomförandet av Agenda 2030 är undermålig, inte ger insyn i den förda politiken och därför inte ger möjlighet att granska den. Motionärerna vill att regeringen ska återkomma till riksdagen om hur Sverige ligger till när det gäller att nå de globala målen, om de mål- och intressekonflikter den ser med sin politik och om hur den hanterat dem inom ramen för Agenda 2030 (yrkande 1). Enligt motionärerna måste regeringen ta fram en handlingsplan för hur den ska arbeta med att uppnå de globala målen både nationellt och internationellt (yrkande 2). Motionärerna konstaterar att regeringen avskaffat Statistiska centralbyråns (SCB) uppdrag att samordna statistisk uppföljning av hur Sverige lever upp till målen i Agenda 2030 och förordar att uppdraget till SCB förnyas (yrkande 3). Enligt motionärerna hade den nationella samordnaren för Agenda 2030 en avgörande samordnande roll mellan samhällets olika aktörer. Motionärerna anser att regeringen måste återinrätta en nationell samordnare för Agenda 2030 t.o.m. 2030 (yrkande 5). De anser även att regeringen måste tydliggöra Agenda 2030 som prioritering både nationellt och lokalt och stärka samordningen (yrkande 6). Motionärerna anser vidare att internationella landvinningar om mänskliga rättigheter och demokrati måste värnas i ett mer nationalistiskt globalt samhälle. De anser att regeringen måste lyfta vikten av Agenda 2030 i nationella och internationella sammanhang och alltid kopplat till internationella åtaganden om mänskliga rättigheter och demokrati samt att ingen får lämnas utanför (yrkande 14).

Politiken för global utveckling

I kommittémotion 2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 10 förordar motionärerna att regeringen återinför och utvecklar Sveriges politik för global utveckling (PGU).

I kommittémotion 2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 4 anser motionärerna att regeringen måste återuppta politiken för global utveckling (PGU) som styrmedel för utvecklingspolitiken för att på så sätt garantera att samstämmighet är en del av regeringens politik (yrkande 4).

Civilsamhällets roll i genomförandet av Agenda 2030

I kommittémotion 2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 8 anför motionärerna att Sverige inom såväl EU som FN bör verka för att värna det demokratiska utrymmet och civilsamhällets roll.

I kommittémotion 2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 7 och 8 anser motionärerna att det är avgörande för att uppnå målen i Agenda 2030 att alla delar av samhället, inklusive civilsamhället, är engagerade och delaktiga. Motionärerna vill att regeringen erkänner civilsamhällets viktiga roll som en bidragande aktör för att nå de globala målen och en rättvis och hållbar värld. Motionärerna vill också att tvärssektoriella forum med civilsamhället återinrättas och att ett meningsfullt samråd hålls med civilsamhället inför nästa rapport om genomförandet av Agenda 2030.

Jämställdhet

I kommittémotion 2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 3 anser motionärerna att regeringen bör återkomma till riksdagen med en feministisk analys av genomförandet av Agenda 2030 för att säkerställa en strukturell förändring i Sverige.

I kommittémotion 2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 9 framhålls att Agenda 2030 har jämställdhet som ett eget mål och att det också är avgörande för att alla mål ska kunna uppnås. För att Agenda 2030 ska bli rättvis och effektiv vill motionärerna att regeringen ska ha en jämställdhetsanalys som genomsyrar alla insatser och beslut samt separat redovisa hur genomförandet påverkar kvinnor och män.

Skattefrågor, skuldavskrivningar och tillbörlig aktsamhet för företag

I kommittémotion 2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) anför att det är viktigt att en aktiv biståndspolitik kombineras med exempelvis skuldavskrivningar och åtgärder mot skatte- och kapitalflykt. Motionärerna anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag i fråga om skuldhantering och om behovet av att motverka skatte- och kapitalflykt (yrkande 4). Motionärerna anser också att regeringen bör föreslå lagstiftning för att företag ska genomföra s.k. human rights due diligence (tillbörlig aktsamhet för företag), ett verktyg som företag kan använda för att förhindra att deras verksamhet har en negativ påverkan på de mänskliga rättigheterna (yrkande 5). Motionärerna anser även att regeringen bör utreda möjligheten att införa klimat- och miljöperspektiv enligt s.k. environmental due diligence för företags agerande utomlands (yrkande 6).

Minskad ojämlikhet

I kommittémotion 2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 7 framhåller motionärerna att våld mot barn är ett allvarligt samhällsproblem som kräver krafttag och aktiva strukturerade åtgärder. Motionärerna anser att

regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag om att anta en nationell strategi för att motverka och bekämpa våld mot barn utifrån betänkandet En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70).

I kommittémotion 2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 13 anser motionärerna att regeringens nedskärningar och prioriteringar inom välfärdssektorn är helt oförenliga med de globala målen för hållbar utveckling. Enligt motionärerna bör regeringen göra en konsekvensanalys av hur dess budgetförslag påverkar ojämlikheten i samhället för att garantera att det inte motverkar mål 10 i Agenda 2030 om minskad ojämlikhet.

Miljö och klimat

I kommittémotion 2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) anser motionärerna att regeringens redovisning av arbetet med att bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser är bristfällig och i stora drag missvisande. De anser att regeringen därför måste återkomma med en mer transparent och uttömmande beskrivning som grundar sig på Klimatpolitiska rådets utvärderingar av regeringens sammantagna politik när det gäller mål 13 i Agenda 2030 (yrkande 10). Motionärerna anser vidare att regeringen i en handlingsplan för Agenda 2030 måste redovisa en mer transparent och uttömmande beskrivning av Sveriges arbete med att nå mål 14 Hav och marina resurser och mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald och det åtgärdsunderskott som för närvarande är dokumenterat (yrkande 11). Motionärerna förordar också att regeringen i en handlingsplan för Agenda 2030 redogör för ytterligare åtgärder som visar hur Sverige ska arbeta med att nå de globala målen, med åtgärder som sorteras under Kunming–Montreal-ramverket, och redogöra för hur svenskt bistånd och annan finansiering bidrar till det internationella arbetet för biologisk mångfald (yrkande 12).

Yttrandena från andra utskott

Samtliga utskott har fått tillfälle att yttra sig över skrivelsen och följdmotionerna i de delar som rör respektive utskotts beredningsområde. I tabellen nedan ges en översiktlig sammanställning av de yttranden som lämnats. Samtliga utskott som yttrat sig föreslår att finansutskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna. Som framgår av tabellen avstyrks samtliga motionsyrkanden i de delar som rör respektive utskotts beredningsområde. Yttrandena återfinns i sin helhet i bilaga 2–9.

Tabell Yttranden från andra utskott

Utskott/ Yttrande	Yttrar sig över	Bilaga	Tillstyrker/ Avstyrker	Avvikande meningar
AU (AU3y)	2024/25:3300 (S) 2024/25:3299 (V) yrk. 3 2024/25:3306 (MP) yrk. 9	2	Avstyrker	S, V, MP
FöU (FöU2y)	2024/25:3300 (S) 2024/25:3299 (V) yrk. 11	3	Avstyrker	S, V
MJU (MJU5y)	2024/25:3300 (S) 2024/25:3299 (V) yrk. 11 2024/25:3306 (MP) yrk. 10–12	4	Avstyrker	S, V, MP
NU (NU5y)	2024/25:3300 (S) 2024/25:3299 (V) yrk. 5 och 6 2024/25:3306 (MP) yrk. 1 och 2	5	Avstyrker	S, V, MP
SkU (SkU7y)	2024/25:3299 (V) yrk. 4	6	Avstyrker	V, MP
TU (TU5y)	2024/25:3300 (S)	7	Avstyrker	S, V, MP, C
UbU (UbU5y)	2024/25:3300 (S)	8	Avstyrker	S, MP
UU (UU3y)	2024/25:3300 (S) 2024/25:3299 (V) yrk. 4 och 8–10 2024/25:3306 (MP) yrk. 4, 7, 12 och 14	9	Avstyrker	S, V, C, MP

Tidigare riksdagsbehandling

Regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2025

Utskottet behandlade regeringens resultatredovisning för genomförandet av Agenda 2030 under hösten 2024, då regeringen redogjorde för uppfyllelsen av det riksdagsbundna målet för Agenda 2030 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 2, bet. 2024/25:FiU2, rskr. 2024/25:120). Utskottet konstaterade bl.a. att regeringen bedömde att Sverige har goda förutsättningar för att nå målen i Agenda 2030 men att flera utmaningar kvarstår. Vidare noterade utskottet att den nationella samordnaren under våren 2024 hade lämnat sin slutredovisning. Utskottet välkomnade regeringens bedömning att samordnarens uppdrag har skapat nya plattformar för samhällsaktörer och resulterat i tvärspektoriella samarbeten och nya initiativ för att nå agendans mål. Utskottet konstaterade vidare att regeringen bedömde att Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina och det säkerhetspolitiska läget i omvärlden, liksom den ansträngda ekonomiska

situationen med hög inflation, hade en negativ påverkan på hur väl målet uppfyllts.

Av regeringens redogörelse framgick även att SCB samordnat Sveriges bidrag till den globala uppföljningen av Agenda 2030 och redovisat uppdaterad statistik för de globala indikatorerna på sin webbplats.

Den förra skrivelsen om genomförandet av Agenda 2030

Utskottet har tidigare behandlat flera motionsyrkanden om förutsättningarna för att genomföra Agenda 2030, bl.a. under hösten 2022, i samband med den förra skrivelsen om Sveriges genomförande av Agenda 2030 (skr. 2021/22:247, bet. 2022/23:FiU7). Utskottet framhöll bl.a. att det riksdagsbundna målet för Agenda 2030 främjar och synliggör vikten av samordning och samstämmighet mellan samtliga politikområden, såväl globalt som nationellt. Att stärka samstämmigheten kräver samspel dels mellan olika politikområden, dels mellan åtgärder och initiativ på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Utskottet ansåg att det också är viktigt att synliggöra och hantera mål- och intressekonflikter. Utskottet konstaterade att det fanns ett behov av ett mer samstämmigt genomförande av Agenda 2030 och noterade att detta lyftes fram både av regeringen och av utrikesutskottet och miljö- och jordbruksutskottet, som yttrat sig till finansutskottet. Utskottet behandlade även ett yrkande om att stärka det internationella ramverket bl.a. för att bekämpa kapital- och skatteflykt.

Utrikesutskottet, miljö- och jordbruksutskottet och näringsutskottet avstyrkte motionerna i de delar som berörde respektive utskotts beredningsområde. Finansutskottet fann inte heller anledning att i sammanhanget rikta några tillkännagivanden till regeringen. Utskottet föreslog att riksdagen skulle lägga skrivelsen till handlingarna och att motionsyrkandena skulle avstyrkas. Kammaren biföll utskottets förslag (rskr. 2022/23:31).

Politiken för global utveckling

I budgetpropositionen för 2025 föreslog regeringen att riksdagsbindningarna i frågor om politiken för global utveckling (PGU) skulle upphävas. Regeringen motiverade förslaget med att förutsättningarna har ändrats sedan riksdagen beslutade om PGU 2003. Enligt regeringen inkluderas numera de mål, perspektiv och riktlinjer som riksdagen då godkände för PGU i allt väsentligt i de mål som riksdagen beslutade om i december 2020 för Sveriges genomförande av Agenda 2030. Utrikesutskottet tillstyrkte regeringens förslag och kammaren biföll utskottets förslag (prop. 2024/25:1 utg.omr. 7, bet. 2024/25:UU2, rskr. 2024/25:111–113).

Tillbörlig aktsamhet för företag

Utskottet behandlade senast frågor om att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning för att företag ska genomföra s.k. human rights due diligence och utreda möjligheten att införa s.k. environmental due diligence

för företags agerande utomlands hösten 2022. Utskottet avstyrkte yrkandena och kammaren biföll utskottets förslag (skr. 2021/22:247, bet. 2022/23:FiU7, rskr. 2022/23:31). Under våren 2025 har näringsutskottet behandlat yrkanden om regler för tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet. Yrkandena avstyrktes och kammaren biföll utskottets förslag (bet. 2024/25:NU13).

Nationell strategi och plan för biologisk mångfald

Av budgetpropositionen för 2025 framgår att regeringen ska verka för att nå de målsättningar som antagits inom EU:s biodiversitetsstrategi och Kunming–Montréal-ramverket för biologisk mångfald inom konventionen om biologisk mångfald. Under 2025 kommer regeringen att ta fram en nationell strategi och plan för biologisk mångfald i enlighet med åtaganden i ramverket. Nationellt genomförande av EU-rättsakter är centralt i det arbetet (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20, bet. 2024/25:MJU1, rskr. 2024/25:119).

Bakgrund och pågående arbete

Strategi för Sveriges globala utvecklingssamarbete för arbetet med de mänskliga fri- och rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer 2024–2028

I februari 2024 antog regeringen en ny strategi för biståndet som gäller för perioden 2024–2028. Enligt regeringen är strategin en viktig del i genomförandet av regeringens reformagenda för biståndet och att bidra till fria och inkluderande demokratiska samhällen som bygger på respekt för de mänskliga fri- och rättigheterna (bilaga till II:1 vid regeringssammanträde den 1 februari 2024).

Strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med det civila samhället 2025–2029

I september 2024 antog regeringen en strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med det civila samhället för perioden 2025–2029. Strategin ska bidra till ett starkt civilsamhälle i utvecklingsländer och till att en ökad andel stöd når lokala organisationer (bilaga till II:4 vid regeringssammanträde den 19 september 2024).

Klimatredovisningen

Regeringens klimatredovisning redogörs för i en bilaga till budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 bil. 4). Klimatpolitiska rådet ska utvärdera hur regeringens samlade politik är förenlig med klimatmålen och lämnade i mars 2024 sin årliga rapport. I bilagan kommenterar regeringen Klimatpolitiska rådets bedömningar och rekommendationer.

Granskning från Riksrevisionen

Riksrevisionen inledde under hösten 2024 en granskning av statens arbete med Agenda 2030. Resultatet av granskningen kommer att presenteras i en rapport som väntas i maj 2025. Riksrevisionens granskning, som fokuserar på Sveriges nationella genomförande, ska svara på om statens arbete med Agenda 2030 har varit effektivt. Regeringen ska i en skrivelse till riksdagen redovisa vilka åtgärder den har vidtagit eller avser att vidta med anledning av iakttagelser i granskningsrapporten (9 kap. 19 § riksdagsordningen). Regeringens skrivelse ska lämnas till riksdagen inom fyra månader från det att regeringen har tagit emot rapporten, dvs. hösten 2025.¹

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet vill inledningsvis välkomna skrivelsen om Sveriges genomförande av Agenda 2030. Utskottet konstaterar att det nu är fem år kvar till dess att Agenda 2030 ska vara genomförd. Utskottet anser liksom regeringen att Sverige har goda förutsättningar för att nå agendans mål. Det finns dock fortfarande utmaningar för Sverige, där den organiserade brottsligheten kan tas upp som ett exempel. Utskottet instämmer med regeringen i att Sverige behöver fokusera på kunskapsskolan, öka den fossilfria elproduktionen och stärka transportinfrastrukturen. Utskottet välkomnar att regeringen arbetar med att lösa dessa utmaningar genom genomförandet av Tidöavtalet, som på sikt tar Sverige närmare agendans mål.

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att den globala utvecklingen medfört stora bakslag för genomförandet av Agenda 2030. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har satt den regelbaserade världsordningen under tryck och det råder ett osäkert geopolitiskt läge. Utskottet välkomnar att Sverige aktivt, genom utrikes-, bistånds- och handelspolitiken, bidrar till det globala genomförandet av Agenda 2030.

Liksom finansutskottet tidigare anfört främjar och synliggör det riksdagsbundna målet för Agenda 2030 vikten av samordning och samstämmighet mellan samtliga politikområden, såväl globalt som nationellt. Att stärka samstämmigheten kräver samspel dels mellan olika utgiftsområden, dels mellan åtgärder och initiativ på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Det är också viktigt att synliggöra och hantera mål- och intressekonflikter. Utskottet anser, liksom regeringen, att en samstämmig politik ger ett tydligt mervärde. I skrivelsen framhålls att regeringen vidtagit centrala åtgärder för att säkerställa genomslag och samstämmighet i genomförandet av sin politik och ger exempel på arbetet med samstämmighet inom olika områden, däribland en tryggad livsmedelsförsörjning. Utskottet delar den bedömning som lämnas i skrivelsen att arbetet visar på vikten av samordning och samstämmighet inom olika politikområden. Utskottet instämmer även i det regeringen anför om att kommuner och regioner är viktiga aktörer för

¹ Vid beräkning av fristen ska juli och augusti månader inte räknas in.

genomförandet av Agenda 2030, eftersom de har möjlighet att definiera och prioritera insatser utifrån sina egna förutsättningar och utmaningar.

Utskottet konstaterar att den nationella samordnaren lämnade sin slutredovisning av uppdraget under 2024. Liksom regeringen tidigare har framhållit har samordnarens uppdrag skapat nya plattformar för samhälls-aktörer och resulterat i tvärsektoriella samarbeten och nya initiativ för att nå agendans mål. Utskottet konstaterar att SCB under 2017–2022 hade i uppdrag att samordna den indikatorbaserade uppföljningen av genomförandet av Agenda 2030 och under 2023 redovisade uppdaterad statistik för de globala indikatorerna på sin webbplats. Utskottet gör ingen annan bedömning än regeringen i fråga om den nationella samordnaren eller uppdrag till SCB.

I budgetpropositionen för 2025 föreslog regeringen att riksdagsbindningarna i frågor om PGU skulle upphävas eftersom förutsättningarna har ändrats sedan riksdagen beslutade om PGU 2003. Numera inkluderas de mål, perspektiv och riktlinjer som riksdagen då godkände för PGU i allt väsentligt i de mål som riksdagen hade beslutat om i december 2020 för Sveriges genomförande av Agenda 2030. Riksdagen ställde sig bakom detta. Utskottet instämmer i utrikesutskottets bedömning och ser det inte som aktuellt att överväga att återinföra PGU. Utskottet instämmer också i det som utrikesutskottet anför om biståndets omfattning och inriktning.

I skrivelsen konstaterar regeringen att den demokratiska tillbakagången fortsätter globalt och att civilsamhällets utrymme minskar. Regeringen framhåller att Sverige är en stark röst och aktör globalt för demokrati, rättsstatens principer och mänskliga fri- och rättigheter. Regeringen lyfter även fram att arbetet för att främja frihet och bekämpa förtryck är en av de viktigaste tematiska prioriteringarna i regeringens reformagenda för biståndet. Utskottet framhåller, liksom utrikesutskottet, även de fleråriga strategier som regeringen antog under 2024 för Sveriges globala utvecklingssamarbete för arbetet med de mänskliga fri- och rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer och för Sveriges utvecklingssamarbete med det civila samhället.

När det gäller frågor om skuldhantering och vikten av att motverka skatte- och kapitalflykt hänvisar utskottet till det som utrikesutskottet och skatteutskottet anför i sina yttranden. Utgångspunkten för skuldavskrivningar ska vara skuld hållbarhet och en god reformpolitik. Samtidigt ska skuldavskrivningar riktas mot de fattigaste och mest skuldtyngda länderna. Frågan om att motverka skatte- och kapitalflykt är viktig i arbetet med ett hållbart företagande och genomförandet av Agenda 2030. Utskottet framhåller att det pågår ett omfattande arbete på området. Vidare instämmer utskottet i näringsutskottets yttrande i fråga om tillbörlig aktsamhet för företag och påminner om att ett EU-direktiv för tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet trädde i kraft våren 2024, och att en utredare senast i december 2025 ska lämna förslag till hur reglerna ska genomföras i svensk rätt.

Utskottet konstaterar att Sverige står sig väl i internationella mätningar av jämställdhet men delar samtidigt regeringens och arbetsmarknadsutskottets

bedömning att mer behöver göras. Utskottet betonar att jämställdhetsintegrering, i kombination med särskilda åtgärder, är regeringens huvudsakliga strategi för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen och genomförs på internationell, nationell, regional och lokal nivå.

I skrivelsen anför regeringen att den ser en ökning av ojämlikheten både mellan individer och mellan grupper inom olika områden. Klyftorna verkar heller inte minska mellan länder. Utskottet anser liksom regeringen att det behövs ett fortsatt arbete för att minska ojämlikheten, och välkomnar det arbete som regeringen bedriver. Utskottet noterar även det som regeringen anför om att betänkandet En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70) överlämnades till regeringen i januari 2023 och konstaterar att det har remissbehandlats och för närvarande bereds i Regeringskansliet.

Vidare vill utskottet framhålla regeringens klimathandlingsplan och de åtgärder på nationell och internationell nivå som syftar till att motverka klimatförändringar och begränsa och minska utsläpp. Utskottet påminner om att regeringens klimatredovisning redogörs för i en bilaga till budgetpropositionen för 2025 och att regeringen i bilagan kommenterar Klimatpolitiska rådets bedömningar och rekommendationer. Utskottet instämmer i det som miljö- och jordbruksutskottet anför om att informationen inte behöver upprepas i denna skrivelse.

Liksom regeringen anför är tillståndet för miljön i Östersjön och Nordsjön inte tillfredsställande, och utskottet välkomnar därför regeringens havsmiljöproposition och de åtgärder som där föreslås för ett levande hav. Vidare anser utskottet i likhet med regeringen och miljö- och jordbruksutskottet att förutsättningarna för en positiv utveckling av den biologiska mångfalden måste förbättras. Utskottet konstaterar att regeringen verkar för att nå de målsättningar som antagits inom EU:s biodiversitetsstrategi och Kunming–Montréal-ramverket för biologisk mångfald inom konventionen om biologisk mångfald. Utskottet framhåller, liksom miljö- och jordbruksutskottet, att regeringen under 2025 kommer att ta fram en nationell strategi och plan för biologisk mångfald i enlighet med åtaganden i ramverket.

Utskottet noterar att regeringen anser att formerna för redovisning av Sveriges genomförande av Agenda 2030 har blivit så etablerade att det tillkännagivande som riksdagen lämnat till regeringen om redovisningen är tillgodosett och slutbehandlat. Utskottet instämmer, liksom utrikesutskottet, i detta och konstaterar att regeringen därmed väntas fortsätta att lämna en skrivelse om genomförandet av Agenda 2030 till riksdagen vartannat år.

Vidare noterar utskottet att Riksrevisionen för närvarande granskar statens arbete med Agenda 2030. Utskottet ser fram emot att ta del av granskningen och regeringens skrivelse med anledning av den.

Samtliga utskott som valt att yttra sig avstyrker motionerna i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde. Finansutskottet finner inte heller anledning till att i det här sammanhanget rikta några tillkännagivanden till regeringen.

Med detta anser finansutskottet att skrivelsen bör läggas till handlingarna och motionsyrkandena avslås.

Reservationer

1. Förutsättningar för att genomföra Agenda 2030, punkt 1 (S)

av Gunilla Carlsson (S), Björn Wiechel (S), Ingela Nylund Watz (S), Peder Björk (S) och Joakim Sandell (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3300 av Mikael Damberg m.fl. (S) och

avslår motionerna

2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkandena 1, 2, 9 och 11–13 samt

2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1–3, 5, 6 och 14.

Ställningstagande

Regeringen brister i sin hantering av Agenda 2030-målen. Kansliet för Agenda 2030 har lagts ned, myndigheterna måste inte längre rapportera sitt arbete med Agenda 2030 och budgeten för uppföljningen har minskat, vilket kommer att påverka Sveriges möjligheter att nå målen. Det har varit en kontinuerlig neddragning och i praktiken finns väldigt lite Agenda 2030-arbete kvar. Regeringen har också fått skarp kritik från civilsamhället.

Regeringens bristande hantering berör alla de 17 Agenda 2030-målen. Det finns två områden som särskilt bör lyftas: miljö- och klimatpolitiken och jämlikhetspolitiken. På miljö- och klimatområdet är regeringens politik långt ifrån tillräcklig. Regeringens klimathandlingsplan saknar skarpa åtgärder och Sverige förefaller missa i princip samtliga klimatmål. Samtidigt har regeringen genomfört kraftiga nedskärningar i naturvården. Naturvården är avgörande inte bara för att skydda våra naturområden, arter och ekosystem utan också för att främja friluftsliv och skapa nya arbetstillfällen.

På jämlikhetsområdet brister regeringen i flera avseenden. Underfinansieringen av välfärden riskerar att försämra skolor, vård och omsorg. I förlängningen påverkar en svagare välfärd jämställdheten och integrationen negativt. Samtidigt har regeringens ekonomiska politik, där skattesänkningar prioriterats, gynnat de som redan har mest på bekostnad av de som har det tuffare.

Regeringen måste skärpa arbetet för att nå de 17 målen i Agenda 2030. Vi anser att regeringen bör återkomma med en plan för hur regeringen ska skärpa sitt arbete med att nå målen, bl.a. genom åtgärder i linje med de förslag vi tar upp i vår motion.

Det handlar bl.a. om åtgärder för en förstärkt livsmedelsförsörjning i hela Sverige, kraftfullare åtgärder för att förhindra mäns våld mot kvinnor och insatser för hållbar energi, konsumtion och produktion. Det handlar också om att inom ramen för det globala partnerskapet bl.a. skärpa EU:s klimatmål och göra en konsekvensanalys av att koppla ihop bistånd och handel på det sätt som regeringen gör.

2. Förutsättningar för att genomföra Agenda 2030, punkt 1 (V)

av Ida Gabrielsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkandena 1, 2, 9 och 11–13 samt avslår motionerna

2024/25:3300 av Mikael Damberg m.fl. (S) och

2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1–3, 5, 6 och 14.

Ställningstagande

Sverige har i många avseenden kommit en bra bit i omställningen till ett hållbart samhälle i enlighet med Agenda 2030. Samtidigt går utvecklingen åt fel håll på en rad väsentliga områden. Takten i omställningsarbetet behöver öka och ambitionsnivån höjas.

Länsstyrelserna har en viktig roll i det lokala och regionala genomförandet av Agenda 2030, tillsammans med kommuner, regioner och andra aktörer i samhället. Länsstyrelsernas roll bör dock förtydligas. De kan användas bättre både för att främja regeringens inriktning för Agenda 2030 och för att skapa mer likvärdiga möjligheter för kommuner och regioner. Även kommuner och regioner spelar en viktig roll för stora delar av de sakområden som Agenda 2030:s mål är knutna till. Regeringen bör återkomma med förslag på hur samarbetet med kommuner och regioner i arbetet med Agenda 2030 kan förtydligas.

Biståndspolitikerna är en viktig del i arbetet med att nå utvecklingsmålen, och biståndet måste värnas. Det får inte gå till sådant som bör finansieras på andra sätt eller som står i direkt konflikt med utvecklingspolitikens mål. Klimatbiståndet måste t.ex. vara additionellt och inte i huvudsak belasta det befintliga biståndet. Regeringen bör säkerställa att Sverige kopplar allt bistånd och allt utvecklingsarbete till genomförandet av Agenda 2030 och PGU.

Det finns fortfarande stora målkonflikter och hinder för en kraftfull utvecklingspolitik. Även i svensk inrikespolitik finns stora målkonflikter med

negativ påverkan på genomförandet av Agenda 2030. Regeringen bör återkomma till riksdagen med en samstämmig politik för hållbar utveckling nationellt där målkonflikter med negativ påverkan på genomförandet av Agenda 2030 synliggörs för att man ska kunna förhindra dem.

Tiden är knapp för att genomföra Agenda 2030. Det är viktigt att arbetet snabbt skalas upp och att politiken tar ett större ansvar för genomförandet. Det är avgörande att regeringen tar initiativ till en politisk styrning framåt i form av en handlingsplan för genomförandet av Agenda 2030. Handlingsplanen bör hållas på en strategisk nivå och innehålla de mest prioriterade åtgärderna. Det finns inte längre någon som leder arbetet med Agenda 2030 på ett strukturerat sätt och det finns därför ett behov av en politiskt sammansatt kommitté för att arbetet ska drivas framåt. Kommittén bör tillsättas med uppdrag att t.o.m. 2030 kontinuerligt ta fram underlag till regeringen i form av uppföljning, utvärdering och förslag till åtgärder för genomförandet av Agenda 2030.

3. Förutsättningar för att genomföra Agenda 2030, punkt 1 (MP)

av Janine Alm Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 1–3, 5, 6 och 14 samt

avslår motionerna

2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkandena 1, 2, 9 och 11–13 samt

2024/25:3300 av Mikael Damberg m.fl. (S).

Ställningstagande

Regeringens skrivelse om Sveriges genomförande av Agenda 2030 förtjänar tyvärr kritik i både sak och form. Skrivelsen är riksdagens och medborgarnas sätt att få kännedom om den politik som regeringen har fört på området. Att skrivelsen inte tillräckligt redogör för detta skapar demokratiska problem eftersom den inte ger insyn i den förda politiken och därför inte ger möjlighet att granska den. Regeringen måste återkomma till riksdagen om hur Sverige ligger till när det gäller att nå de globala målen samt om de mål- och intressekonflikter den ser med sin politik och hur den hanterat dem inom ramen för Agenda 2030.

Världen är långt ifrån att uppnå de globala målen i Agenda 2030 och arbetet måste accelereras. Regeringen behöver ta fram en handlingsplan för hur den

ska arbeta med att uppnå de globala målen både nationellt och internationellt. Vidare bör uppdraget till SCB att samordna den statistiska uppföljningen av hur Sverige lever upp till de 17 målen och 169 delmålen i Agenda 2030 förnyas. Därtill hade den nationella samordnaren för Agenda 2030 en avgörande samordnande roll mellan samhällets olika aktörer, och regeringen måste återinrätta rollen t.o.m. 2030.

Den kommunala och regionala nivån är helt avgörande i flera av de globala målen. Det är på de nivåerna som många av de globala målen kan realiseras och få konkret effekt. Regeringen måste visa långsiktig politisk vilja att stärka det lokala arbetet, tydliggöra Agenda 2030 som prioritering både nationellt och lokalt och stärka samordningen.

Internationella landvinningar om mänskliga rättigheter och demokrati måste värnas i ett mer nationalistiskt globalt samhälle. Agenda 2030 är det bästa globala samlande måldokument som just nu finns att arbeta med, för att inte rulla tillbaka de landvinningar som gjorts. Regeringen måste därför lyfta vikten av Agenda 2030 i nationella och internationella sammanhang och alltid kopplat till internationella åtaganden om mänskliga rättigheter och demokrati samt att ingen får lämnas utanför.

4. Politiken för global utveckling, punkt 2 (V, MP)

av Ida Gabrielsson (V) och Janine Alm Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna
2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 10 och
2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Samstämmighet är en del av Agenda 2030:s helhet, det är en uttalad utgångspunkt för att målen är odelbara och att framsteg krävs på samtliga områden för att målen ska uppnås. Att samstämmighet också uttalas som princip i det riksdagsbundna målet för Agenda 2030 är avgörande för att hindra mål- och intressekonflikter. Det arbetssättet har varit norm för Sverige sedan PGU antogs 2003. Trots att det funnits brister i genomförandet av PGU är ett avskaffande fel väg att gå. PGU togs fram under en lång process, hade ett tydligt rättighets- och fattigdomsperspektiv och banade väg för att lyfta målkonflikter och skapa en bred enighet om bistånds- och utvecklingspolitiken. Detta för att få samstämmighet mellan riksdag och regering och det civila samhället. Svensk politik måste vara samstämmig, dvs. alla

politikområden måste bidra till att uppfylla utvecklingspolitikens mål om rättvis och hållbar global utveckling. PGU bör därför återupptas och utvecklas.

5. Civilsamhällets roll i genomförandet av Agenda 2030, punkt 3 (V, MP)

av Ida Gabrielsson (V) och Janine Alm Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 8 och

2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 7 och 8.

Ställningstagande

När regeringen i skrivelsen beskriver det krympande demokratiska utrymmet i många länder saknas det insikt om effekterna av regeringens egen politik som systematiskt försvårar för det svenska civilsamhället och dess samarbetspartner i andra länder. Sveriges demokratiska utveckling, framväxten av välfärdssystemet och Sveriges position som ett av världens bästa länder att leva i är till stor del civilsamhällets och folkrörelsernas förtjänst. Denna tradition håller regeringen nu på att överge.

För att nå målen i Agenda 2030 är det avgörande att alla delar av samhället, inklusive civilsamhället, är engagerade och delaktiga. Sverige har en tradition av att värna civilsamhället och lyfta fram det i internationella sammanhang. Det finns en rad exempel på hur civilsamhället deltar i arbetet med Agenda 2030 såväl internationellt som nationellt. Det är anmärkningsvärt att regeringen inte bygger vidare på detta etablerade arbetssätt och inte erkänner civilsamhället som en viktig aktör i arbetet med de globala målen. Detta innebär att regeringen inte fullt ut ser civilsamhällets roll, vare sig som en bidragande aktör eller som en röstbärare för en hållbar och rättvis utveckling.

Regeringen har genom sina budgetprioriteringar också markerat att den inte ser civilsamhället som en central del av svensk eller global demokrati. Det får långtgående konsekvenser för viktiga civilsamhällesorganisationer i Sverige och i andra länder. Regeringen måste agera för att Sverige, som enskilt land såväl som inom EU och FN, ska verka för att värna det demokratiska utrymmet och civilsamhällets roll.

Regeringen behöver tydligt erkänna civilsamhällets viktiga roll som en bidragande aktör för att nå de globala målen och en rättvis och hållbar värld. Vidare bör tvärsektoriella forum med civilsamhället återinrättas och ett meningsfullt samråd hållas med civilsamhället inför nästa rapport om genomförandet av Agenda 2030.

6. Jämställdhet, punkt 4 (V, MP)

av Ida Gabrielsson (V) och Janine Alm Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 3 och

2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 9.

Ställningstagande

Agenda 2030 har jämställdhet som ett eget mål, och jämställdhet är också avgörande för att alla målen i agendan ska kunna uppnås. Trots detta saknas en feministisk analys av Sveriges genomförande av agendan.

Om inte jämställdhetsperspektivet integreras i arbetet riskerar vi att de mest utsatta drabbas hårdare av globala utmaningar som t.ex. klimatförändringar och ojämlikhet. Kvinnors rättigheter är en nyckel till utveckling. Det är avgörande att kvinnor i fattigare länder tillåts sätta dagordningen för arbetet med jämställdhet i utvecklingspolitiken och att Sverige verkar för att kvinnor finns representerade och inkluderas i alla former av beslutsprocesser. Kränkningar av kvinnors rättigheter är det vanligaste och mest omfattande brottet mot de mänskliga rättigheterna. Världen över begränsas kvinnors liv av diskriminerande lagstiftningar och samhällsnormer. Könsdiskriminering är en betydande orsak till fattigdom. Kvinnor, som oftast har det verkliga försörjningsansvaret för familjen, saknar i många fall de mest basala rättigheterna.

En feministisk analys gör det möjligt att förstå hur olika grupper påverkas och att vidta åtgärder för att säkerställa att ingen lämnas utanför i arbetet mot de globala målen. För att garantera ett rättvist och effektivt genomförande av Agenda 2030 och säkerställa en strukturell förändring måste regeringen göra en jämställdhetsanalys som genomsyrar alla insatser och beslut samt separat redovisa hur genomförandet påverkar kvinnor och män.

7. Skattefrågor och tillbörlig aktsamhet för företag, punkt 5 (V)

av Ida Gabrielsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkandena 4–6.

Ställningstagande

För att Sverige ska nå målen i Agenda 2030 behöver alla delar av samhället delta i arbetet. Det är därför positivt att regeringen i sitt uppföljningsarbete inkluderar näringslivet. Samtidigt kan mer göras och det är viktigt att en aktiv biståndspolitik kombineras med exempelvis skuldavskrivningar och åtgärder mot skatte- och kapitalflykt. Näringslivets viktiga roll i att betala skatt i utvecklingsländer behöver tydliggöras och Sverige bör som en del i genomförandet av Agenda 2030 arbeta för mer strikta internationella regler mot multinationella företags skatteflykt. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag som bidrar till en hållbar skuldhantering i utvecklingsländerna och som motverkar skatte- och kapitalflykt.

Det är också av yttersta vikt att företag respekterar mänskliga rättigheter och bidrar till en hållbar utveckling. Det behövs krafttag för att säkerställa att så sker. EU:s direktiv om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet trädde i kraft våren 2024. Det är positivt och ett steg i rätt riktning, men direktivet blev till slut relativt tandlöst. Det är därför nödvändigt att regeringen tar ytterligare steg och vidtar åtgärder som på riktigt säkerställer att företag respekterar mänskliga rättigheter och bidrar till en hållbar utveckling. Regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning för att företag ska genomföra s.k. human rights due diligence. För att tydliggöra företagens miljö- och klimatansvar bör även ett klimat- och miljöperspektiv läggas på de förslag regeringen arbetar fram. Det kan ske med utgångspunkt i en s.k. environmental due diligence där miljö- och klimatperspektivet är vägledande. Regeringen bör utreda möjligheten att även införa klimat- och miljöperspektiv enligt environmental due diligence i regelverken för företags agerande utomlands

8. Minskad ojämlikhet, punkt 6 (V, MP)

av Ida Gabrielsson (V) och Janine Alm Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 7 och

2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 13.

Ställningstagande

Regeringens nedskärningar och prioriteringar inom välfärdssektorn är helt oförenliga med de globala målen för hållbar utveckling. Regeringens politik skapar ökade klyftor genom skattesänkningar för de människor som inte behöver dem. Regeringens ovilja att kompensera låg- och medelinkomsttagare samt kommuner och regioner för de ekonomiskt tuffare tiderna försämrar kraftigt förutsättningarna att uppnå socialt rättvisa och hållbara samhällen, och för att säkerställa att ingen lämnas utanför. Regeringen bör göra en konsekvensanalys av hur dess budgetförslag påverkar ojämlikheten i samhället för att garantera att det inte motverkar mål 10 i Agenda 2030 om minskad ojämlikhet.

Vidare är våld mot barn ett allvarligt samhällsproblem som kräver krafttag och aktiva strukturerade åtgärder. Sverige har en historia av att vara ett föregångsland när det gäller att bekämpa våld mot barn. Mot bakgrund av den omfattande kunskap som finns om att barn som växer upp med våld i hemmet tenderar att utsätta andra för våld i större utsträckning än andra finns det ytterligare skäl att agera kraftfullt och snabbt i dessa frågor. Regeringen bör skyndsamt återkomma med förslag om att anta en nationell strategi för att motverka och bekämpa våld mot barn utifrån betänkandet En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70).

9. Miljö och klimat, punkt 7 (V, MP)

av Ida Gabrielsson (V) och Janine Alm Ericson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 10–12.

Ställningstagande

Regeringens åtgärder för de många miljö- och klimatmål som finns i Agenda 2030, såsom att vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser, har i hög grad haft motsatt effekt. Såväl Klimatpolitiska rådet som Finanspolitiska rådet har riktat hård kritik mot att regeringens politik ökar utsläppen och bromsar klimatomställningen. Även när det gäller åtgärder för att bekämpa klimatförändringarnas konsekvenser har regeringens agerande varit i vissa fall otillräckligt och i andra fall direkt kontraproduktivt. Regeringens redovisning av arbetet med att bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser är bristfällig och i stora drag missvisande. Därför måste regeringen återkomma med en mer transparent och uttömmande beskrivning som grundar sig på Klimatpolitiska rådets utvärderingar av regeringens sammantagna politik när det gäller mål 13 Bekämpa klimatförändringarna i Agenda 2030.

I skrivelsen räknar regeringen upp en rad åtgärder som vidtagits för att nå målen för de marina samt landbaserade ekosystemen. Men regeringens åtgärder är långt ifrån tillräckliga för att nå målen. Det saknas även en redogörelse för hur svenskt bistånd och annan finansiering bidrar till det internationella arbetet för biologisk mångfald. En mer uttömmande och transparent rapportering är nödvändig för att Sverige ska kunna inspirera andra länder att vidta åtgärder för att nå målen inom Agenda 2030. Regeringen måste i en handlingsplan för Agenda 2030 redovisa en mer transparent och uttömmande beskrivning av Sveriges arbete med att nå mål 14 Hav och marina resurser och mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald och det åtgärdsunderskott som för närvarande är dokumenterat. Regeringen bör också i en handlingsplan för Agenda 2030 redogöra för ytterligare åtgärder som visar hur Sverige ska arbeta med att nå de globala målen, med åtgärder som sorteras under Kunming–Montreal-ramverket, och redogöra för hur svenskt bistånd och annan finansiering bidrar till det internationella arbetet för biologisk mångfald.

Särskilt yttrande

Särskilt yttrande (C)

Martin Ådahl (C) anför:

Skrivelsen beskriver delar av regeringens arbete men skönsmålar regeringens insatser för att nå målen i Agenda 2030, inte minst genom att ducka för att den förda politiken på hemmaplan aktivt har gått i motsatt riktning mot hållbarhetsmålen. Detta gäller på flera områden, men särskilt för mål 13 om att bekämpa klimatförändringarna, där regeringen brutit trenden för Sveriges långsiktiga utsläppsminskningar och i stället fört en politik som höjt de svenska utsläppen.

Elektrifieringen, som skulle rädda regeringens klimatstrategi, befinner sig också i en återvändsgränd. Regeringen har medvetet gjort elbilar dyrare genom att ta bort klimatbonusen. Mätningar visar att svenskarna inte längre har råd att byta till miljöbil. Resultatet har inte låtit vänta på sig. Andelen elbilar i nyförsäljningen minskar nu efter många års uppgång, medan andelen fossilbilar ökar. Med kraftigt höjd elskatt och sänkt dieselskatt är det dessutom högre skatt på grön el än på fossil diesel.

Centerpartiet vill vända denna utveckling genom att slopa indexeringen av elskatten samt höja anslaget 1:21 Åtgärder inom ramen för den sociala klimatfonden till 5000 miljoner kronor för en folkbonus för miljöbilar som ska ligga på 50 000–100 000 kronor per bil, för nya eller begagnade, leasade eller nyköpta, elbilar och laddhybrider.

Regeringen måste verka för att öka integrationen. Centerpartiet verkar för ett nystartsår med tuffa krav på deltagande i SFI för att öka sysselsättning och språkkunskap bland nyanlända. Centerpartiet anser heller inte att regeringen gör tillräckligt mycket för att underlätta för företag att anställa. De tio första anställda i ett företag ska undantas arbetsgivaravgift och därmed bli skattefria i två år.

Skrivelsen om regeringens arbete för att nå de globala målen är i sitt urval, inte minst i vad som utelämnas, en talande beskrivning av den bristfälliga politiken som i dag bedrivs av den svenska regeringen. Med en annan inriktning på den förda politiken, i linje med Centerpartiets förslag i Sveriges riksdag, hade förutsättningarna varit mycket bättre för att nå dessa viktiga mål för en hållbar framtid.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2024/25:66 Sveriges genomförande av Agenda 2030.

Följdmotionerna

2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur länsstyrelsernas roll i arbetet med Agenda 2030 kan förtydligas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på hur samarbetet med kommuner och regioner i arbetet med Agenda 2030 kan förtydligas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en feministisk analys av genomförandet av Agenda 2030 för att säkerställa en strukturell förändring i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag i fråga om skuldhantering och behovet av att motverka skatte- och kapitalflykt och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning för att företag ska genomföra human rights due diligence och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att införa klimat- och miljöperspektiv enligt environmental due diligence i regelverken för företags agerande utomlands och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag om att anta en nationell strategi för att motverka och bekämpa våld mot barn utifrån betänkandet En uppväxt fri från våld – En nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn (SOU 2022:70) och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige som enskilt land såväl som inom EU och FN bör verka för att värna det

- demokratiska utrymmet och civilsamhällets roll och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör koppla allt bistånds- och utvecklingsarbete till uppfyllandet av Agenda 2030 och Sveriges politik för global utveckling och tillkännager detta för regeringen.
 10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återinföra och utveckla Sveriges politik för global utveckling (PGU) och tillkännager detta för regeringen.
 11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en samstämmig politik för hållbar utveckling nationellt där målkonflikter med negativ påverkan på genomförandet av Agenda 2030 synliggörs i syfte att kunna förhindras och tillkännager detta för regeringen.
 12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på politisk styrning framåt i form av en handlingsplan för genomförandet av Agenda 2030 med de mest prioriterade åtgärderna och tillkännager detta för regeringen.
 13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en politiskt sammansatt kommitté med uppdrag att t.o.m. 2030 kontinuerligt ta fram underlag till regeringen i form av uppföljning, utvärdering och förslag till åtgärder för att genomförandet av Agenda 2030 ska drivas framåt och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3300 av Mikael Damberg m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en plan för hur regeringen ska skärpa sitt arbete för att nå Agenda 2030-målen, bl.a. genom åtgärder i linje med de förslag som nämns i denna motion, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen om hur Sverige ligger till när det gäller att nå de globala målen samt om de mål- och intressekonflikter den ser med sin politik och hur den har hanterat dem inom ramen för Agenda 2030, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ta fram en handlingsplan för hur den ska arbeta med att uppnå de globala målen både nationellt och internationellt och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör förnya uppdraget till SCB att samordna den statistiska uppföljningen av hur Sverige lever upp till de 17 målen och 169 delmålen i Agenda 2030 och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återuppta PGU som styrmedel för utvecklingspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återinrätta en nationell samordnare för Agenda 2030 t.o.m. 2030 och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tydliggöra Agenda 2030 som prioritering nationellt och lokalt och stärka samordningen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör erkänna civilsamhällets viktiga roll som en bidragande aktör för att nå de globala målen och en rättvis och hållbar värld och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återinrätta tvärssektoriella forum med civilsamhället och hålla ett meningsfullt samråd med civilsamhället inför nästa rapportering om genomförandet av Agenda 2030 och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ha en jämställdhetsanalys som genomsyrar alla insatser och beslut samt separat redovisa hur genomförandet påverkar kvinnor och män och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med en mer transparent och uttömmande beskrivning som grundar sig på Klimatpolitiska rådets utvärderingar av regeringens sammantagna politik i fråga om mål 13 Bekämpa klimatförändringar i Agenda 2030 och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i en handlingsplan om Agenda 2030 bör redovisa en mer transparent och uttömmande beskrivning av Sveriges arbete med att nå mål 14 och 15, och det åtgärdsunderskott som för närvarande är dokumenterat, och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i en handlingsplan om Agenda 2030 bör redogöra för ytterligare åtgärder som visar hur Sverige ska arbeta för att nå de globala målen, med åtgärder som sorteras under införande av Kunming-Montreal-ramverket, och redogöra för hur svenskt bistånd och annan finansiering bidrar till det internationella arbetet för biologisk mångfald, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör göra en konsekvensanalys av hur dess budgetförslag påverkar ojämlikheten i samhället för att garantera att det inte motverkar mål 10 i Agenda 2030 om minskad ojämlikhet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen måste lyfta vikten av Agenda 2030 i nationella och internationella sammanhang och alltid kopplat till internationella åtaganden om mänskliga rättigheter och demokrati, samt att ingen får lämnas utanför, och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 2024/25:AU3y

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Till finansutskottet

Finansutskottet har gett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse Sveriges genomförande av Agenda 2030 (skr. 2024/25:66) och följd motionsyrkanden i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utskottet begränsar sitt yttrande till de delar av skrivelsen och motionerna som gäller mål 5 Jämställdhet.

Utskottet föreslår att finansutskottet avstyrker motionerna i berörda delar.

I yttrandet finns tre avvikande meningar (S, V, MP) och ett särskilt yttrande (C).

Utskottets överväganden

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Skrivelsen

Huvudsakligt innehåll

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för det samlade arbetet med att genomföra Agenda 2030 och de globala mål för hållbar utveckling som FN:s generalförsamling antog i september 2015. Skrivelsen innehåller en nulägesanalys, en analys av samstämmighet och en samlad redovisning av regeringens arbete med Agenda 2030 inklusive en redovisning av den förflyttning som Sverige har gjort mot målet.

I skrivelsen redovisar regeringen Sveriges uppfyllelse av Agenda 2030-målen. För varje mål presenteras en övergripande sammanfattning av måluppfyllelsen och därefter en redovisning av tematiska områden under respektive mål som regeringen bedömer har en stor bäring på målets uppfyllelse.

Regeringen anför att Sverige har goda förutsättningar att nå agendans mål och att regeringen har tagit initiativ till ett flertal satsningar som tar Sverige närmare målens uppfyllelse på både nationell och global nivå. Sverige har dock fortfarande utmaningar. En rad samhällsproblem som hotar möjligheten att nå agendans mål har över tid vuxit sig starkare. Regeringen arbetar med att lösa dessa utmaningar genom att genomföra Tidöavtalet och på så sätt ta Sverige närmare agendans mål. Regeringen kommer att fortsätta arbeta för att EU på ett effektivt sätt ska genomföra Agenda 2030, inom och utanför EU:s gränser.

Mål 5 Jämställdhet

När det gäller det globala målet att uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt anser regeringen att Sverige står sig väl i internationella mätningar av jämställdhet bl.a. i Europeiska jämställdhetsinstitutets jämställdhetsindex för 2023. Trots det är det övergripande målet om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv ännu inte uppnått. I skrivelsen redogör regeringen för arbetet med att nå målet inom tre områden.

Regeringen redovisar ett antal åtgärder när det gäller området mäns våld mot kvinnor. Arbetet utifrån den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2017–2026 fortsätter att utvecklas och flera aktörer bidrar till ett verkningsfullt arbete. Det har gjorts framsteg genom att många myndigheter har förstärkt sitt arbete på området.

Regeringen lyfter även åtgärdsprogrammet för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och

förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026 samt fyra områden som regeringen kommer att öka fokus på för att säkerställa ett kraftfullt och effektivt arbete. Dessa fyra områden är ett lämningsprogram för att lämna destruktiva relationer, en kraftsamling mot hedersrelaterat våld och förtryck, ett stärkt stöd till barn och unga som upplever våld, inklusive barn som förs utomlands i hederskontexter, samt ökad kunskap om digitala dimensioner av mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck.

I skrivelsen lyfter regeringen även området jämställdhetsintegrering och särskilt utvecklingsprogrammet för jämställdhetsintegrering i myndigheter (JIM). Regeringen anser att jämställdhetsintegrering, i kombination med särskilda åtgärder, är den huvudsakliga strategin för att uppnå de jämställdhetspolitiska målen och genomförs på internationell, nationell och lokal nivå. För att stärka och vidareutveckla de statliga myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering så att deras kärnverksamhet ännu bättre bidrar till att uppnå målen för jämställdhetspolitiken har regeringen sedan 2013 bedrivit utvecklingsprogrammet JIM, som i dag omfattar 54 statliga myndigheter. Under programperioden 2020–2025 ska deltagande myndigheter inte bara åtgärda jämställdhetsproblem i den egna verksamheten utan också bidra till att öka jämställdheten i samhället i samverkan med relevanta samhällsaktörer.

Regeringen lyfter även i skrivelsen området kvinnors hälsa och anger att det fortfarande finns omotiverade skillnader mellan kvinnor och män när det gäller hälsa. Vidare lyfter regeringen att det inom sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter börjar märkas positiva resultat när det gäller förlossningsvården och sjukdomar som drabbar kvinnor men att det finns återstående utmaningar i synnerhet i fråga om vissa gruppers tillgång till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3300 av Mikael Damberg m.fl. (S) anser motionärerna att regeringen bör återkomma med en plan för hur regeringen ska skärpa sitt arbete för att nå Agenda 2030-målen, bl.a. genom åtgärder i linje med de förslag som nämns i motionen. När det gäller mål 5 lyfter motionärerna bl.a. området mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck och anser att mer måste göras. De menar bl.a. att ett nationellt våldsförebyggande program bör införas.

I kommittémotion 2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) anser motionärerna att regeringen bör återkomma till riksdagen med en feministisk analys av genomförandet av Agenda 2030 för att säkerställa en strukturell förändring i Sverige (yrkande 3). Motionärerna anför att jämställdhet både som ett eget mål och som ett perspektiv ska genomsyra arbetet med Agenda 2030.

I kommittémotion 2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) anser motionärerna att regeringen ska ha en jämställdhetsanalys som genomsyrar alla insatser och beslut samt separat redovisa hur genomförandet påverkar kvinnor och män (yrkande 9). Motionärerna anför att Agenda 2030 har jämställdhet som ett eget mål men att det också är avgörande att jämställdhet integreras i hela arbetet för att alla målen i agendan ska kunna uppnås.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar liksom regeringen att Sverige står sig väl i internationella mätningar av jämställdhet men delar samtidigt regeringens bedömning att mer måste göras. Utskottet kan inte nog betona betydelsen av att bedriva ett aktivt och målinriktat arbete för att ytterligare öka jämställdheten i samhället.

Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer är ett allvarligt samhällsproblem som aldrig kan accepteras. Alla människor har samma rätt att vara fria och trygga, och utskottet vill understryka att det även i fortsättningen behöver göras en kraftsamling i samhället för att förebygga och bekämpa det könsrelaterade våldet. Utskottet vill understryka att alla former av våld i nära relationer givetvis ska inkluderas i det våldsförebyggande arbetet.

Det hedersrelaterade våldet och förtrycket utgör en allvarlig kränkning av människors grundläggande fri- och rättigheter och är ett allvarligt samhällsproblem. Personer som utsätts för denna form av våld och förtryck är ofta i en särskilt utsatt situation, och utskottet vill betona vikten av att ytterligare växla upp arbetet för att motverka och bekämpa detta våld. Hederskulturens normer, värderingar och uttryck hör inte hemma i vårt samhälle.

I kommittémotion 2024/25:3300 (S) vill motionärerna att regeringen ska återkomma med en plan för hur arbetet för att nå Agenda 2030-målen ska skärpas bl.a. inom området mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet har samma ingångsvärden som motionärerna när det gäller behovet av att på bred front förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och sätta stopp för hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet välkomnar därför det omfattande arbete som bedrivs inom ramen för den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor 2017–2026 och åtgärdsprogrammet för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026, som regeringen lyfter i skrivelsen om Sveriges genomförande av Agenda 2030.

Utskottet uppmärksammar vidare regeringens besked om att den avser att införa ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Utskottet välkomnar att området genom ett särskilt delmål synliggörs än mer och får ett ökat fokus. Utskottet vill i sammanhanget även uppmärksamma regeringens skrivelse Fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (skr. 2024/25:69) som

ingående beskriver utvecklingen av arbetet inom ramen för den nationella strategin, med fokus på 2022–2023. Utskottet ser också fram emot att ta del av slutbetänkandet av utredningen En stärkt långsiktig styrning av arbetet mot könsrelaterat våld och hedersrelaterat våld och förtryck (dir. 2023:117) som inom kort ska överlämnas till regeringen.

Med hänvisning till det omfattande arbete som pågår inom området mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck och till att en bred utredning inom kort ska presenteras ser utskottet inte skäl till att nu rikta ett tillkännagivande till regeringen på området. Utskottet anser därmed att finansutskottet bör avstyrka nämnda motion i berörda delar.

I kommittémotionerna 2024/25:3299 (V) yrkande 3 och 2024/25:3306 (MP) yrkande 9 lyfter motionärerna vikten av att ett jämställdhetsperspektiv beaktas i alla beslutsprocesser. Utskottet välkomnar att arbetet med jämställdhetsintegrering som verktyg, i kombination med särskilda åtgärder, fortfarande är regeringens huvudsakliga strategi för att nå de jämställdhetspolitiska målen. Jämställdhet mellan kvinnor och män skapas där ordinarie beslut fattas, resurser fördelas och normer skapas, och jämställdhet måste därför finnas med och beaktas i det dagliga arbetet.

Utskottet noterar att regeringen i skrivelsen om Sveriges genomförande av Agenda 2030 särskilt lyfter fram utvecklingsprogrammet för jämställdhetsintegrering i myndigheter (JIM), som syftar till att stärka myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering så att deras verksamhet ännu bättre bidrar till att uppnå de jämställdhetspolitiska målen. Utskottet vill i sammanhanget också uppmärksamma att regeringen nyligen gett myndigheterna i uppdrag att inom ramen för JIM redovisa resultatet av genomfört arbete under 2020–2025.

Mot bakgrund av det pågående arbetet och myndigheternas redovisning av genomfört arbete inom ramen för JIM ser utskottet inte skäl att rikta ett tillkännagivande till regeringen med anledning av nämnda motioner. Finansutskottet bör därmed avstyrka de båda yrkandena.

Stockholm den 13 februari 2025

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Magnus Persson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Magnus Persson (SD), Ardalan Shekarabi (S), Salla Quicklund (M), Patrik Lundqvist (S), Michael Rubbestad (SD), Johanna Haraldsson (S), Arin Karapet (M), Serkan Köse (S), Sofia Amloh (S), Ciczie Weidby (V), Camilla Rinaldo Miller (KD), Sara Gille (SD), Leila Ali Elmi (MP), Camilla Mårtensen (L), Ulf Lindholm (SD), Merit Frost Lindberg (M) och Helena Vilhelmsson (C).

Avvikande meningar

1. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (S)

Ardalan Shekarabi (S), Patrik Lundqvist (S), Johanna Haraldsson (S), Serkan Köse (S) och Sofia Amloh (S) anför:

Jämställdhet är ett grundläggande mål för socialdemokratisk politik. Vi är stolta över att i decennier ha bedrivit en politik som gjort Sverige till ett av världens mest jämlika länder. Men det finns mer att göra och dessvärre brister regeringen i flera avseenden.

Ett område som tas upp i regeringens skrivelse är mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. Liksom utskottet har vi naturligtvis noterat de åtgärder som regeringen redovisar i skrivelsen och vi har även noterat beskedet om ett nytt jämställdhetspolitiskt delmål om hedersrelaterat våld och förtryck. Men detta räcker inte, det behövs fler kraftfulla åtgärder.

Socialdemokraterna vill se en nollvision mot mäns våld mot kvinnor och fortsätter att driva på för fler åtgärder. Vi vill bl.a. se hårdare straff för brott, särskilt mot kvinnor, kriminalisering av psykiskt våld där förövare genom upprepade kränkningar begränsar offrets frihet, fortsatta satsningar för att polisen och rättsväsendet effektivt ska kunna hantera mäns våld mot kvinnor likvärdigt med andra grova brott, införande av ett nationellt våldsförebyggande program och ett stopp för hedersrelaterat våld och förtryck.

Därför anser vi att regeringen bör återkomma till riksdagen med en plan för hur regeringen ska skärpa sitt arbete för att nå Agenda 2030-målen i linje med vad vi anfört ovan. Vi anser därmed att finansutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:3300 (S) i berörda delar. Övriga motioner bör avstyrkas i berörda delar.

2. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (V)

Ciczie Weidby (V) anför:

Jag noterar att det saknas en feministisk analys av Sveriges genomförande av Agenda 2030. Det är anmärkningsvärt eftersom Agenda 2030 med sina 17 globala mål för hållbar utveckling har jämställdhet både som ett eget mål och som ett perspektiv som ska genomsyra hela agendan.

Kvinnors rättigheter är en nyckel till utveckling. Det är avgörande att kvinnor i fattigare länder tillåts sätta dagordningen för arbetet med jämställdhet i utvecklingspolitiken och att Sverige verkar för att kvinnor finns representerade och inkluderas i alla former av beslutsprocesser. Kränkningar av kvinnors rättigheter är det vanligaste och mest omfattande brottet mot de mänskliga rättigheterna. Världen över begränsas kvinnors liv av diskriminerande lagstiftningar och samhällsnormer. Könsdiskriminering är en betydande

orsak till fattigdom. Kvinnor, som oftast har det verkliga försörjningsansvaret för familjen, saknar i många fall de mest basala rättigheterna.

Därför anser jag att regeringen bör återkomma till riksdagen med en feministisk analys av genomförandet av Agenda 2030 för att säkerställa att en strukturell förändring sker i Sverige. Jag anser därmed att finansutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:3299 (V) yrkande 3. Övriga motioner bör avstyrkas i berörda delar.

3. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (MP)

Leila Ali Elmi (MP) anför:

Agenda 2030 har jämställdhet som ett eget mål, och jämställdhet är också avgörande för att alla målen i agendan ska kunna uppnås. Om inte jämställdhetsperspektivet integreras i arbetet riskerar vi att de mest utsatta, särskilt kvinnor i all sin mångfald och marginaliserade grupper, drabbas hårdare av globala utmaningar som t.ex. klimatförändringar och ojämlikhet. En feministisk analys gör det möjligt att förstå hur olika grupper påverkas och att vidta åtgärder för att säkerställa att ingen lämnas utanför i arbetet mot de globala målen.

Jag noterar att regeringen i skrivelsen anger att den verkar för att jämställdhet integreras i hela arbetet med Agenda 2030 och att regeringen särskilt lyfter fram arbetet med jämställdhetsintegrering i myndigheter (JIM). Jag har dock noterat att regeringen i regleringsbrevet för 41 myndigheter har tagit bort skrivningar om jämställdhetsintegrering, och även avskaffat både en feministisk utrikespolitik och Sveriges globala jämställdhetsambassadör. Kränkningar av kvinnors rättigheter och begränsningar genom diskriminerande könsnormer är ett av de allvarligaste brotten mot mänskliga rättigheter och friheter. Det behövs ett ökat fokus på arbetet för att motverka dessa brott.

För att garantera ett rättvist och effektivt genomförande av Agenda 2030 anser jag att regeringen måste göra en jämställdhetsanalys som genomsyrar alla insatser och beslut samt separat redovisa hur genomförandet påverkar kvinnor och män. Jag anser därmed att finansutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:3306 (MP) yrkande 9. Övriga motioner bör avstyrkas i berörda delar.

Särskilt yttrande

Sveriges genomförande av Agenda 2030 (C)

Helena Vilhelmsson (C) anför:

Centerpartiet är ett liberalt, feministiskt parti som står upp för alla människors lika värde och rättigheter. Därför är det självklart för oss att riva de strukturer och normer som begränsar människors frihet, och därför är det självklart för oss att arbeta för ett jämställt och jämlikt samhälle.

I kommittémotion 2024/25:3157 av Helena Vilhelmsson m.fl. har Centerpartiet inte mindre än 54 förslag på hur vi i Sverige ska nå ett mer jämställt samhälle. Flera förslag handlar om att förebygga och stoppa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. Detta våld är ett akut och brett samhällsproblem som begränsar flickors och kvinnors frihet och vardag. Förslagen handlar också om att stärka kvinnors självbestämmande och egenmakt. Jag återkommer till dessa förslag vid utskottets beredning av betänkande 2024/25:AU9 Fördjupad uppföljning av arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och betänkande 2024/25:AU10 Åtgärder för jämställdhet och mot diskriminering senare i vår.

För mig är det självklart att Centerpartiet ska leda kampen för ett jämställt Sverige som skapar möjligheter och frihet för alla. Och att Sverige fortsatt ska vara en stark global röst för jämställdhet för en hållbar utveckling.

BILAGA 3

Försvarsutskottets yttrande 2024/25:FöU2y

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Till finansutskottet

Finansutskottet beslutade den 12 december 2024 att ge försvarsutskottet och övriga utskott tillfälle att yttra sig över skrivelse 2024/25:66 Sveriges genomförande av Agenda 2030 och de följdmotioner som väckts med anledning av skrivelsen.

Försvarsutskottet begränsar sitt yttrande till de delar av skrivelsen samt motionerna 2024/25:3300 (S) och 2024/25:3299 (V) yrkande 11 som rör utskottets beredningsområde.

Utskottet föreslår att finansutskottet lägger skrivelsen till handlingarna och avstyrker motionsyrkandena.

I yttrandet finns två avvikande meningar (S, V) och ett särskilt yttrande (MP).

Utskottets överväganden

Skrivelsen

I skrivelsen redogörs för regeringens samlade arbete med att genomföra Agenda 2030 och de globala mål för hållbar utveckling som FN:s generalförsamling antog i september 2015. Regeringen redovisar hur arbetet har fortskridit sedan den senaste skrivelsen som regeringen överlämnade 2022 (skr. 2021/22:247). För varje mål presenteras bl.a. en övergripande sammanfattning av måluppfyllelsen. Vidare ger skrivelsen en överblick över det arbete som bedrivs med bäring på samstämmighet mellan olika politikområden.

I skrivelsen konstaterar regeringen att Sverige har goda förutsättningar att nå agendans mål. Regeringen uppger att den har tagit initiativ till ett flertal satsningar som tar Sverige närmare målens uppfyllande både på nationell och på global nivå. Samtidigt redovisas att Sverige fortfarande har utmaningar kopplade till agendans genomförande, och regeringen anför att den arbetar med att lösa dessa utmaningar för att ta Sverige närmare agendans mål.

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3300 av Mikael Damberg m.fl. (S) framhålls betydelsen av livsmedelsförsörjningen för att nå agendans mål 2 Ingen hunger. Motionärerna anför att regeringen inte ger tillräckliga resurser till livsmedelsstrategin vilket försvårar arbetet med att säkra svensk livsmedelsförsörjning. Vidare anser motionärerna att regeringen inte gör tillräckligt för att trygga livsmedelsberedskapen i hela landet. Därför föreslår motionärerna att regeringen återkommer med ett förtydligande av hur den har tänkt säkerställa en tillräcklig livsmedelsberedskap i hela landet, och inte bara i södra Sverige.

I kommittémotion 2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 11 föreslår motionärerna att regeringen återkommer till riksdagen med en samstämmig politik för en hållbar nationell utveckling som synliggör målkonflikter med en negativ påverkan på genomförandet av Agenda 2030. Motionärerna anser att det alltjämt finns stora målkonflikter och hinder för en kraftfull utvecklingspolitik och lyfter som exempel svenska exportsatsningar riktade till diktaturer och den otillräckliga lagstiftningen för att begränsa vapenexporten till diktaturer.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet framhålla att arbetet för att nå de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 är angeläget. Som regeringen konstaterar har den globala händelseutvecklingen med bl.a. krig och konflikter, demokratisk tillbakagång, klimatförändringar och otrygg livsmedelsförsörjning lett till

bakslag i det globala genomförandet av Agenda 2030, och nu krävs det en kraftsamling. Utskottet instämmer med regeringen i att Sverige har goda förutsättningar för att genomföra agendans mål nationellt och att Sverige genom utrikes-, bistånds- och handelspolitiken också bidrar aktivt till verksamhet som syftar till att möjliggöra det globala genomförandet.

Utskottet vill särskilt framhålla Sveriges omfattande, mångsidiga och långsiktiga stöd till Ukraina som svar på Rysslands fullskaliga invasion. Besluten om stöd, som omfattat bl.a. 17 militära stödpaket och antagandet av en flerårig ekonomisk ram för det fortsatta militära stödet på 75 miljarder kronor för perioden 2024–2026 samt stort humanitärt stöd, har fattats med bred politisk enighet. Genom stödet verkar Sverige för en rättvis fred, främjar säkerhet såväl i närområdet som globalt samt bidrar till att stå upp för den regelbaserade världsordningen och FN-stadgan.

Liksom regeringen anser utskottet att Sveriges förmåga att hantera höjd beredskap och ytterst krig behöver stärkas på bred front och att en viktig del i det arbetet är att stärka det civila försvaret, bl.a. försörjningsberedskapen, där livsmedelsförsörjningen är en viktig del.

Utskottet instämmer med regeringen i att tillräcklig tillgång till livsmedel och dricksvatten är en grundförutsättning för människors liv och hälsa samt för ett fungerande samhälle. Utskottet har därför vid flera tillfällen framhållit vikten av att Sverige kan säkerställa försörjningen av viktiga varor och tjänster, inklusive livsmedel och dricksvatten, i händelse av krig eller kris, senast i samband med att riksdagen i december 2024 fattade det nu gällande totalförsvarsbeslutet för perioden 2025–2030 (prop. 2024/25:34, bet. 2024/25:FöU2, rskr. 2024/25:114). Utskottet anförde bl.a. att en fungerande försörjningsberedskap bidrar till befolkningens överlevnad, till att upprätthålla de viktigaste samhällsfunktionerna och till det militära försvarets förmåga att lösa sina uppgifter. I samband med beslutet tillstyrkte utskottet regeringens förslag om att ett mål för det civila försvaret ska vara att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna, vilket förutsätter att bl.a. försörjningen av nödvändiga varor och tjänster tryggas.

Utskottet vidhåller sina slutsatser och kan konstatera att totalförsvarsbeslutet innebär att regeringens inriktning är att fortsätta att stärka förmågan inom det civila försvaret, att öka takten i utvecklingen och att prioritera de åtgärder som snabbt ger störst effekt och därmed höjd förmåga inom de viktigaste samhällsfunktionerna. Utskottet konstaterar också att det nu tillförs betydande medel till myndigheternas arbete för att bygga upp livsmedelsberedskapen och till åtgärder för att säkerställa tillgången till dricksvatten (prop. 2024/25:1, utg.omr. 23, bet. 2024/25:MU2, rskr. 2024/25:105). Inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap tillförs anslaget 1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut 4 miljoner kronor fr.o.m. 2025 för återuppbyggnaden av en livsmedelsberedskap i syfte att stärka totalförsvaret (prop. 2024/25:1, utg.omr. 6, bet. 2024/25:FöU1, rskr. 2024/25:79).

Utskottet konstaterar att det sedan 2017 finns en beslutad nationell livsmedelsstrategi med det övergripande målet att vara en konkurrenskraftig

livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning samt bidra till hållbar utveckling i hela landet (prop. 2016/17:104, bet. 2016/17:MU23, rskr. 2016/17:338). Utskottet ser det som en bra grund men välkomnar regeringens arbete med att vidareutveckla strategin, även kallat Livsmedelsstrategin 2.0, för att bättre möta de senaste årens stora omvärldsförändringar. I budgetbudgetpropositionen för 2025 redovisar regeringen att arbetet med Livsmedelsstrategin 2.0 har fortsatt och att man har analyserat och vidareutvecklat över 1 000 förslag för att få effektiva och ändamålsenliga åtgärder som leder till stärkt konkurrenskraft, bättre lönsamhet och därmed ökad livsmedelsproduktion i Sverige. Utskottet noterar även att anslaget 1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor ökas fr.o.m. 2025 för att nå målen i den nu gällande strategin (prop. 2024/25:1, utg.omr. 23, bet. 2024/25:MU2, rskr. 2024/25:105).

Utskottet välkomnar vidare att regeringen under våren 2024 remitterade förslag från betänkandet Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8). Betänkandet innehåller förslag och bedömningar om bl.a. egenberedskap, kommunernas ansvar, beredskapslagring, främjande av inhemsk produktion av insatsvaror samt investeringsstöd. I betänkandet föreslås också ett mål för livsmedelsberedskapen. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet. Frågan om försörjningsberedskap är alltså prioriterad av utskottet, som avser att fortsätta att följa regeringens arbete och vidare hantering.

En utgångspunkt i det riksdagsbundna målet för Agenda 2030 är att det krävs en samstämmig politik för hållbar utveckling, både nationellt och internationellt. Det är viktigt att mål- och intressekonflikter synliggörs och hanteras. Utskottet noterar att regeringen har vidtagit åtgärder som syftar till samstämmighet mellan olika politikområden, t.ex. strategin för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft.

Utskottet har tidigare framhållit att exportstödjande verksamhet bör utgå från en försvars- och säkerhetspolitisk helhetsbedömning, som inbegriper konsekvenserna för Försvarsmakten, samt att verksamheten ska främja en kostnadseffektiv materielförsörjning och därmed bidra till Försvarsmaktens operativa förmåga (se bl.a. yttr. 2017/18:FöU5y).

I betänkande 2022/23:FöU6 konstaterade utskottet att företag såväl i Sverige som i utlandet har en mycket central roll för det svenska militära försvaret, som i hög grad är beroende av varor och tjänster som tillhandahålls av näringslivet, både nationellt och internationellt. Att svenska försvarsföretag över lag bedöms ha ett stort exportberoende och att deras konkurrenskraft i hög grad kan vara beroende av deras marknadstillträde internationellt lyftes fram av Materielförsörjningsutredningen (SOU 2022:24).

I samband med det nu gällande totalförsvarsbeslutet delade utskottet regeringens bedömning att inriktningen för materielförsörjningen ska vara att tillgodose det militära försvarets behov av materiel och materielrelaterade tjänster i fred, kris och krig, såväl i dag som i framtiden (prop. 2024/25:34, bet. 2024/25:FöU2). Det försämrade säkerhetspolitiska omvärldsläget ställer

nya krav på materielförsörjningen, och utskottet understryker behovet av åtgärder som syftar till att skapa förutsättningar för en robust och uthållig materielförsörjning, såväl nationellt som inom ramen för etablerade och tillkommande försvarssamarbeten. Med de ömsesidiga beroenden och den komplexitet som råder anser utskottet att frågor om materielförsörjning så långt det är möjligt bör ses som en sammanhållen helhet.

I propositionen understryker regeringen vidare att Sverige aktivt bör främja försvarsexporten, samtidigt som vi strävar efter att öppna för nya exportmöjligheter och partnerskap inom Nato. Exporten av försvarsmateriel är en viktig del av den svenska försvars- och säkerhetspolitiken. Ett effektivt och samordnat statligt exportstöd gynnar både Sveriges säkerhet och näringslivet och är därför ett viktigt medel för att uppnå målen i en kommande försvarsindustristrategi. Regeringen anför också att exportstödet och främjandet inom försvarsområdet både ska återspegla och stärka Sveriges utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska intressen. Utskottet delar den bedömningen och anser att dessa aspekter behöver beaktas i frågor om att skärpa exportkontrollen gentemot icke-demokratiska stater. Utskottet noterar att 2023 års krigsmaterielutredning har lämnat sitt betänkande Ett modernt och anpassat regelverk för krigsmateriel (SOU 2024:77) i vilket föreslås flera ändringar i lagstiftningen om tillverkning, tillhandahållande och utförsel av krigsmateriel. Utredningens förslag bereds vidare inom Regeringskansliet. Beredningen av den aktuella skrivelsen bör inte föregripa det arbetet.

Med hänvisning till det som redovisats ovan anser försvarsutskottet att finansutskottet bör lägga skrivelsen till handlingarna och avstyra motionerna 2024/25:3300 (S) och 2024/25:3299 (V) yrkande 11 i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Stockholm den 30 januari 2025

På försvarsutskottets vägnar

Peter Hultqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Hultqvist (S), Matheus Enholm (SD), Helén Pettersson (S), Björn Söder (SD), Johan Andersson (S), Helena Bouveng (M), Heléne Björklund (S), Anna Starbrink (L), Alexandra Anstrell (M), Hanna Gunnarsson (V), Mikael Oscarsson (KD), Mikael Larsson (C), Lars Püss (M), Emma Berginger (MP)*, Markus Selin (S), Camilla Brunsberg (M) och Carl Nordblom (M).

* Avstår från ställningstagande, se särskilt yttrande.

Avvikande meningar

1. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (S)

Peter Hultqvist (S), Helén Pettersson (S), Johan Andersson (S), Heléne Björklund (S) och Markus Selin (S) anför:

Vi delar regeringens bedömning att Sverige har en hög standard inom livsmedelsproduktion, även om produktionen minskar inom exempelvis mejerisektorn. Något som inte nämns i skrivelsen är regeringens brist på tillräckliga resurser till Livsmedelsstrategin, vilket försvårar arbetet med att säkra svensk livsmedelsförsörjning. Det har nu gått mer än två år sedan regeringen tillträdde, men vi har fortfarande inte fått ta del av den utlovade Livsmedelsstrategin 2.0. I skrivelsen lyfter regeringen inte heller några åtgärder för att trygga livsmedelsberedskapen i hela landet. Livsmedelsförsörjningen i norra Sverige är idag otillräcklig. Livsmedelsverket har till och med larmat om att boende i norra Sverige kan tvingas att evakuera sina hem vid en eventuell kris. Det visar vikten av särskilda satsningar för att stärka jordbruket i Norrland. Vi socialdemokrater har därför föreslagit en höjning av stödet till mjölkbönder i norra Sverige med 60 miljoner kronor i förhållande till regeringens budget. Vi anser att regeringen inte gör tillräckligt för att trygga livsmedelsberedskapen i hela landet.

Vi föreslår därför att regeringen återkommer med ett förtydligande kring hur den har tänkt säkerställa en tillräcklig livsmedelsberedskap i hela landet, och inte bara i södra Sverige. Därmed anser vi att finansutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:3300 av Mikael Damberg m.fl. (S) i denna del.

2. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (V)

Hanna Gunnarsson (V) anför:

Det finns alltför stora målkonflikter och hinder för en kraftfull utvecklingspolitik. Jag menar att ingen regering hittills har lyckats med att presentera konkreta förslag på hur de ska hanteras. Här kan bl.a. vapenexporten nämnas. Under innevarande mandatperiod har regeringen till och med tagit eller aviserat politiska beslut som går rakt emot målen i Sveriges politik för global utveckling. Exempel på det är exportsatsningar riktade till diktaturer och den otillräckliga lagstiftningen för att begränsa vapenexporten till diktaturer.

Jag anser därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med en samstämmig politik för en hållbar nationell utveckling som synliggör målkonflikter med en negativ påverkan på genomförandet av Agenda 2030, t.ex. vad gäller vapenexporten, i syfte att förhindra dessa. Därmed anser jag att finansutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 11 i denna del.

Särskilt yttrande

Sveriges genomförande av Agenda 2030 (MP)

Emma Berginger (MP) anför:

Miljöpartiet har i sin följdmotion riktat skarp kritik mot regeringens bristfälliga rapportering och arbete med att uppnå de globala målen. Jag kan därför inte ställa mig bakom majoritetens yttrande och eftersom försvarsutskottet inte behandlar något yrkande i vår motion väljer jag att avstå från ställningstagande. Jag lägger i stället fram detta särskilda yttrande i vilket jag utvecklar min ståndpunkt på olika delar av genomförandet av Agenda 2030.

Världen är långt ifrån att uppnå de globala målen i Agenda 2030. Det är oroväckande att regeringen inte har några visioner eller idéer om hur de vill driva Agenda 2030 framåt. Myndigheter har en självklar del i arbetet och det räcker inte med att skriva att de kan använda sig av Agenda 2030 som ett verktyg och att dessutom ta bort Agenda 2030 som utgångspunkt i flera regleringsbrev. Regeringen måste ta fram en handlingsplan för hur den ska arbeta med att uppnå de globala målen både nationellt och internationellt.

Jag vill understryka att mitt parti ser det som viktigt att hållbar utveckling i linje med målen i Agenda 2030 också präglar framtiden för Sveriges totalförsvar och krisberedskap.

Försvar och klimat

Det 13:e målet i Agenda 2030 handlar om att vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser. Klimatomställningen berör hela samhället och Försvarsmakten kan således inte stå utanför denna omställning. Det handlar både om att försvaret ska bidra till minskade utsläpp och om att försvaret ska kunna fungera i ett samhälle som har ställt om. För att bli kvitt vårt beroende av fossila bränslen behöver vi satsa massivt på förnybar energi och elektrifiera stora delar av våra samhällen. Därför krävs det planering för att exempelvis Försvarsmaktens fordon ska kunna fungera som en del av totalförsvaret i framtidens energi- och bränslesystem som baseras på el och förnybara bränslen.

Att totalförsvaret behöver växa och att Försvarsmaktens olika verksamheter behöver utökas får inte gå utöver dricksvattenförsörjningen, livsmedelsproduktionen eller miljön. Jag menar att Försvarsmakten i större utsträckning behöver ta hänsyn till hur myndigheten kan bedriva sin verksamhet utan att riskera att påverka livsnödvändiga resurser och värden på ett negativt sätt. Försvaret får inte hota det vi behöver skydda.

Klimatförändringarna sker nu. Sverige som land behöver bli mer motståndskraftigt. Jag anser att klimatanpassning och krishantering vid klimatförändringar behöver bli en mycket mer integrerad del i Sveriges säkerhets- och försvarspolitiska bedömningar.

Försörjningsförmåga och beredskap

Mitt parti har varit kritiskt till att tre riksdagsbundna mål för det civila försvaret ströks i det senaste totalförsvarsbeslutet. Det handlar om mål om att

- upprätthålla nödvändig försörjning
- bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fredstid
- med tillgängliga resurser bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser.

Alla dessa tre mål har bärighet på Sveriges förmåga att bidra till att uppnå målsättningarna i Agenda 2030.

Att upprätthålla nödvändig försörjning är en viktig uppgift för det civila försvaret. Det handlar om såväl livsmedel och dricksvatten för befolkningen som tillgång på drivmedel, sjukvårdsmateriel, reservdelar m.m. Även om denna uppgift skulle kunna räknas in i målet om att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna har man tidigare bedömt det som viktigt att peka ut denna uppgift som ett eget mål. Jag menar att upprätthållandet av nödvändig försörjning är en viktig förutsättning för att andra samhällsfunktioner ska kunna säkerställas.

För att öka försörjningsförmågan är det avgörande att svenskt jordbruk kan fungera utan import av drivmedel och andra insatsvaror. Ett ekologiskt jordbruk bedrivs utan konstgödsel och växtskyddsmedel i form av kemiska bekämpningsmedel. Därmed är detta lantbruk mer robust än konventionellt jordbruk när det gäller beroende av dessa insatsvaror. Det har också fördelar utifrån ett biologiskt mångfaldsperspektiv.

BILAGA 4

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2024/25:MjU5y

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Till finansutskottet

Finansutskottet har gett bl.a. miljö- och jordbruksutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2024/25:66 Sveriges genomförande av Agenda 2030 och de följdmotioner som väckts med anledning av skrivelsen i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Miljö- och jordbruksutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen och över motionerna 2024/25:3299 (V) yrkande 11, 2024/25:3300 (S) och 2024/25:3306 (MP) yrkandena 10–12 i de delar som rör utskottets beredningsområde.

Utskottet anser att finansutskottet bör avstyrka motionsyrkandena och föreslå att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

I yttrandet finns tre avvikande meningar (S, V, MP) och ett särskilt yttrande (C).

Utskottets överväganden

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Skrivelsen

I skrivelsen redogörs för regeringens samlade arbete med att genomföra Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling som antogs av FN:s generalförsamling i september 2015. Skrivelsen innehåller en nulägesanalys, en analys av samstämmigheten och en samlad redovisning av regeringens arbete med Agenda 2030 inklusive en redovisning av den förflyttning som Sverige har gjort mot målet.

I skrivelsen konstaterar regeringen att Sverige har goda förutsättningar för att nå agendans mål. Regeringen har tagit initiativ till ett flertal satsningar som tar Sverige närmare målens uppfyllande på både nationell och global nivå. Sverige har dock fortfarande utmaningar. En rad samhällsproblem som hotar möjligheten att nå agendans mål har över tid växt sig starkare. Regeringen arbetar med att lösa dessa utmaningar genom genomförandet av Tidöavtalet som på så sätt tar Sverige närmare agendans mål. Regeringen kommer att fortsätta arbeta för att EU på ett effektivt sätt genomför Agenda 2030, inom och utanför EU:s gränser.

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3300 av Mikael Damberg m.fl. (S) anförts att regeringen bör återkomma med en plan för hur regeringen ska skärpa sitt arbete för att nå Agenda 2030-målen, bl.a. genom åtgärder i linje med de förslag som nämns i motionen. Motionärerna anser bl.a. när det gäller mål 2 Ingen hunger att regeringen måste återkomma med ett förtydligande av hur den har tänkt säkerställa en tillräcklig livsmedelsberedskap i hela landet, och inte bara i södra Sverige. Även livsmedelsstrategin 2.0 måste förverkligas. Motionärerna anser även när det gäller mål 6 Rent vatten och sanitet för alla att regeringen bör återkomma med tydligare mål, tidsramar och åtgärder för hur övergödningsmålet ska nås samt för hur brister i enskilda brunnar och vattenförluster i ledningsnätet ska lösas. När det gäller mål 12 Hållbar konsumtion och produktion vill motionärerna att regeringen återkommer med en tydligare beskrivning av vilka åtgärder som planeras på nationell nivå för att uppnå målet. När det gäller mål 13 Bekämpa klimatförändringarna anser motionärerna att regeringen inte ger en fullständig bild av Sveriges uppfyllande av ESR-åtagandena och att det är missvisande att regeringen inte redovisar neddragningarna av Klimatklivets och Industriklivets bemyndiganderam. Vidare anser motionärerna att regeringen ska klargöra hur skyddet och förvaltningen av värdefull natur lever upp till miljömålen i Sverige och bidrar till mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald i Agenda 2030.

Enligt kommittémotion 2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 11 bör regeringen återkomma till riksdagen med en samstämmig politik för hållbar utveckling nationellt där målkonflikter med negativ påverkan på genomförandet av Agenda 2030 synliggörs i syfte att de ska kunna förhindras. Motionärerna anser att en samstämmighet för hållbar utveckling är en förutsättning för ett nationellt genomförande av Agenda 2030 där mänskliga rättigheter och planetens gränser respekteras.

I kommittémotion 2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 10 anförs att regeringen ska återkomma med en mer transparent och uttömmande beskrivning som grundar sig på Klimatpolitiska rådets utvärderingar av regeringens sammantagna politik i fråga om mål 13 Bekämpa klimatförändringar i Agenda 2030. Vidare vill motionärerna att regeringen i en handlingsplan om Agenda 2030 redovisar en mer transparent och uttömmande beskrivning av Sveriges arbete med att nå mål 14 och 15 samt det åtgärdsunderskott som för närvarande är dokumenterat (yrkande 11). Motionärerna anser även att regeringen i en handlingsplan om Agenda 2030 bör redogöra för ytterligare åtgärder som visar hur Sverige ska arbeta för att nå de globala målen, med åtgärder som sorteras under införande av Kunming-Montreal-ramverket, och redogöra för hur svenskt bistånd och annan finansiering bidrar till det internationella arbetet för biologisk mångfald (yrkande 12).

Kompletterande information

Livsmedelsstrategin

Det övergripande målet för den nationella livsmedelsstrategin är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska (prop. 2016/17:104, bet. 2016/17: MJU23, rskr. 2016/17:338).

I februari 2023 inledde regeringen arbetet med en livsmedelsstrategi 2.0. Regeringens ambition är att livsmedelsstrategin 2.0 ska göra avtryck i hela livsmedelskedjan från jord till bord. Den ska skapa förutsättningar för aktörer i kedjan att stärka sin konkurrenskraft, bidra till ökad hållbarhet, främja svenskproducerade varor, öka den totala livsmedelsproduktionen och även minska vår sårbarhet vid en eventuell kris. De viktigaste utgångspunkterna för arbetet är dels att sätta konkurrenskraft, lönsamhet och ökad hållbar livsmedelsproduktion i centrum, dels vikten av livsmedelsberedskap och en robust och anpassningsbar livsmedelskedja i förhållande till omvärlden.

Totalförsvaret 2025–2030

I proposition 2024/25:34 Totalförsvaret 2025–2030 lämnar regeringen förslag om ett nytt mål för totalförsvaret, nya mål för det militära försvaret respektive civila försvaret samt inriktningen för Försvarsmaktens krigsorganisation. I fråga om det civila försvaret framhåller regeringen att livsmedelsberedskap ytterst handlar om överlevnad men även om att upprätthålla försvarsviljan. En välfungerande och robust livsmedelsförsörjning och en egenberedskap hos befolkningen är därför avgörande för samhällets motståndskraft och för totalförsvarets funktion.

Regeringen framhåller vidare att den i allt väsentligt delar Försvarsberedningens bedömningar när det gäller inriktning och behov för uppbyggnaden av beredskapen hos aktörer inom sektorn livsmedelsförsörjning och dricks-vatten och konstaterar att dessa bedömningar är i linje med arbete som pågår. En del i detta arbete är Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets arbete med att ta fram investeringsprogram för förmågeutveckling inom beredskapssektorn.

Den 17 december 2024 antog riksdagen regeringens totalförsvarsproposition för åren 2025–2030 (bet. 2024/25:FöU2, rskr. 2024/25:114).

Nationell strategi för cirkulär ekonomi

Den 9 juni 2020 beslutade regeringen om en nationell strategi för cirkulär ekonomi som pekar ut riktningen och ambitionen för omställningen. Strategins vision är ett samhälle där resurser används effektivt i giftfria cirkulära flöden och ersätter jungfruliga material. Till strategin kommer det att fattas beslut om handlingsplaner med konkreta åtgärder. För att bidra till detta har fyra fokusområden som bedöms vara av särskild vikt för att nå visionen valts ut:

1. cirkulär ekonomi genom hållbar produktion och produktdesign
2. cirkulär ekonomi genom hållbara sätt att konsumera och använda material, produkter och tjänster
3. cirkulär ekonomi genom giftfria och cirkulära kretslopp
4. cirkulär ekonomi som drivkraft för näringsliv och andra aktörer genom åtgärder som främjar innovation och cirkulära affärsmodeller.

Den 22 januari 2021 beslutade regeringen om en handlingsplan för cirkulär ekonomi. Handlingsplanen tar ett helhetsgrepp om alla fokusområden, och för varje fokusområde utvecklas vad regeringen avser med inriktningen för arbetet. I handlingsplanen presenteras aktuella styrmedel och de åtgärder som regeringen har beslutat om eller har för avsikt att besluta om. Vidare beskrivs att arbete med handel och cirkulär ekonomi pågår och får större utrymme i internationella organisationer som Världshandelsorganisationen (WTO) och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) samt i EU:s frihandelsavtal. Enligt handlingsplanen kommer Sverige därför att fortsätta att arbeta för att handelsregler inom EU och globalt stöttar cirkulär ekonomi.

Regeringens klimathandlingsplan

I december 2023 presenterade regeringen den andra klimatpolitiska handlingsplanen (skr. 2023/24:59). I skrivelsen redovisar regeringen hur det klimatpolitiska arbetet bör bedrivas under valperioden inklusive de beslutade och planerade åtgärder som regeringen avser att vidta för att förbättra förutsättningarna för hushåll och företag att fatta de beslut som krävs för att de nationella och globala klimatmålen samt Sveriges klimatåtaganden gentemot EU ska nås. Enligt regeringen behöver en rad åtgärder vidtas för att skapa de förutsättningar som krävs för att nå nettonollutsläpp av växthusgaser senast 2045. Regeringen framhåller att det finns goda skäl att stärka det svenska internationella klimatarbetet för att stötta och driva på andra länders omställning och därmed bidra till att öka takten i genomförandet av Parisavtalet. Den internationella klimatpolitiken bör enligt regeringen utvecklas och alla länder behöver nå hela vägen till nettonollutsläpp. Därför bör Sverige verka för en höjd ambition och för att öka takten i det globala klimatarbetet.

Vidare anför regeringen att klimatbiståndet bör utökas och effektiviseras för att stärka genomförandet av Parisavtalet och bidra till dess målsättningar. Klimatbiståndet bör bidra till att skapa förutsättningar för att den gröna globala omställningen går hand i hand med tillväxt och bör i ökande grad bidra till utsläppsminskningar. Regeringen anför att utvecklingssamarbetet i dag har sin utgångspunkt i principerna om bistånds- och utvecklingseffektivitet liksom i Agenda 2030 och Parisavtalet.

Havsmiljöpropositionen

Regeringen föreslår i proposition 2023/24:156 Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske en inriktning för havsmiljöpolitiken. Två övergripande principer ska gälla för havsmiljöarbetet framöver: att ekosystemansatsens tillämpning ska stärkas och att övergödningen ska minska. Därutöver föreslår regeringen hur Sverige ska fortsätta arbeta internationellt för regleringar och kontroll av farliga ämnen så att tillförseln av farliga ämnen till havsmiljön minskar. Regeringen föreslår även att Sverige ska utöka och förstärka skyddet av marina områden för att bidra till att nå den internationella målsättningen om att 30 procent av de marina områdena ska vara skyddade till 2030. Av de skyddade områdena ska en tredjedel vara strikt skyddade, motsvarande 10 procent.

För att begränsa övergödningen ska enligt regeringen åtgärdsarbetet vara långsiktigt, samordnat och bidra till cirkulära flöden av fosfor och kväve. Regeringen ska verka för att återföringen och effektiviteten i användningen av växtnärsämnen ska öka och att åtgärdsarbetet i avrinningsområden ska utvecklas för att minimera tillförsel av fosfor och kväve till kust och hav. Kust- och havsmiljöförvaltningen behöver utvecklas för att minska effekterna av övergödningen på arter och livsmiljöer.

Riksdagen har ställt sig bakom regeringens förslag och bedömningar (bet. 2024/25: MJU5, rskr. 2024/25:32).

Budgetpropositionen för 2025

Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20) att klimatförändringarna är ett gränsoverskridande problem och att snabba utsläppsminskningar därför behövs globalt. Regeringens klimatpolitiska arbete utgår från att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp, i enlighet med klimatlagen (2017:720) och regeringens klimatpolitiska handlingsplan Hela vägen till nettonoll (skr. 2023/24:59). Fokus för regeringens klimatpolitik är att skapa förutsättningar för att på ett samhälls-ekonomiskt effektivt sätt ta bort de utsläpp som kan tas bort, minska de utsläpp som inte går att ta bort helt och att därutöver skapa stora volymer negativa utsläpp. Åtgärderna för att åstadkomma detta behöver genomföras brett i hela samhället, framför allt av hushåll och företag.

Vidare anför regeringen att den verkar för en höjd ambition i det globala klimatarbetet genom kapacitetsuppbyggnad, policydialog, samarbete, finansieringslösningar och främjande. Sverige ska fortsätta bedriva en aktiv klimatdiplomati och säkra ett högt internationellt förtroende som en stor bidragsgivare till de globala miljö- och klimatfonderna. Fokus i samarbetet bör ligga på de länder som släpper ut mest.

Regeringen anför att den ser omställningen till en giftfri cirkulär ekonomi som en möjliggörare för industrin och vägen mot netto-noll. Nya cirkulära affärsmodeller som tar hänsyn till hela värdekedjan behöver framgångsrikt kunna skalas upp och introduceras på både den svenska och internationella marknaden för att förstärka de cirkulära materialflödena. Politiken ska även stimulera och skapa rätt förutsättningar för omställningen genom åtgärder som främjar rena avfallsströmmar samt marknaden för återvunnet material och ersättningsmaterial.

Regeringen framhåller i budgetpropositionen att Sverige ska fortsätta arbetet med naturvård, biologisk mångfald och ekosystemtjänster såväl nationellt som internationellt och inom EU. Välmående och livskraftiga ekosystem är viktiga för människans livsmiljö. Regeringen anför att förutsättningarna för biologisk mångfald behöver förbättras. Förstörda livsmiljöer, överexploatering av arter, klimatförändringar, föroreningar och invasiva främmande arter är de viktigaste påverkansfaktorerna som behöver hanteras. Regeringen ska även verka för att nå de målsättningar som antagits inom EU:s biodiversitetsstrategi och Kunming-Montreal-ramverket för biologisk mångfald. Under 2025 kommer regeringen att ta fram en nationell strategi och plan för biologisk mångfald i enlighet med åtaganden i ramverket. Nationellt genomförande av EU-rättsakter är centralt i det arbetet.

Vidare anför regeringen att övergödningen av vatten och framför allt Östersjön är ett omfattande problem som kraftigt begränsar värdet av ekosystemtjänsterna från de övergödda vattnen. Regeringen bedömer att en begränsning av övergödningen är ett av de viktigaste insatsområdena för att nå god ekologisk status och god miljöstatus i kustvatten och hav. Regeringen beslutade därför i juni 2024 om ett etappmål för minskad övergödning.

Etappmålet syftar till att förbättra uppföljningen och utvärderingen av åtgärdsarbetet för att säkerställa att effektiviteten av de åtgärder som regeringen vidtar mot övergödningen är tillräckliga.

Vidare framhåller regeringen att det har skett en betydande utveckling i fråga om livsmedels- och dricksvattenberedskapen och att det därmed finns goda förutsättningar för förmågeutveckling inom sektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten. För syftet att stärka den samlade förmågan inom totalförsvaret behöver arbetet med att återuppbygga det civila försvaret ytterligare intensifieras. Därför föreslår regeringen ytterligare medel för uppbyggnaden av livsmedelsberedskapen och till åtgärder för att säkerställa tillgången till dricksvatten (utg.omr. 23).

Klimatredovisningen

I budgetpropositionen för 2025 redovisas regeringens klimatredovisning som en bilaga till Förslag till statens budget för 2025, finansplan och skattefrågor. I denna bilaga kommenterar regeringen Klimatpolitiska rådets bedömningar och rekommendationer. Det klimatpolitiska rådet ska utvärdera hur regeringens samlade politik är förenlig med klimatmålen. Rådet lämnade i mars 2024 sin årliga rapport. Klimatpolitiska rådet har i årets rapport särskilt fokuserat på regeringens klimathandlingsplan.

I klimatredovisningen anför regeringen bl.a. att den anser att klimathandlingsplanen är i linje med de krav som ställs i klimatlagen. Ett flertal av de uppgifter som Klimatpolitiska rådet anser saknas finns enligt regeringen i den klimatredovisning som lämnades i budgetpropositionen för 2024. Vidare anför regeringen att handlingsplanen beskriver insatser som över tid kommer att ge de förutsättningar som behövs för att ställa om och nå klimatmålen. Utgångspunkten är att det är näringslivet och hushållen som utför omställningen men att regeringen aktivt och kontinuerligt behöver skapa och säkerställa att rätt förutsättningar finns på plats för att det ska kunna ske. Klimathandlingsplanen syftar därför till att skapa de nödvändiga förutsättningarna för att omställningen ska kunna genomföras och att det långsiktiga 2045-målet ska nås.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet välkomna skrivelsen om Sveriges genomförande av Agenda 2030. Arbetet för att nå de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030 är mycket angeläget och det är glädjande att Sverige har goda förutsättningar för att nå agendans mål. Samtidigt konstaterar utskottet att ökade insatser behövs för att säkerställa att målen nås. Det är därför positivt att regeringen avser att lösa de utmaningar som finns och fortsätta arbeta för att EU genomför Agenda 2030 inom och utanför EU:s gränser. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att samordning och samstämmighet mellan olika politikområden främjar resultat och långsiktighet i detta arbete.

Utskottet konstaterar att regeringen har tagit initiativ till ett flertal satsningar för att nå agendans mål. Utskottet noterar vidare att redovisningen under varje mål inte ska ses som en uttömmande beskrivning av alla åtgärder regeringen vidtagit utan snarare som en redovisning av tematiska områden som bedöms ha en stor bäring på målets uppfyllelse. Utskottet noterar bl.a. följande när det gäller Agenda 2030-målen.

När det gäller mål 2 Ingen hunger framhåller regeringen arbetet med livsmedelsstrategin och livsmedelsberedskap. Utskottet anser i likhet med regeringen att det är viktigt att öka den hållbara produktionen och stärka livsmedelskedjans konkurrenskraft. Utskottet ser därför fram emot uppdateringen av livsmedelsstrategin. Vidare noterar utskottet att riksdagen nyligen antog totalförsvarsbeslutet för perioden 2025–2030, vilket innebär en kraftig förstärkning av totalförsvaret och innefattar ett omfattande åtgärdsarbete när det gäller livsmedels- och dricksvattenberedskap.

En begränsning av övergödningen kan bidra till att uppfylla mål 6 Rent vatten och sanitet för alla. Utskottet har i tidigare sammanhang välkomnat etappmålet för minskad övergödning och anser att det är en viktig åtgärd för en förbättrad vattenkvalitet. Utskottet konstaterar samtidigt att regeringen i havsmiljöpropositionen bedömer att ytterligare åtgärder måste vidtas för att minska övergödningen.

Utskottet noterar att det inte finns någon entydig trend för utvecklingen av mål 12 Hållbar konsumtion och produktion. Det pågår arbete på nationell nivå, EU-nivå och globalt för en omställning till en giftfri cirkulär ekonomi. Utskottet vill i detta sammanhang särskilt framhålla den nationella strategin för cirkulär ekonomi och regeringens handlingsplan för en cirkulär ekonomi. Dessa dokument pekar ut riktningen för omställningen och de styrmedel och åtgärder som regeringen har beslutat om och har för avsikt att besluta om på nationell nivå.

När det gäller mål 13 Bekämpa klimatförändringarna vill utskottet särskilt framhålla regeringens klimathandlingsplan och de åtgärder på nationell och internationell nivå som handlar om att motverka klimatförändringar och begränsa och minska utsläpp. Vidare konstaterar utskottet att regeringen i den senaste klimatredovisningen kommenterat Klimatpolitiska rådets bedömningar och rekommendationer, och utskottet delar regeringens bedömning att denna information därmed inte behöver upprepas i denna skrivelse.

Utskottet konstaterar att tillståndet för haven inte är tillfredsställande och att åtgärder behöver vidtas för att uppfylla mål 14 Hav och marina resurser. Utskottet har tidigare välkomnat regeringens havsmiljöproposition och de åtgärder som där föreslås för ett levande hav med ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske. Dessa åtgärder kommer att bidra till att mål 14 uppnås.

Trots att det görs stora insatser för att hejda förlusten av biologisk mångfald genom att bl.a. skydda och förvalta värdefull natur och återskapa och restaurera våtmarker så återstår stora problem med att nå mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald. I likhet med regeringen anser utskottet att

förutsättningarna för en positiv utveckling av den biologiska mångfalden måste förbättras. Förlusten av biologisk mångfald är en global utmaning som behöver mötas med åtgärder såväl nationellt som inom EU och globalt. Vidare vill utskottet framhålla att regeringen under 2025 ska ta fram en nationell strategi och plan för biologisk mångfald i enlighet med de åtaganden som följer av Kunming-Montreal-ramverket.

Slutligen vill utskottet framhålla att världen står inför globala utmaningar som kräver gemensamma lösningar och en bred samverkan på både nationell och global nivå. Sverige har goda förutsättningar att nå målen i Agenda 2030, och regeringens redovisning innehåller viktiga steg i detta arbete.

Utskottet anser därmed att finansutskottet bör avstyrka motionerna 2024/25:3299 (V) yrkande 11, 2024/25:3300 (S) och 2024/25:3306 (MP) yrkandena 10–12 och föreslå att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Stockholm den 11 februari 2025

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Emma Nohrén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Nohrén (MP), Kjell-Arne Ottosson (KD), Martin Kinnunen (SD), Anna-Caren Säterberg (S), John Widegren (M), Joakim Järrebring (S), Staffan Eklöf (SD), Malin Larsson (S), Helena Storckenfeldt (M), Mattias Eriksson Falk (SD), Jytte Guteland (S), Marlène Lund Kopparklint (M), Kajsa Fredholm (V), Victoria Tiblom (SD), Elin Nilsson (L), Anders Karlsson (C) och Björn Petersson (S).

Avvikande meningar

1. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (S)

Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S) och Björn Petersson (S) anför:

Regeringens kapitulation när det gäller utvecklingspolitiken berör alla de 17 Agenda 2030-målen. Vi vill särskilt lyfta frammiljö- och klimatpolitiken.

På miljö- och klimatområdet är regeringens politik långt ifrån tillräcklig. Siffror från Statistiska centralbyrån visar att koldioxidutsläppen ökade kraftigt under första halvåret 2024. Regeringens klimathandlingsplan saknar skarpa åtgärder, och Sverige ser nu ut att missa i princip samtliga klimatmål. Det erkänner regeringen själv i sin uppdaterade nationella energi- och klimatplan. Det riskerar att leda till dyra böter och försämra Sveriges trovärdighet internationellt. Samtidigt har regeringen genomfört kraftiga nedskärningar i naturvården. Naturvården är avgörande för att skydda våra naturområden, arter och ekosystem men också för att främja friluftsliv och skapa nya jobb tillfällen.

När det gäller mål 2 Ingen hunger delar vi regeringens bedömning att Sverige har en hög standard inom livsmedelsproduktionen, men vi ser även att produktionen minskar inom exempelvis mejerisektorn och att problem med ohälsosamma matvanor, övervikt och fetma ökar.

Något som inte nämns i skrivelsen är regeringens brist på tillräckliga resurser till livsmedelsstrategin, vilket försvårar arbetet med att säkra svensk livsmedelsförsörjning. Det har nu gått mer än två år sedan regeringen tillträdde, men vi har fortfarande inte fått ta del av den utlovade livsmedelsstrategin 2.0.

I skrivelsen lyfter regeringen inte heller fram några åtgärder för att trygga livsmedelsberedskapen i hela landet. Livsmedelsförsörjningen i norra Sverige är i dag otillräcklig. Livsmedelsverket har t.o.m. larmat om att boende i norra Sverige kan tvingas att evakueras vid en eventuell kris. Det betonar vikten av särskilda satsningar för att stärka jordbruket i Norrland. Vi har därför föreslagit en höjning av stödet till mjölkbönder i norra Sverige med 60 miljoner kronor i förhållande till regeringens budget.

Mot denna bakgrund vill vi att regeringen återkommer med ett förtydligande kring hur den har tänkt säkerställa en tillräcklig livsmedelsberedskap i hela landet, och inte bara i södra Sverige.

När det gäller mål 6 Rent vatten och sanitet för alla framgår det av skrivelsen att Sverige har god tillgång till rent dricksvatten och sanitet, men att utmaningar kvarstår med bl.a. enskilda brunnar, avlopp, vattenförluster i ledningsnätet på ca 16 procent och skydd av dricksvattenresurser samt skydd av ekosystem.

Regeringen framhåller att den beslutat om ett etappmål om övergödning. Övergödningen är ett mycket allvarligt problem som påverkar både biologisk

mångfald och klimatet negativt. Det är forskningen överens om. Vi ser därför positivt på att regeringen inrättat ett etappmål om övergödning. Dessvärre är målet mycket vagt formulerat. För att etappmål ska få den styrande effekt som är nödvändig behöver målen också vara kvantifierade och tidssatta. Dessa delar saknas i regeringens etappmål.

Även de konkreta åtgärder som behövs för att nå övergödningens målen lyser med sin frånvaro. En viktig del av lösningen för att komma åt övergödningen är att minska tillförseln av kväve och fosfor från land. Det gäller inte minst jordbruket som står för den största delen av den näringstillförsel till Östersjön som orsakas av människan. För att effektivt bekämpa övergödningen är det nödvändigt att utveckla stöd och andra åtgärder som ökar cirkulariteten och minskar näringsförlusterna från jordbruket. Men i både regeringens skrivelse 2024/25:66 och proposition 2023/24:156 saknas tillräckliga förslag på åtgärder för att uppnå detta.

Skrivelsen saknar också uppgifter om hur och när regeringen ska lösa brister i enskilda brunnar och vattenförluster i ledningsnätet på ca 16 procent. Vi ber därför regeringen att återkomma med tydligare mål och tidsramar för att åtgärda dessa brister.

När det gäller mål 12 Hållbar konsumtion och produktion instämmer vi i bedömningen att genomförandet av mål 12 är tvetydigt. Det är positivt att regeringen i skrivelsen beskriver sitt arbete på internationell nivå, men vi menar att åtgärder inom cirkulär ekonomi inte beskrivs tillräckligt på nationell nivå.

Vi har föreslagit en rad åtgärder nationellt. Vi anser att företag behöver uppmuntras att ta fram resurssnåla produkter som är lätta att återanvända och återvinna, vilket förutsätter en tydlig ansvarsfördelning genom hela livscykeln. På flera områden behöver befintlig ansvarsfördelning bli bredare och tydligare. Det gäller inte minst elektronik, textilier, byggprodukter och förpackningar.

Vidare måste vi sätta stopp för friåkarna som inte betalar förpackningsavgift trots att de har förpackningsansvar. Det medför orättvisa villkor för skötsamma producenter. Regelverken behöver utvecklas, den offentliga sektorns roll som drivkraft stärkas och kunskapen om cirkulär ekonomi främjas. Vi föreslår även att vid en framtida skatteöversyn ta hänsyn till övergången från ett linjärt synsätt till ett cirkulärt.

Mot denna bakgrund vill vi att regeringen återkommer med en tydligare beskrivning av vilka åtgärder som planeras på nationell nivå för att uppnå målet om hållbar konsumtion och produktion.

När det gäller mål 13 Bekämpa klimatförändringarna framgår av skrivelsen att regeringens samlade förslag i budgetpropositionen för 2025 innebär att ESR-åtagandet för 2030 beräknas nås. Det är uppseendeväckande att regeringen enbart beskriver det scenario där målet nås, trots att det enligt Naturvårdsverket finns ett lika sannolikt scenario där målet inte nås. Vidare vilar måluppfyllelsen på högst osäkra antaganden om ökande elektrifieringstakt, begränsade utsläppsökningar och att det inte uppkommer något

underskott i LULUCF-sektorn under perioden 2021–2025. Vi menar att regeringen inte ger en fullständig bild av Sveriges uppfyllande av ESR-åtagandet.

Naturvårdsverket bedömer att Sverige inte når etappmålen till 2030 eller 2040, och inte heller målet om nettonollutsläpp till 2045 med nuvarande styrmedel. Det är under all kritik. Enligt Climate Change Performance Index har Sveriges klimatpolitik rasat från näst bäst under den socialdemokratiska regeringen till plats 41 under 2024 – efter oljelandet Kazakstan.

Regeringen beskriver sin klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll (skr. 2023/24:59) som en plan för hur Sveriges klimatmål ska nås, men faktum är att klimathandlingsplanen har kritiserats från flera håll för att vara otillräcklig. Till och med regeringens egna myndigheter har riktat svidande kritik. Klimatpolitiska rådet konstaterar att regeringens beslutade politik inte längre leder i riktning mot att de centrala klimatmålen uppnås. Finanspolitiska rådet drar slutsatsen att ”regeringen saknar en sammanhållen och begriplig klimatsstrategi”.

Vidare lyfter regeringen fram Klimatklivets och Industriklivets roll i arbetet för måluppfyllelsen. Vi introducerade Klimatklivet och Industriklivet under 2015 respektive 2018 för att stödja investeringar som bidrar till en fossilfri industri. Dessa stöd är viktiga möjliggörare för industrins omställning. Det är missvisande att regeringen inte nämner att båda dessa stöd har tvingats att dra i bromsen efter att regeringen skurit ned bemyndiganderamen för 2026–2029. Medan regeringen minskar budgeten för Klimatklivet och Industriklivet vill vi i stället vidareutveckla dessa och har därför föreslagit 250 respektive 500 miljoner kronor mer än regeringen för nästa års budget.

När det gäller mål 14 Hav och marina resurser uppfyller Sverige i dag inte Agenda 2030-målet om att bevara och utnyttja haven och marina resurser hållbart. Läget i Östersjön och Nordsjön är kritiskt, för både miljön och ekosystemen.

Vi har länge arbetat för att skydda känsliga områden från bottentrålning. Regeringens löfte på presskonferensen den 4 juni 2024 om att skydda 30 procent av Sveriges hav, varav 10 procent strikt, var därför välkommet. Men detta är varken utskrivet i havsmiljöpropositionen (prop. 2023/24:156) eller regeringens skrivelse (skr. 2024/25:66). I skrivelsen står det i stället att ”det nationella arbetet bidrar till att nå” internationella målsättningar om 30 procent skyddade marina områden till 2030, vilket är en vagare formulering. Vi förutsätter att regeringen återkommer med ett förtydligande av vad den faktiskt avser att göra.

Regeringen planerar att gå vidare med förslag om ett generellt förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden innanför trålgränsen. Men en stor del av de skyddade områdena ligger utanför trålgränsen. Vilka åtgärder regeringen planerar att genomföra utanför trålgränsen saknas i skrivelsen.

Flera fiskbestånd i Östersjön, inte minst sillen och strömmingen, är i ett kritiskt läge. Övergödning och ett ohållbart industrifiske har lett till att bl.a. sillen och strömmingen är på väg att helt slås ut. Vi har därför föreslagit en

paus för det storskaliga sill- och strömmingsfisket i Östersjön till dess att bestånden återhämtar sig till en storlek som möjliggör fiske för human-konsumtion. Trots detta har regeringen röstat ja till fördubblade fiskekvoter i EU för 2025 jämfört med 2024, vilket vi anser går emot riksdagens mandat och flera forskares rekommendationer.

När det gäller mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald bedöms med regeringens nuvarande och planerade styrmedel inga av de nio svenska miljömål som bidrar till mål 15 att kunna nås. En orsak är att regeringen skurit ned miljöbudgeten (utg.omr. 20) från 23,7 miljarder kronor när den tillträdde 2022 till 16,4 miljarder kronor 2025, en minskning med 31 procent.

Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur minskar med 29 procent 2025, från 1,67 miljarder kronor till 1,19 miljarder kronor. Nedsänkningen hotar biologisk mångfald, friluftsliv och skogsägares ersättning för frivillig avsättning av skog. Vi har föreslagit en ökning med 250 miljoner kronor till anslaget.

Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur har nästan halverats från 2 miljarder kronor 2022 till 1,1 miljard kronor 2023. Därefter har regeringen återfört en mycket liten del av vad den skurit ned. Naturvårdsverket uppskattade sina behov till ytterligare 1,14 miljarder kronor i sitt budgetäskande för 2025, men fick endast 137 miljoner kronor. Nedsänkningarna tvingar länsstyrelserna till en absolut lägstanivå, enligt Naturvårdsverket. Även för detta anslag har vi föreslagit en förstärkning med 250 miljoner kronor jämfört med regeringens budget.

I skrivelsen finns heller ingen plan för hur regeringen ska säkerställa att skydd och förvaltning av värdefull natur lever upp till miljömålen i Sverige och bidrar till mål 15 i Agenda 2030. Vi förväntar oss att detta klargörs.

Därmed anser vi att finansutskottet bör tillstyrka kommittémotion 2024/25:3300 av Mikael Damberg m.fl. (S).

2. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (V)

Kajsa Fredholm (V) anför:

Agenda 2030 handlar inte enbart om global utvecklingspolitik utan åtagandena i handlingsplanen gäller såväl nationellt som globalt. Även i svensk inrikespolitik finns i dag stora målkonflikter med negativ påverkan på genomförandet av Agenda 2030. Det handlar bl.a. om skattesänkningar för välbeställda som riskerar att urholka välfärden och leda till ökad ojämlikhet, målet om ekonomisk tillväxt i relation till agendans mål om att vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och konsekvenserna av dessa, målet om hållbara konsumtions- och produktionsmönster samt förändringen av arbetsrätten i relation till agendans mål om anständiga arbetsvillkor för alla, för att nämna några uppenbara inrikespolitiska målkonflikter. Om Sverige vill kunna föregå med gott exempel i det internationella arbetet med genomförandet av Agenda 2030 och med trovärdighet kunna driva frågorna internationellt bör regeringen även visa på arbetet med målkonflikter på det nationella planet.

Jag och mitt parti anser därför att samstämmighet för hållbar utveckling är en förutsättning för nationellt genomförande av Agenda 2030 och att Sverige därför behöver ett övergripande mål för hållbar utveckling med en samstämmig politik för hållbar utveckling i vilken mänskliga rättigheter och planetens gränser respekteras. En samstämmig politik för hållbar utveckling handlar om att politik inom flera områden samverkar. Det är därför avgörande att målkonflikter med negativ påverkan på genomförandet av Agenda 2030 synliggörs i syfte att kunna förhindras. Jag anser därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med en samstämmig politik för hållbar utveckling nationellt där målkonflikter med negativ påverkan på genomförandet av Agenda 2030 synliggörs i syfte att kunna förhindras.

När det gäller mål 12 Hållbar konsumtion och produktion är produktionen och konsumtionen i dag linjär och inte optimerad utifrån ett hållbart nyttjande av resurser. Nuvarande bristande resurseffektivitet och ohållbara materialanvändning måste brytas för att åtgärda de största planetära utmaningarna, klimatkrisen och förlusten av biologisk mångfald. Enligt FN:s internationella resurspanel är ineffektiv resursanvändning orsak till hälften av världens klimatutsläpp och har resulterat i 90 procent av förlusten av biologisk mångfald. Resursförbrukningen är därtill ojämnt fördelad såväl globalt som nationellt. En jämlikare fördelning av resurser är en förutsättning för att en kraftigt minskad total resursanvändning ska kunna kombineras med en god materiell standard för alla, såväl i Sverige som globalt. Sverige behöver kraftigt minska sitt materialfotavtryck för att vi som nation ska kunna hålla oss inom den planetära gränsen för hållbar resursanvändning.

Mitt parti verkar för en ekonomi som är cirkulär, där vi inte tar ut mer från naturen än vad som är hållbart och där det som nyttjas kan användas igen genom återanvändning och materialåtervinning. Detta är ett synsätt som vi behöver bygga in i all industriell verksamhet genom att ställa högre krav på producenterna. Genom att använda det material som redan finns i samhället mer effektivt kan vi minska uttaget av nya resurser, såväl ändliga som förnybara, och förhindra överutnyttjandet av jordens resurser.

En sådan reglering för att främja en cirkulär ekonomi måste även förenas med ambitionen att fasa ut hälso- och miljöskadliga kemikalier. Det främjar utveckling av ny teknologi och skapar gröna jobb. Inte minst inom bygg- och anläggningsbranschen och infrastruktur måste material i ökad utsträckning återbrukas och återvinnas.

Åtgärder för att uppnå en cirkulär ekonomi förutsätter åtgärder på global nivå, inom EU samt nationellt. FN:s globala hållbarhetsmål Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster är en god grund för att globalt verka för ett resurseffektivt samhälle som både minskar det ekologiska avtrycket och stärker den sociala och ekonomiska hållbarheten. EU antog 2020 en andra handlingsplan för cirkulär ekonomi – För ett renare och mer konkurrenskraftigt Europa – och den har en central betydelse för unionens gröna giv. Den dåvarande regeringen presenterade året därpå Sveriges första

handlingsplan för cirkulär ekonomi. Mitt parti har välkomnat båda dessa initiativ.

Sveriges handlingsplan för cirkulär ekonomi berör centrala fokusområden men är otillräcklig för att vara i linje med det globala hållbarhetsmålet och den genomgripande omställning av samhället som krävs. Inte minst saknas förslag på åtgärder gällande lagstiftning och styrmedel.

Att beskriva utvecklingen av genomförandet av mål 12 som ”tvetydig” och att ”sammantaget finns det ingen entydig trend för utvecklingen” tycker jag är direkt slapt och missvisande. Det saknas inte förslag på hur den cirkulära ekonomin kan stärkas och utvecklas eller hur hållbarhetsmålen kan uppnås. Det som saknas är politisk vilja och ambition från regeringens sida.

När det gäller mål 13 och 15 om klimatet och den biologiska mångfalden måste dessa prioriteras. För att uppnå hållbarhet måste alltid tre dimensioner av den beaktas: den miljömässiga, den sociala och den ekonomiska. Om vi i Sverige uppnår våra 16 nationella miljökvalitetsmål så uppnår vi även den miljömässiga dimensionen av Agenda 2030 nationellt. Av Naturvårdsverkets fördjupade utvärdering av miljömålen 2023 framgår att minst 12 av målen inte nås till 2030 och att utvecklingen för flera miljömål är negativ. Endast ett av målen är uppnått. För att nå målen bedömer myndigheten att klimatet och biologisk mångfald behöver prioriteras i politiken de närmaste åren.

Mitt parti delar Naturvårdsverkets bedömning av vilka områden som politiskt behöver prioriteras för att Sverige ska uppnå miljömässig hållbarhet i enlighet med Agenda 2030 och våra nationella miljömål. Regeringen och Sverigedemokraterna har dock valt motsatt inriktning och sänkt anslagen för klimatet och den biologiska mångfalden i sina budgetförslag. I budgetpropositionen för 2025 fortsätter man inriktningen och satsar endast 16,4 miljarder kronor inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur, vilket resulterar i kraftigt minskade resurser för att minska utsläppen av växthusgaser och bromsa utarmningen av biologisk mångfald. Mitt parti har i stället föreslagit en närapå fördubbling av anslaget genom en ökning på 15,4 miljarder kronor i jämförelse med regeringens budget för att öka takten i arbetet för klimatet och den biologiska mångfalden.

Vi befinner oss i en klimatkris. Möjligheten att begränsa uppvärmningen till 1,5 grader enligt Parisavtalets målsättning minskar dramatiskt. Förra året blev det varmaste året som uppmätts och medeltemperaturen ligger redan nu mycket nära gränsen på 1,5 grader. Det är helt nödvändigt att omställningstakten ökar kraftigt och att de globala utsläppen minskar drastiskt. Jag och mitt parti strävar efter klimaträttvisa. Med det menar vi att vi tittar specifikt på klimatkrisen utifrån ett rättviseperspektiv och på vem som påverkar respektive drabbas av klimatkrisen. Situationen i världen i dag kan betecknas som djupt orättvis utifrån ett klimaträttviseperspektiv. Kapitalismen fördelar jordens resurser extremt ojämlikt, mellan klasser, mellan rika och fattiga länder och – i samspel med patriarkala strukturer – mellan kvinnor och män. Världens rika människor har orsakat klimatkrisen och har fortfarande störst negativ påverkan på klimatet. Utifrån ett klimaträttviseperspektiv är det, vilket även slås fast i

FN:s klimatkonvention, de rika länderna som har det historiska ansvaret för klimatkrisen och som nu även har det största ansvaret för att minska sina utsläpp. Dessutom måste de rika länderna ge stöd till de fattiga länderna, som drabbas av klimatkrisen, både för att ställa om sin produktion och sina transporter så att de blir mer hållbara och för att kunna hantera effekterna av utsläppen från den rika delen av världen. Det finns stora skillnader mellan fattiga och rika människors klimatpåverkan även inom länder. Vi anser att det behöver synliggöras vilka som överskrider sitt miljöutrymme och med hur mycket, såväl nationellt som globalt. Att synliggöra ojämlikheterna är att visa hur det globala klassamhället ser ut i praktiken.

I en rapport publicerad i juni 2019 varnade FN:s rapportör för extrem fattigdom och mänskliga rättigheter för klimatkrisens konsekvenser för fattigdomsbekämpningen och efterlevnaden av de mänskliga rättigheterna. FN understryker att fattiga människor drabbas mycket hårdare av klimatkrisens konsekvenser än rika och har använt ordet klimatapartheid för att beskriva risken för ett samhälle där rika människor köper sig fria från konsekvenserna av de utsläpp som de själva till stor del skapat. Det finns en överhängande risk att klimatkrisen omintetgör viktiga framsteg inom fattigdomsbekämpningen.

Tyvärr har regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna helt övergivit klimatambitioner för Sverige. Genom siffertrixande och ett ensidigt fokus på kärnkraft försöker man slingra sig ur sitt ansvar och ökar i stället utsläppen. Regeringens och Sverigedemokraternas förda politik står därmed i skarp kontrast mot mål 13 om att man behöver vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser. För att Sverige ska nå de mål som är bundna till det nationella klimatpolitiska ramverket och klimatåtaganden inom EU krävs ett åtgärds paket under nuvarande mandatperiod med kraftig politisk kursändring för att minska utsläppen. Regeringens och Sverigedemokraternas budgetar under denna mandatperiod har helt saknat den inriktningen.

Mitt partis klimat- och miljöpolitik tar sin utgångspunkt i att samhället behöver ställa om på ett omfattande, skyndsamt och strukturerat vis för att uppnå klimatmålen och undvika en klimatkatastrof. Många av de nödvändiga förändringarna av vår produktion och konsumtion behöver genomföras de närmaste tio åren. Om omställningen ska lyckas behöver den ske med en tydlig folklig förankring för de genomgripande förslag som behöver komma till. Därför kan och bör inte klimatpolitiken frikopplas från frågor om sysselsättning, välfärd och regional utveckling. På mycket kort tid behöver omställningen av vår konsumtion och produktion sättas i centrum av samhällets utveckling och den ekonomiska politiken. Politiken har alltför länge satt sin tilltro till marknadens krafter i hopp om att klimatomställningen ska hanteras utan det aktiva samhällets inblandning. Men marknaden kan inte lösa kritiska systemfrågor. Det går exempelvis inte att stimulera elbilsanvändning om det inte finns tillräckligt med laddstolpar eller en utbyggd förnybar elproduktion och nätkapacitet. Konsumtion som är fossilfri måste också initialt kunna utvecklas utan det grundläggande marknadskravet på

lönsamhet. Det helhetsansvaret kan bara det offentliga ta, och när det inte görs hålls nödvändiga förändringar tillbaka. Sammantaget gör det att införandet av ny teknik går alldeles för långsamt och mycket av utsläppsminskningarna i praktiken måste tas via beteendeförändringar och minskad konsumtion, en strategi som både riskerar att möta stort motstånd och dras med betydande ineffektivitet. Med en annan politik skulle Sverige ha goda förutsättningar att nå de nödvändiga klimatmål som vi har åtagit oss att leva upp till. Genom gemensamma ansträngningar och ett aktivt samhälle som investerar i klimatet och miljön kan vi åstadkomma en verkligt meningsfull och effektiv klimatomställning. Jag och mitt parti vill ta sikte på en klimatpolitik som är strukturerad, omfattande och folkligt förankrad.

För att klimatomställningen ska bli verkningsfull måste hela samhället och alla delar av ekonomin ställas om. Genom investeringar på 700 miljarder kronor vill vi de kommande tio åren se till att klimatomställningen accelereras på det sätt som efterfrågas av bl.a. Klimatpolitiska rådet. Med mitt partis föreslagna investeringar kommer Sverige att ta reella steg mot att bli världens första fossilfria välfärdsland. Vi går från ord till handling och föreslår en omställningspolitik som kommer att märkas i alla delar av vårt samhälle. Redan nästa år behöver samhället dels genomföra viktiga klimatsatser, såsom att kraftigt sänka biljettpriserna i kollektivtrafiken och stärka järnvägsunderhållet, dels inleda ett strukturerat arbete inför vår tids stora investeringsåtagande. Mitt parti föreslår att en klimatinvesteringsmyndighet inrättas som ges i uppdrag att planera, samverka och strukturera det gröna investeringsprogram som vi vill sjösätta.

Skydd av värdefull natur är en förutsättning för att uppnå krav inom EU och globala åtaganden för biologisk mångfald. Klimat- och naturkrisen måste mötas gemensamt. Biologisk mångfald med ekosystem i balans är en förutsättning för vårt liv på jorden. FN:s klimatpanel konstaterar i en rapport (april 2022) att åtgärder för att bevara ekosystem dessutom är ett förhållandevis billigt sätt att minska utsläppen. Skydd och restaurering av naturliga ekosystem erbjuder stora möjligheter genom att ta upp och låsa in koldioxid från atmosfären.

Regeringen och Sverigedemokraterna har kraftigt minskat anslagen för att skydda natur och för att sköta natur för att stärka den biologiska mångfalden. På nationell nivå och inom EU verkar man dessutom för att försvaga centrala regleringar för att stärka skyddet av naturen. Det står i skarp kontrast mot Agenda 2030-mål om att skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem och hållbart bruka skogar, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.

Inte heller lever man upp till Agenda 2030-mål om att bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling, vilket tydligt tar sig uttryck i den förödande förda fiskeripolitiken i Östersjön. Jag och mitt parti har under lång tid föreslagit kraftigt ökade anslag för att skydda natur och för att genomföra skötselåtgärder för att stärka den biologiska mångfalden och för att främja tillgängligheten och tillgången till

värdefull natur för människor i dessas närhet. I mitt partis budgetförslag för 2025 föreslår vi över 4,7 miljarder kronor mer än regeringen för att skydda natur och över 2 miljarder kronor mer än regeringen för skötsel av natur. Därutöver föreslår vi ökade anslag för att minska spridningen av farliga kemikalier och för att minska övergödningen, vilket bidrar till stärkt biologisk mångfald och förbättrad hälsa.

Utöver kraftigt ökade anslag för att stärka den biologiska mångfalden krävs nya styrmedel. Mitt parti har i en rad motioner föreslagit åtgärder som skulle stärka Sveriges möjligheter att nå de nationella miljömålen samt miljödimensionen i de globala målen för hållbar utveckling inom Agenda 2030.

Därmed anser jag att finansutskottet bör tillstyrka kommittémotion 2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 11.

3. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (MP)

Emma Nohrén (MP) anför:

Regeringens åtgärder för de många miljö- och klimatmål som finns i Agenda 2030, såsom att vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser, har i hög grad haft motsatt effekt. Såväl Klimatpolitiska rådet som Finanspolitiska rådet har riktat hård kritik mot att regeringens politik ökar utsläppen och bromsar klimatomställningen. Exempelvis har regeringen kraftigt ökat fossila subventioner, ökat andelen fossilt bränsle i svenska drivmedel, avvecklat elbilsbonus och stöd till kollektivtrafiken, stoppat skärpta klimatkrav i lagen om offentlig upphandling och bromsat utbyggnaden av havsbaserad vindkraft. Klimatpolitiska rådet har konstaterat att regeringens klimatpolitiska handlingsplan leder in på en onödigt riskfylld väg för Sveriges klimatomställning och att regeringen skjuter över ansvaret för att nå Sveriges klimatmål och EU:s åtaganden till nästa mandatperiod. Finanspolitiska rådet har pekat på att regeringen saknar en "sammanhållen och begriplig strategi" för att nå såväl de svenska som EU:s klimatmål fram till 2030, som hänger ihop med Agenda 2030. Klimatpolitiska rådet understryker i sin rapport från 2024 att bristerna i regeringens klimatpolitiska handlingsplan riskerar att försvaga Sveriges position när det gäller att kunna påverka andra länder, inte minst länder med väsentligt högre utsläpp. Det är mycket negativt, eftersom Agenda 2030 är ett gemensamt globalt arbete. Det är också uppseendeväckande att nuvarande regering i den aktuella skrivelsen om Agenda 2030 väljer att upprepa påståendet om att regeringens klimatpolitiska handlingsplan "presenterar en plan för hur Sveriges klimatmål ska nås, hela vägen till nettonollutsläpp senast år 2045". Påståendet har underkänts av Klimatpolitiska rådet som konstaterat att det brister i saklighet och är missvisande.

Även vad gäller åtgärder för att bekämpa klimatförändringarnas konsekvenser har regeringens agerande varit i vissa fall otillräckligt och i andra fall direkt kontraproduktivt. Regeringens nedskärningar på anslagen för

skydd och åtgärder för värdefull natur bromsar arbetet med att stärka ekosystemens motståndskraft mot klimatförändringarnas effekter. Regeringens pågående arbete med att ytterligare intensifiera det svenska skogsbruket bidrar kraftigt till att försäkra skogens motståndskraft mot såväl värmeböljor och långdragen torka som stormar.

Det nationella expertrådet för klimatanpassning skriver i sin rapport från 2022 att en intensifiering av insatser för att öka takten i genomförandet av klimatanpassningsåtgärder är nödvändig. Rådet understryker att Sveriges anpassningsarbete behöver anamma ”ett transformativt perspektiv som konkret stärker incitamenten för såväl det fortsatta förberedande anpassningsarbetet som genomförandet av konkreta anpassningsåtgärder”. I stället för att lyssna till expertrådet har nuvarande regering avvecklat det anslag som finansierat länsstyrelsernas klimatanpassningssamordnare och valt att skjuta det livsviktiga anpassningsarbetet på framtiden.

I sin skrivelse framför regeringen att Sverige arbetat aktivt via utvecklingsfinansiering för att stärka motståndskraften mot klimatförändringarna i utsatta samhällen, men nämner inte att biståndsbudgeten som helhet minskat kraftigt. Skrivelsen redovisar inte heller att Sveriges anslag till samtliga fyra globala klimat- och miljöfonder minskade under 2023 och 2024. Mot bakgrund av det som anförts ovan menar vi att regeringens redovisning av arbetet med att bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser är bristfällig och i stora drag missvisande. Därför måste regeringen återkomma med en mer transparent och uttömmande beskrivning som grundar sig på Klimatpolitiska rådets utvärderingar av regeringens sammantagna politik när det gäller mål 13 Bekämpa klimatförändringarna i Agenda 2030.

Mål 14 och 15 handlar om marina samt landbaserade ekosystem. En lång rad delmål finns listade under respektive mål. Haven ska bevaras och de marina resurserna ska användas på ett hållbart sätt. Marina och kustnära ekosystem ska förvaltas och skyddas, och senast 2020 skulle överfisket ha stoppats. Även destruktiva fiskemetoder skulle ha stoppats till 2020 och tillträde för småskaliga och icke-industriella fiskare till marina resurser ska säkerställas. För landbaserade ekosystem anger mål 15 att dessa till 2020 skulle ha bevarats, återställt och använts hållbart. Det gäller även ekosystemtjänster på land, i synnerhet för bl.a. skogar och våtmarker. Hållbart brukande av alla typer av skogar skulle ha främjats till 2020, och avskogningen skulle ha stoppats. Målet anger även att omedelbara och betydande åtgärder för att minska förstörelsen av naturliga livsmiljöer ska vidtas.

Utvecklingen i våra hav är oerhört allvarlig, och tillståndet för ekosystemen i både Östersjön och Västerhavet är på många sätt akut. De närmaste åren är kritiska för att vända utvecklingen och återuppbygga ekosystemen igen. Åtgärdsbehovet är mycket stort, både inom ramen för nationell politik och inom gemensamt reglerade politikområden inom EU. Även utvecklingen i många av de svenska landbaserade ekosystemen, exempelvis skogarna, är mycket negativ. Runt tusen skogslevande arter är hotade. Ett omfattande problem är bristen på större, sammanhängande områden med höga

naturvärden, som är ett krav för många arter. Avverkningstakten för värdefulla naturskogar är mycket hög, enligt myndigheternas utvärderingar.

Regeringen räknar upp en rad åtgärder som vidtagits för att nå målen för de marina samt landbaserade ekosystemen. Men regeringens åtgärder är långt ifrån tillräckliga för att nå målen. I myndigheternas utvärderingar av de svenska miljömålen, som utgör den ekologiska dimensionen av Agenda 2030, framkommer att läget är mycket allvarligt och att åtgärdstakten är mycket långsam. Det framkommer också mycket tydligt att de beslutade åtgärderna inte är tillräckliga för att nå målen utan att det också krävs nya åtgärder. Myndigheterna pekar i sitt budgetunderlag till regeringen på ett mycket stort behov av kraftigt ökad finansiering.

Det saknas även en redogörelse för hur svenskt bistånd och annan finansiering bidrar till det internationella arbetet för biologisk mångfald. En mer uttömmande och transparent rapportering är nödvändig för att Sverige ska kunna inspirera andra länder att vidta åtgärder för att nå målen inom Agenda 2030.

Därför måste regeringen i en handlingsplan om Agenda 2030 redovisa en mer transparent och uttömmande beskrivning av Sveriges arbete med att nå mål 14 och 15 och av det åtgärdsunderskott som för närvarande är dokumenterat.

Vi vill också att regeringen i en handlingsplan om Agenda 2030 redogör för ytterligare åtgärder som visar hur Sverige ska arbeta för att nå de globala målen, med åtgärder som sorteras under implementering av Kunming-Montreal-ramverket, och redogör för hur svenskt bistånd och annan finansiering bidrar till det internationella arbetet för biologisk mångfald.

Därmed anser jag att finansutskottet bör tillstyrka kommittémotion 2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 10–12.

Särskilt yttrande

Sveriges genomförande av Agenda 2030 (C)

Anders Karlsson (C) anför:

Skrivelsen beskriver delar av regeringens arbete men skönmålar regeringens insatser för att nå målen i Agenda 2030, inte minst genom att ducka för att den förda politiken på hemmaplan aktivt har gått i motsatt riktning mot hållbarhetsmålen. Detta gäller på flera områden, men särskilt för mål 13 om att bekämpa klimatförändringarna, där regeringen brutit trenden för Sveriges långsiktiga utsläppsminskningar och i stället fört en politik som höjt de svenska utsläppen.

Elektrifieringen, som skulle rädda regeringens klimatstrategi, befinner sig också i en återvändsgränd. Regeringen har medvetet gjort elbilar dyrare genom att ta bort klimatbonusen. Mätningar visar att svenskarna inte längre har råd att byta till miljöbil. Resultatet har inte låtit vänta på sig; andelen elbilar i nyförsäljningen minskar nu efter många års uppgång, medan andelen fossilbilar ökar. Med kraftigt höjd elskatt och sänkt dieselskatt är det dessutom högre skatt på grön el än på fossil diesel.

Jag och mitt parti vill vända denna utveckling genom att slopa indexeringen av elskatten samt höja anslaget 1:21 Åtgärder inom ramen för den sociala klimatfonden med 5 000 miljoner kronor för en folkbonus för miljöbilar som ska ligga på 50 000–100 000 kronor per bil för nya, begagnade, leasade eller nyinköpta elbilar och laddhybrider.

Regeringen levererar inte heller en jordbrukspolitik som för oss närmare mål 2 Ingen hunger och dess olika undermål såsom tryggad livsmedelsförsörjning. Sverige bör ta ett större ansvar för målet om en tryggad livsmedelsförsörjning genom en ökad produktivitet på hemmaplan. Det finns goda möjligheter att utöka livsmedelsproduktionen i Sverige. En utökad produktion i Sverige skulle möjliggöra en ökad export och ett större bidrag till den globala försörjningen av livsmedel såväl som den lokala försörjningen. Samtidigt skulle det tack vare det svenska jordbrukets höga hållbarhetsnivåer innebära ett plus för det globala hållbarhetsarbetet om den svenska produktionen konkurrerade ut mindre hållbara livsmedel från andra ställen.

Regeringen behöver presentera lagförslag som sänker regelbördan för lantbrukaren, leverera en livsmedelsstrategi som leder mot ökad livsmedelsproduktion och vidta åtgärder för att säkra det svenska jordbrukets resiliens i såväl kris som föränderligt klimat.

Mål 2.2 handlar om att uppnå hållbara livsmedelssystem. Ett av de stora hållbarhetshindren är de fossila insatsvarorna. För att stärka jordbrukssektorns omställning mot fossilfrihet vill jag och mitt parti att det nuvarande avdraget för jordbruksdiesel, som i ett akut läge infördes på mitt partis initiativ och därefter gång på gång förlängts av regeringen, görs om till ett teknikneutralt jordbruksavdrag som behandlar alla drivmedel lika samt att detta avdrag

permanentas. Det permanentade avdraget väntades i samband med budgeten för 2025 minska inkomsttitel 1140 Skattereduktioner med 840 miljoner kronor 2026 och 840 miljoner kronor 2027.

Jag och mitt parti vill även stärka anslaget 1:12 Nationell medfinansiering till den gemensamma jordbrukspolitiken 2023–2027 inom utgiftsområde 23 med 250 miljoner kronor för att utöka kompensationsstödet. Det skulle stärka konkurrenskraften i fler delar av landet, särskilt de som har sämre förutsättningar.

Jag och mitt parti vill även se ett utökat arbete med klimatanpassning på landsbygden inte minst inom jordbruket, för att öka motståndskraften mot klimatförändringarna och extremväder såsom extremt torrväder och översvämningar. Det gynnar såväl invånare på landsbygden som jordbruksproduktionen. Därför vill jag och mitt parti att anslaget 1:10 Klimatanpassning inom utgiftsområde 20 förstärks och riktas till landsbygden och jordbruket.

Även när det gäller mål 15 om ekosystem och biologisk mångfald tar regeringen flera kliv bakåt genom minskade anslag på området. Att förvalta redan skyddade områden och säkerställa att de har livskraftiga ekosystem och en hög artrikedom gör ofta större nytta än att ägna stora resurser till att skydda nya arealer. Det är t.ex. viktigt för friluftslivet och för fungerande ekosystemtjänster. För detta arbete finns statligt stöd för lokalt naturvårdsarbete (LONA) som kan användas för olika ändamål som att främja biologisk mångfald, för våtmarker samt för restaurering av naturtyper. Jag och mitt parti föreslog i vår budgetmotion 75 miljoner kronor till LONA under anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur för 2025 samt 100 miljoner kronor mer än regeringen till anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur inom utgiftsområde 20 för att kunna skydda den mest värdefulla marken och garantera skogsägare ersättning.

Skrivelsen om regeringens arbete för att nå de globala målen är i sitt urval, inte minst i vad som utelämnas, en pikant beskrivning av den bristfälliga politik som i dag bedrivs av den svenska regeringen. Med en annan inriktning på den förda politiken, i linje med mitt partis förslag i Sveriges riksdag, skulle förutsättningarna vara mycket bättre för att nå dessa viktiga mål för en hållbar framtid.

BILAGA 5

Näringsutskottets yttrande 2024/25:NU5y

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Till finansutskottet

Finansutskottet beslutade den 12 december 2024 att ge näringsutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2024/25:66 Sveriges genomförande av Agenda 2030 samt följdmotioner i de delar som berör utskottets beredningsområde. Näringsutskottet begränsar sitt yttrande till förslag i följdmotionerna 2024/25:3299 (V) yrkandena 5 och 6 samt 2024/25:3300 (S) och 2024/25:3306 (MP) yrkandena 1 och 2 i de delar de berör utskottets beredningsområde. Näringsutskottet anser att finansutskottet bör avstyrka motionsyrkandena i berörda delar.

I yttrandet finns tre avvikande meningar (S, V, MP).

Utskottets överväganden

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Skrivelsen

Inledning

I skrivelsen redogörs för regeringens samlade arbete med att genomföra Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling som antogs av FN:s generalförsamling i september 2015. I skrivelsen redovisar regeringen hur Sverige arbetat för att uppfylla Agenda 2030-målen sedan den senaste skrivelsen Sveriges genomförande av Agenda 2030 (skr. 2021/22:247) överlämnades till riksdagen 2022. För varje mål presenteras en övergripande sammanfattning av måluppfyllelsen och därefter en redovisning av tematiska områden under respektive mål som av regeringen bedöms ha stor bäring på målets uppfyllelse.

I skrivelsen konstateras övergripande att Sverige har goda förutsättningar att nå agendans mål. Regeringen uppger att den har tagit initiativ till ett flertal satsningar som tar Sverige närmare målens uppfyllande på både nationell och global nivå. Det anförs dock att Sverige har fortsatta utmaningar i och med att en rad samhällsproblem som hotar möjligheten att nå agendans mål över tid har växt sig starkare. Regeringen anför att den arbetar med att lösa dessa utmaningar genom att genomföra Tidöavtalet och på så sätt ta Sverige närmare agendans mål. Regeringen uppger att den kommer att fortsätta arbeta för att EU på ett effektivt sätt genomför Agenda 2030, inom och utanför EU:s gränser.

Mål 7 – Hållbar energi för alla

I skrivelsen anförs att hela befolkningen i Sverige har tillgång till elektricitet, att elproduktionen är näst intill fossilfri och att energieffektiviteten förbättras. Men det behövs ytterligare åtgärder för att nå målet, särskilt i ett globalt perspektiv. Som en följd av energipriskrisen som följde av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har regeringen vidtagit ett flertal åtgärder för att minska såväl energikostnaderna för företag och hushåll som EU:s beroende av importerade bränslen från Ryssland. Regeringen har också sänkt skatten på bensin och diesel för att stötta de som drabbats av ökade priser och mildra inflationens konsekvenser.

Mål 8 – Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Regeringen uppger i skrivelsen att den förbättrar synergier mellan export- och investeringsfrämjandet, handelspolitiken och utvecklingssamarbetet för att därmed förbättra förutsättningarna för svenska företag att bidra till utvecklingssamarbetets mål och till grön och digital omställning i låg- och medelinkomstländer. Detta är en viktig del av regeringens arbete för att stärka

Sveriges samlade bidrag till att uppnå de globala målen för hållbar utveckling. Ett gynnsamt företagsklimat är en grundförutsättning för ekonomisk tillväxt och det är i hög grad Sveriges företag och entreprenörer som skapar jobb, välbefinnande och välfärd. Regeringen arbetar aktivt för att främja näringslivsklimatet, för att fler människor ska välja att starta och utveckla företag.

Internationell handel är en förutsättning för Sveriges globala konkurrenskraft, välbefinnande, jobbskapande, hållbar tillväxt och klimatnytta och har stor säkerhetspolitisk betydelse. I skrivelsen anförts att regeringen har fattat beslut om en ny strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft (UD2023/01758). Genom strategin avser regeringen att ge de svenska företagen bästa möjliga förutsättningar att hantera nya utmaningar, kunna växa nationellt och konkurrera internationellt.

Mål 9 – Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

I skrivelsen anförts att fortsatta insatser har gjorts för att säkerställa en motståndskraftig infrastruktur och en inkluderande och hållbar industrialisering samt för att främja innovation. Det uppges att positiva förändringar kan noteras, som exempelvis att näringslivets utsläppsintensitet fortsätter att minska. Regeringen uppger att den har vidtagit åtgärder för att skynda på en omfattande nyindustrialisering i bl.a. Norrbotten och Västerbotten kopplad till fossilfri produktion och elektrifiering. För att ytterligare påskynda bl.a. näringslivets klimatomställning behöver dock fler åtgärder vidtas, uppger regeringen.

Vidare framhålls att industrin och det svenska näringslivet är motorn i klimatomställningen. Med bl.a. investeringar i nya industrigrenar, teknikutveckling och omställning till cirkulära processer ska industrin ges förutsättningar att vara ledande i den gröna omställningen. Regeringen har under 2024 beslutat om strategin för nyindustrialiseringen och samhällsomvandlingen i Norrbottens och Västerbottens län. I ett osäkert geopolitiskt läge, med högt uppsatta klimatmål och med en snabb digital utveckling är det viktigt att Sveriges konkurrenskraft stärks.

Mål 17 – Genomförande och globalt partnerskap

Av skrivelsen framgår att Sverige verkar för att stärka synergier mellan utvecklingssamarbetet, handelspolitiken samt export- och investeringsfrämjandet. Fokus uppges vara på hållbar tillväxt, utvecklingseffektivitet samt mobilisering av privata investeringar och vikten av ett starkare partnerskap med näringslivet för att påskynda genomförandet av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling.

Motionerna

Tre motioner (S, V, MP) har väckts med anledning av skrivelsen. I det följande redovisas de motionsyrkanden som enligt utskottets bedömning helt eller delvis berör utskottets beredningsområde.

I kommittémotion 2024/25:3300 av Mikael Damberg m.fl. (S) (i denna del) anförts att regeringen måste skärpa sitt arbete för att nå Agenda 2030-målen. I motionen framhålls att en rad olika åtgärder bör vidtas för att uppnå målen i Agenda 2030. De åtgärder som förespråkas rör främst energiproduktion, ekonomisk tillväxt, hållbar industri, innovationer och internationell handel.

I kommittémotion 2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) anförts i yrkande 5 att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning för att företag ska genomföra due diligence för mänskliga rättigheter. I yrkande 6 anförts vidare att regeringen bör utreda möjligheten att införa klimat- och miljöperspektiv enligt due diligence för miljö i regelverken för företags agerande utomlands.

I kommittémotion 2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 1 (i denna del) anförts att regeringen måste redovisa hur Sverige ligger till i arbetet för att nå de globala målen samt de mål- och intressekonflikter de ser med sin politik och hur de har hanterat dem inom ramen för Agenda 2030. Detta bör enligt motionärerna följas upp med att ta fram en handlingsplan för hur regeringen ska arbeta med att uppnå de globala målen både nationellt och internationellt, vilket framförs i yrkande 2 (i denna del).

Tidigare riksdagsbehandling

Senast som skrivelsen om Sveriges genomförande av Agenda 2030 lämnades till riksdagen var hösten 2022. Näringsutskottet valde vid detta tillfälle att yttra sig till finansutskottet över skrivelsen och följdmotioner i de delar som berörde utskottets beredningsområde (yttr. 2022/23:NU1y, bet. 2022/23:FiU7).

I de motioner som väckts med anledning av den nu aktuella skrivelsen finns yrkanden som rör hållbar energi för alla, ekonomisk tillväxt, hållbar industri och innovationer samt globalt partnerskap i den del det kopplar till internationell handel. Det finns även yrkanden som rör regler för tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet (due diligence). Utskottet har under den senaste valperioden vid flera tillfällen behandlat och avstyrkt motionsyrkanden som rör såväl inriktningen för den svenska energipolitiken, industriframjande åtgärder och innovation som frågor som är kopplade till internationell handel och hållbart företagande. Exempelvis har utskottet behandlat och avstyrkt motionsyrkanden som rör

- tillgången till fossilfri energi, effektiviseringsmål för energi och billig grön el på kort sikt senast våren 2024 i betänkande 2023/24:NU14 Energi-politikens långsiktiga inriktning
- industriframjande åtgärder senast våren 2024 i betänkande 2023/24:NU11 Näringspolitik
- anslaget till Vinnova hösten 2024 i betänkande 2024/25:NU1 Näringsliv
- inriktningen för internationell handel och regler för tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet senast våren 2025 i betänkande 2024/25:NU13 Handelspolitik.

Utskottets ställningstagande

I ett par motioner som väckts med anledning av regeringens skrivelse finns yrkanden om att riksdagen bör uppmana regeringen såväl att intensifiera arbetet med att uppfylla målen i Agenda 2030 som att ta fram en handlingsplan för att uppfylla målen och på ett bättre sätt redovisa hur Sverige ligger till i arbetet. Dessa yrkanden är i grunden allmänt hållna men berör samtidigt de delar i regeringens skrivelse som ligger inom utskottets beredningsområde. Det handlar främst om de redogörelser som görs i förhållande till målen som rör hållbar energi för alla, ekonomisk tillväxt, hållbar industri och innovationer samt globalt partnerskap i den del målet kopplar till internationell handel.

Med anledning av det som framförs i motionerna vill utskottet inledningsvis framhålla att en hörnpelare för Sveriges konkurrenskraft och välfärd bygger på tillgången till fossilfri energi till konkurrenskraftiga priser. I skrivelsen redogörs för hur regeringen ser på den framtida utvecklingen av det svenska energisystemet och sätter den i förhållande till det relevanta målet i Agenda 2030. Utskottet kan konstatera att regeringen vidtagit flera åtgärder både när det gäller att öka tillgången till fossilfri energi och att öka energi-effektiviteten. Bland annat framhålls att ny kärnkraft behövs för att tillgodose framtidens elbehov och öka leveranssäkerheten i elsystemet samt att energi-effektiviseringen ska snabbas på genom insatser som bidrag för energieffektiveringsåtgärder i småhus, pengar till informations- och kompetenshöjande insatser och permanenta medel till den kommunala energi- och klimatrådgivningen. Utskottet noterar samtidigt att regeringen anför att det behövs ytterligare åtgärder för att nå målet om att säkerställa tillgången till hållbar energi för alla, särskilt i ett globalt perspektiv.

När det vidare gäller regeringens beskrivning av hur man avser att uppnå målen som rör hållbar industri och innovationer kan utskottet konstatera att regeringen verkar för att skapa goda förutsättningar för en långsiktigt konkurrenskraftig industri att vara verksam och utvecklas i Sverige. Utskottet vill betona vikten av en sådan politisk ambition och instämmer i regeringens bedömning att detta samtidigt kan bidra till att möta den gröna och digitala strukturomvandlingen för stora etableringar och expansioner inom industrin. Utskottet noterar att det nyligen inrättade Accelerationskontoret arbetar för att underlätta industrins omställning samt att regeringen arbetar vidare med den s.k. industristrategin som sätter ramarna för hur Sverige kan fortsätta vara världsledande inom innovativ och hållbar industriell produktion av varor och tjänster. I anslutning till detta vill utskottet på ett övergripande plan framhålla vikten av ett innovativt svenskt näringsliv. I skrivelsen framförs t.ex. att Verket för innovationssystem (Vinnova) arbetar för att främja en hållbar, konkurrenskraftig och innovativ svensk industri som kan anpassa sig till och medverka till att driva den globala omställningen mot en mer hållbar framtid. Exempelvis finansierar Vinnova kompetenscentrum där universitet och företag tillsammans bedriver forskning och utbildning inom bl.a. hållbar industri.

En bärande del för att nå målen som kopplar till dels ekonomisk tillväxt, dels globalt partnerskap är att det ska finnas goda förutsättningar för svenska

företag att bedriva internationell handel. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att internationell handel är grundläggande för Sveriges globala konkurrenskraft, välbefinnande, jobbskapande, hållbar tillväxt och klimatnytta. Samtidigt spelar internationell handel ofta en betydande säkerhetspolitisk roll, vilket inte minst den senaste tidens geopolitiska utveckling har visat. För Sveriges utveckling är det centralt att bl.a. tillgången till nödvändiga råvaror, mineral och insatsvaror kan säkras och därmed minimera Sveriges och svenskt näringslivs sårbarhet. Likt regeringen vill utskottet därför understryka vikten av en fri, hållbar och regelbaserad internationell handel och att EU:s inre marknad är väl fungerande. I skrivelsen uppger regeringen samtidigt att den arbetar för att förbättra synergierna mellan export- och investeringsfrämjandet, handelspolitiken och utvecklingssamarbetet. Utskottet ser därför positivt på att regeringen hösten 2023 fattade beslut om en ny strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft (UD2023/01758). Syftet med strategin är att ge svenska företag bästa möjliga förutsättningar att hantera nya utmaningar, kunna växa nationellt och konkurrera internationellt.

Avslutningsvis framhålls i en motion att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning om att företag ska genomföra due diligence för mänskliga rättigheter och att regeringen bör utreda möjligheten att införa ett klimat- och miljöperspektiv enligt due diligence för miljö i regelverken för företags agerande utomlands. Utskottet vill av denna anledning påminna om att ett EU-direktiv om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet trädde i kraft våren 2024, samt att regeringen i december 2024 beslutade att en utredare ska ta fram förslag på hur dessa regler ska genomföras i svensk rätt. Utredarens förslag ska lämnas till regeringen senast i december 2025, vilket utskottet har redogjort närmare för i betänkande 2024/25:NU13 Handelspolitik.

Sammanfattningsvis anser utskottet att riksdagen inte bör uppmana regeringen att vidta några ytterligare åtgärder så som förordas i de motionsyrkanden som behandlas i detta yttrande.

Finansutskottet bör därmed avstyrka motion 2024/25:3299 (V) yrkandena 5 och 6 samt motionerna 2024/25:3300 (S) och 2024/25:3306 (MP) yrkandena 1 och 2 i berörda delar. Finansutskottet bör även föreslå att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Stockholm den 13 februari 2025

På näringsutskottets vägnar

Tobias Andersson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tobias Andersson (SD), Elisabeth Thand Ringqvist (C), Mats Green (M), Monica Haider (S), Jessica Stegrud (SD), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Marianne Fundahn (S), Isak From (S), Kjell Jansson (M), Eric Palmqvist (SD), Katarina Luhr (MP), Louise Eklund (L), Johnny Svedin (SD), Aida Birinxhiku (S), Daniel Vencu Velasquez Castro (S), Lorena Delgado Varas (V) och Lili André (KD).

Avvikande meningar

1. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (S)

Monica Haider (S), Marianne Fundahn (S), Isak From (S), Aida Birinxhiku (S) och Daniel Vencu Velasquez Castro (S) anför:

Det är vår bestämda uppfattning att regeringen behöver intensifiera sitt arbete för att nå Agenda 2030-målen. De åtgärder som regeringen uppger att den vidtagit för att uppnå målen är enligt vår mening långt ifrån tillräckliga. När det gäller de mål som rör hållbar energi för alla, ekonomisk tillväxt, hållbar industri och innovationer samt globalt partnerskap, vill vi framföra följande.

När det gäller hållbar energiförsörjning anförts i skrivelsen att ny kärnkraft behövs för att tillgodose framtidens elbehov och för att öka leveranssäkerheten i elsystemet. Vi menar att regeringens syn på den framtida energiförsörjningen är alltför ensidig och i grunden saknar en samhällsekonomisk analys av hur en långsiktigt stabil och konkurrenskraftig elförsörjning ska kunna åstadkommas. Av regeringens analys går det helt enkelt inte att få en överblick av vilken roll olika kraftslag har i den framtida energiförsörjningen, vilket även gäller för flexibilitetslösningar, energieffektivisering och lagring. Vi menar även att ett effektiviseringsmål hade behövts för att bättre kunna ställning till det nu beslutade planeringsmålet för 2045.

När det gäller behovet av ny kärnkraft till 2035 har vi socialdemokrater länge efterfrågat ett mål om ytterligare minst 60 TWh fossilfri kraft redan till 2030. För att nå ett sådant mål kan vi konstatera att vindkraft och sol är de kraftslag som har bäst förutsättningar att snabbt komma på plats. Vi vill samtidigt understryka att det finns stora möjligheter att göra effekthöjningar i befintliga vindkraftsanläggningar.

När det gäller energieffektivisering vill vi påpeka att det behövs stöd till energieffektivisering av flerbostadshus som även bör kompletteras med insatser för att fastighetsföretag och bostadsrättsföreningar ska kunna förbättra sin styrning av fastighetsbeståndets energianvändning.

Vidare vill vi framhålla att en hållbar ekonomisk tillväxt är viktigt för Sveriges framtid som industriland, och för att klara den gröna omställningen behöver Sverige vara ett land som är attraktivt för industrietableringar. En redovisning för hur detta ska gå till lyser i regeringens skrivelse med sin frånvaro och det är oroande att regeringen åsidosätter kraven från svensk industri när gäller både snabb och långsiktig tillgång till billig el. Genom att lägga allt fokus på ett enda energislag har en rad vindkraftsprojekt runt om i Sverige ställts in och regeringen har minskat möjligheterna att snabbt få billig grön energi på plats. Tvärt emot vad näringslivet efterfrågar har regeringen visat en uppenbar ovilja att ha samtal med övriga riksdagspartier för att skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar energipolitik.

Sveriges plats som världsledande innovationsnation behöver säkras. Vi beklagar därför de nedskärningar som regeringen gjort i anslaget till Vinnova, vilket enligt vår uppfattning allvarligt har skadat de svenska innovationssystemen.

Avslutningsvis vill vi framhålla att internationell handel kan vara ett verktyg för en effektiv och rättvis klimatomställning och kan bidra till fattigdomsbekämpning och ekonomisk tillväxt, men det kräver att alla parter inom handeln är involverade. Arbetstagares rättigheter och fackliga rättigheter måste lyftas fram i alla dessa samarbeten. Att koppla ihop bistånd och handel som regeringen gör måste ske genomtänkt och föregås av en noggrann konsekvensanalys, vilket saknas.

Sammanfattningsvis anser vi att finansutskottet bör dels tillstyrka motion 2024/25:3254 (S) i berörda delar, dels avstyrka övriga motionsyrkanden som behandlas i detta yttrande, dels föreslå att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

2. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (V)

Lorena Delgado Varas (V) anför:

Jag anser att det är av yttersta vikt att företag respekterar mänskliga rättigheter och bidrar till en hållbar utveckling. FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter bygger på statens skyldighet att skydda de mänskliga rättigheterna, företagens ansvar att respektera dem och individens möjligheter att få sin sak prövad vid kränkningar. Våren 2024 trädde EU:s direktiv om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet i kraft. Jag ser detta som positivt och som ett steg i rätt riktning för att få företag att agera på ett hållbart sätt i sina verksamheter. Jag kan dock konstatera att direktivet till slut blev relativt tandlöst och urvattnat, precis som jag befarat. Jag anser att det därför är nödvändigt att regeringen tar ytterligare steg och vidtar åtgärder som på riktigt säkerställer att företag respekterar mänskliga rättigheter och bidrar till en hållbar utveckling. En vägledning för hur sådana regler kan utformas finns exempelvis i Statskontorets rapport FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter – utmaningar i statens arbete (2018:8). I rapporten finns en analys av Sveriges efterlevnad av FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter samt ett antal förslag på åtgärder. Statskontoret föreslog t.ex. att regeringen skulle utreda möjligheten att ställa krav på s.k. human rights due diligence, dvs. det verktyg som företag kan använda för att förhindra att deras verksamhet har en negativ påverkan på de mänskliga rättigheterna, och hur möjligheterna till gottgörelse av företagsrelaterade övergrepp kunde bli bättre. Därtill ansåg Statskontoret bl.a. att högre krav kunde ställas vid statliga investeringar och upphandlingar och att den statliga vägledningen till företagen kunde förtydligas. Jag instämmer i den bild som Statskontoret ger i rapporten av hur svenska företag bättre kan följa FN:s vägledande principer och vikten av att de gör det.

För att tydliggöra företagens miljö- och klimatansvar bör även ett klimat- och miljöperspektiv läggas på de förslag regeringen arbetar fram. Det kan ske med utgångspunkt i en s.k. environmental due diligence där miljö- och klimatperspektivet är vägledande. Regeringen bör utreda möjligheten att även införa klimat- och miljöperspektiv enligt environmental due diligence i regelverken för företags agerande utomlands.

Sammanfattningsvis anser jag att finansutskottet bör dels tillstyrka motion 2024/25:3299 yrkandena 5 och 6, dels avstyrka övriga motionsyrkanden som behandlas i detta yttrande, dels föreslå att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

3. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (MP)

Katarina Luhr (MP) anför:

Regeringens skrivelse om Sveriges genomförande av Agenda 2030 förtjänar tyvärr kritik i både sak och form. Skrivelsen är riksdagens och medborgarnas sätt att få kännedom om den politik som regeringen fört för att uppnå målen i Agenda 2030 – en internationell överenskommelse där länder har åtagit sig att arbeta för att uppfylla målen. Jag anser att skrivelsen inte är utformad på ett sådant sätt att den ger insyn i den politik som förs för att uppnå målen, och därmed finns det inte någon större möjlighet att granska den. Bärande delar i Agenda 2030 finns bl.a. inom målen som rör hållbar energi för alla, ekonomisk tillväxt, hållbar industri och innovationer samt globalt partnerskap i den del det kopplar till internationell handel. Jag menar att regeringen på ett bättre sätt måste redovisa hur Sverige ligger till i arbetet för att nå bl.a. dessa mål. Regeringen behöver även tydliggöra vilka mål- och intressekonflikter den ser med den förda politiken och hur regeringen har hanterat dem inom ramen för Agenda 2030. Det är vidare avgörande att regeringen tar fram en handlingsplan för hur den ska arbeta med att uppnå målen, inte minst de som nämnts i det föregående.

Sammanfattningsvis anser jag att finansutskottet bör dels tillstyrka motion 2024/25:3306 yrkandena 1 och 2 i berörda delar, dels avstyrka övriga motionsyrkanden som behandlas i detta yttrande, dels föreslå att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

BILAGA 6

Skatteutskottets yttrande 2024/25:SkU7y

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Till finansutskottet

Finansutskottet har beslutat att ge bl.a. skatteutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2024/25:66 Sveriges genomförande av Agenda 2030 och de följdmotioner som väckts med anledning av skrivelsen.

Skatteutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen och över motionen 2024/25:3299 (V) yrkande 4 i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utskottet föreslår att finansutskottet lägger skrivelsen till handlingarna och avstyrker motionsyrkandet.

I yttrandet finns en avvikande mening (V, MP).

Utskottets överväganden

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Skrivelsen

I skrivelsen redogörs för regeringens samlade arbete med att genomföra Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling som antogs av FN:s generalförsamling i september 2015. Skrivelsen innehåller en nulägesanalys, en analys om samstämmighet och en samlad redovisning av regeringens arbete med Agenda 2030 inklusive en redovisning av den förflyttning som Sverige har gjort mot målet. I skrivelsen redovisar regeringen Sveriges uppfyllelse av Agenda 2030-målen sedan den senaste skrivelsen Sveriges genomförande av Agenda 2030 (skr. 2021/22:247) som regeringen överlämnade 2022. För varje mål presenteras bl.a. en övergripande sammanfattning av måloppfyllelsen och därefter en redovisning av tematiska områden under respektive mål som regeringen bedömer har stor bäring på målets uppfyllelse.

I skrivelsen konstaterar regeringen att Sverige har goda förutsättningar för att nå agendans mål. Regeringen anför att den har tagit initiativ till ett flertal satsningar som tar Sverige närmare målens uppfyllande på både nationell och global nivå, men att Sverige dock fortsatt har utmaningar. Regeringen anför vidare att den arbetar med att lösa dessa utmaningar för att ta Sverige närmare agendans mål. Regeringen anför slutligen att den kommer att fortsätta arbeta för att EU på ett effektivt sätt genomför Agenda 2030, inom och utanför EU:s gränser.

Motionen

I kommittémotion 2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 4 föreslås att regeringen bör återkomma med förslag i fråga om skuldhantering och behovet av att motverka kapital- och skatteflykt. Motionärerna anför att alla delar av samhället behöver delta i arbetet för att Sverige ska nå målen i Agenda 2030. Det är därför både viktigt och positivt att regeringen i sitt uppföljningsarbete inkluderar näringslivet. Biståndspolitiken är en viktig del av utvecklingspolitiken, men det är långt ifrån den enda vägen för att nå utvecklingsmålen. Motionärerna anför vidare att de belopp som lämnar de fattigare länderna och går till de rika är nästan tre gånger större än det samlade globala biståndet per år. Merparten utgörs av kapital- och skatteflykt samt skuldbetalningar. Att vända denna utveckling är enligt motionärerna en central del i arbetet med att skapa en jämlikare värld. Motionärerna anför att det därför är viktigt att en aktiv biståndspolitik kombineras med t.ex. skuldavskrivningar och åtgärder mot kapital- och skatteflykt. Därför behöver näringslivets viktiga roll i fråga om att betala skatt i utvecklingsländer tydliggöras och Sveriges

arbete i EU och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) för bättre internationella regler mot multinationella företags skatteflykt vara en del i arbetet med Sveriges genomförande av Agenda 2030.

Ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens skrivelse om arbetet med att genomföra Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling som antogs av FN:s generalförsamling 2015.

Utskottet konstaterar inledningsvis att frågan om att motverka kapital- och skatteflykt fortsätter att vara en prioriterad fråga för regeringen och att denna fråga utgör en viktig del av arbetet med hållbart företagande och för genomförandet av Agenda 2030.

När det gäller att stärka det internationella ramverket mot skatteflykt och skatteundandragande har Sverige deltagit mycket aktivt i OECD och G20:s gemensamma projekt för att motverka skattebaserodering och vinstförflyttning (BEPS).

För att genomföra rådets direktiv (EU) 2022/2523 om säkerställande av en global minimiskattenivå för multinationella koncerner och storskaliga nationella koncerner i unionen och därigenom förhindra skatteflykt och aggressiv skatteplanering ställde sig utskottet nyligen bakom regeringens förslag om en tilläggsskatt som ska säkerställa att stora multinationella koncerners vinster beskattas med en effektiv skattesats om minst 15 procent.

Regeringen arbetar också kontinuerligt med att uppdatera befintliga skatteavtal och förhandla nya för att säkerställa att de är i linje med aktuella internationella standarder, vilket bl.a. bidrar till att stärka transparensen, möjliggöra informationsutbyte och motverka skatteflykt och skatteundandragande.

Regeringen deltar vidare i arbetet med att ytterligare stärka det administrativa samarbetet i fråga om beskattning, bl.a. har lagstiftning om rapportering och utbyte av upplysningar om inkomster genom digitala plattformar nyligen införts. Regeringen deltar också i arbetet med att uppdatera EU:s förteckning över icke samarbetsvilliga jurisdiktioner på skatteområdet för att säkerställa att kriterierna för god förvaltning på skatteområdet är uppfyllda.

Som en del av Sveriges åtaganden för att främja en god och effektiv skatteförvaltning fortsätter Skatteverket att arbeta med kapacitetsutbyggnad i utvecklingsländer.

Med hänsyn till vad som anförts anser skatteutskottet att finansutskottet bör lägga skrivelsen till handlingarna och avstyrka motion 2024/25:3299 yrkande 4 i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Stockholm den 11 februari 2025

På skatteutskottets vägnar

Niklas Karlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Niklas Karlsson (S), Per Söderlund (SD), Boriana Åberg (M), Hanna Westerén (S), Eric Westroth (SD), Kalle Olsson (S), Fredrik Ahlstedt (M), Ida Ekeröth Clausson (S), Bo Broman (SD), Mathias Tegnér (S), Marie Nicholson (M), Ilona Szatmári Waldau (V), Cecilia Engström (KD), Anders Ådahl (C), Markus Wiechel (SD), Annika Hirvonen (MP) och Mauricio Rojas (L).

Avvikande mening

Sveriges genomförande av Agenda 2030 (V, MP)

Ilona Szatmári Waldau (V) och Annika Hirvonen (MP) anför:

Alla delar av samhället behöver delta i arbetet för att Sverige ska nå målen i Agenda 2030. Det är därför både viktigt och positivt att regeringen i sitt uppföljningsarbete inkluderar näringslivet. Biståndspolitikerna är en viktig del av utvecklingspolitiken, men det är långt ifrån den enda vägen för att nå utvecklingsmålen. De belopp som lämnar de fattigare länderna och går till de rika är nästan tre gånger större än det samlade globala biståndet per år. Merparten utgörs av kapital- och skatteflykt samt skuldbetalningar. Att vända denna utveckling är en central del i arbetet med att skapa en jämlikare värld. Det därför är viktigt att en aktiv biståndspolitik kombineras med t.ex. skuldavskrivningar och åtgärder mot kapital- och skatteflykt. Därför behöver näringslivets viktiga roll i fråga om att betala skatt i utvecklingsländer tydliggöras och Sveriges arbete i EU och OECD för bättre internationella regler mot multinationella företags skatteflykt vara en del i arbetet med Sveriges genomförande av Agenda 2030. Regeringen bör därför återkomma med förslag i fråga om skuldhantering och behovet av att motverka kapital- och skatteflykt.

BILAGA 7

Trafikutskottets yttrande 2024/25:TU5y

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Till finansutskottet

Finansutskottet beslutade den 12 december 2024 att ge bl.a. trafikutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens skrivelse 2024/25:66 Sveriges genomförande av Agenda 2030 och de följdmotioner som väckts med anledning av skrivelsen. Trafikutskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen och motion 2024/25:3300 (S) i de delar som rör utskottets beredningsområde.

Utskottet konstaterar att hållbar infrastruktur ingår som en del av det nionde målet i Agenda 2030 och välkomnar regeringens redogörelse i skrivelsen över de insatser den vidtagit för att skapa ett långsiktigt hållbart transportsystem. Utskottet anser att finansutskottet dels bör föreslå att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna, dels bör avstyrka motionen i de delar den avser trafikutskottets beredningsområde.

I yttrandet finns fyra avvikande meningar (S, V, C, MP).

Innehållsförteckning

Utskottets överväganden.....	3
Bakgrund	3
Skrivelsen	4
Motionen	6
Utskottets ställningstagande	6
Avvikande meningar.....	10
1. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (S).....	10
2. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (V)	11
3. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (C)	12
4. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (MP).....	13

Tabell

De globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030.....	3
--	---

Utskottets överväganden

Bakgrund

FN:s antagande av Agenda 2030

I september 2015 antog FN:s generalförsamling resolutionen Agenda 2030 för hållbar utveckling, en global handlingsplan som syftar till att främja hållbar utveckling. Agenda 2030 ersätter de s.k. millenniemålen för global utveckling och innehåller 17 mål för hållbar utveckling som är uppdelade i 169 delmål.

De globala målen utgår från principerna om att ingen ska lämnas utanför, att alla mål är sammanlänkade och måste hanteras holistiskt samt att delaktighet och partnerskap krävs för genomförandet, dvs. att målen inkluderar regeringar, företag, civilsamhället och individer. Samtliga FN:s medlemsländer har åtagit sig att genomföra Agenda 2030 och de globala målen, vilka finns sammanställda i tabellen nedan.

De globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030

Mål	Beskrivning
1. Ingen fattigdom	Utröta fattigdom i alla dess former.
2. Ingen hunger	Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk.
3. Hälsa och välbefinnande	Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla.
4. God utbildning för alla	Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.
5. Jämställdhet	Uppnå jämställdhet och stärka alla kvinnors och flickors egenmakt.
6. Rent vatten och sanitet för alla	Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla.
7. Hållbar energi för alla	Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla.
8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.
9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation.
10. Minskad ojämlikhet	Minska ojämlikhet inom och mellan länder.
11. Hållbara städer och samhällen	Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.
12. Hållbar konsumtion och produktion	Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster.
13. Bekämpa klimatförändringar	Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser.

Mål	Beskrivning
14. Hav och marina resurser	Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för hållbar utveckling.
15. Ekosystem och biologisk mångfald	För ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.
16. Fredliga och inkluderande samhällen	Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.
17. Genomförande och globalt partnerskap	Stärka genomförandemedlen och revitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

Regeringen ska redovisa Sveriges genomförande av Agenda 2030 till riksdagen vartannat år

I december 2020 antog riksdagen ett mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030 (prop. 2019/20:188, bet. 2020/21:FiU28, rskr. 2020/21:154). I propositionen som låg till grund för riksdagens beslut föreslog regeringen bl.a. att den en gång per mandatperiod ska lämna en samlad och fördjupad redovisning av arbetet med Agenda 2030 till riksdagen i form av en bilaga till budgetpropositionen. Riksdagen ställde sig bakom regeringens förslag i propositionen men lämnade även ett tillkännagivande om att regeringen ska lämna en samlad redovisning av genomförandet och måluppfyllelsen i en skrivelse till riksdagen vartannat år.

I maj 2022 lämnade regeringen den första skrivelsen som redogjorde för regeringens arbete med att genomföra Agenda 2030, i enlighet med riksdagens tillkännagivande. Skrivelsen behandlades i finansutskottet (skr. 2021/22:247, bet. 2022/23:FiU7, rskr. 2022/23:31). Utskottet konstaterade att regeringen i skrivelsen gjorde bedömningen att 35 av de 169 delmålen har uppnåtts helt, antingen globalt eller på det nationella planet, att det för 60 av delmålen behövs ytterligare åtgärder samt att det för 21 av delmålen saknades data för att göra en bedömning. Utskottet menade mot denna bakgrund att det finns en betydande väg kvar för Sverige innan målen är uppnådda.

Skrivelsen

I skrivelsen redogör regeringen för det samlade arbetet med att genomföra Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Regeringen redovisar Sveriges arbete med uppfyllelse av de 17 målen sedan 2022, när regeringen lämnade den senaste skrivelsen om genomförandet av Agenda 2030 till riksdagen. För varje mål presenterar regeringen en övergripande sammanfattning av måluppfyllelsen och därefter en redovisning av tematiska områden under respektive mål som regeringen bedömer har bäring på målets uppfyllelse.

Allmänt om Sveriges måloffyllelse

Regeringen konstaterar i skrivelsen att Sverige har goda förutsättningar att nå målen i Agenda 2030 och påminner om att den tagit initiativ till ett flertal satsningar som tar Sverige närmare målens uppfyllelse på både nationell och global nivå.

Samtidigt menar regeringen att en rad samhällsproblem som hotar möjligheten att nå agendans mål har vuxit sig starkare. Det handlar bl.a. om kampen mot den organiserade brottsligheten och behovet av att återupprätta en stark kunskapsskola, öka den fossilfria elproduktionen samt förbättra och reparera transportinfrastrukturen där det behövs. Regeringen uppger att den arbetar med att lösa dessa utmaningar genom genomförandet av Tidöavtalet, och att på så sätt ta Sverige närmare målen i Agenda 2030.

Regeringen uppger även att den avser att fortsätta arbeta för att EU på ett effektivt sätt genomför agendan, såväl inom som utanför EU:s gränser.

Skrivelsens bäring på trafikutskottets beredningsområde

Det globala målet om hållbar infrastruktur

Det nionde målet i Agenda 2030 handlar om hållbar industri, innovationer och infrastruktur. Målet tar sikte på att skapa hållbara, motståndskraftiga och inkluderande infrastrukturer, uppgradera all industri och infrastruktur för ökad hållbarhet och väsentligt öka tillgången till informations- och kommunikationsteknik.

I skrivelsen framhåller regeringen att den vidtagit insatser i enlighet med målet och att positiva förändringar kan noteras. Med utgångspunkt i proposition 2024/25:28 Vägen till en pålitlig transportinfrastruktur – för att hela Sverige ska fungera uppger regeringen att den avser att besluta om en ny nationell plan för perioden 2026–2037 som omfattar åtgärder för sammantaget 1 171 miljarder kronor i 2025 års prisnivå. En viktig utgångspunkt i det arbetet är att hela Sverige ska fungera och att den statliga transportinfrastrukturen ska bidra till att stärka villkoren för att leva, bo och verka i hela landet. Regeringen understryker här vikten av att underhålla det befintliga transportsystemet och göra investeringar där det behövs.

Regeringen uppger vidare i skrivelsen att transportsektorn behöver utvecklas för att bidra till klimatomställningen och nå Sveriges klimatmål och åtaganden inom EU. Omställningen bör i huvudsak ske genom en elektrifiering av transportsektorn och genom en ökad användning av fossilfria drivmedel samt ökad transporteffektivitet. Regeringen framhåller därtill att den avsatt medel i budgetpropositionen för 2025 dels för fortsatt utbyggnad av laddinfrastruktur, dels för att införa en elbilspremie riktad till grupper i behov av stöd, t.ex. de som bor i glesbygd.

Sveriges medverkan i globalt digitalt samarbete

Regeringen framhåller i skrivelsen att Sverige har spelat en ledande roll i framttagandet av ett första globalt ramverk om digitalt samarbete, det s.k. Global Digital Compact. FN:s medlemsländer antog ramverket vid det s.k. Framtidstoppmötet i september 2024. Enligt regeringen deltog Sverige aktivt i förhandlingarna och bidrog till att en ambitiös framtidspakt antogs.

Ramverket Global Digital Compact anger en tydlig riktning för hur digitalisering kan användas som drivkraft för arbetet med FN:s globala hållbarhetsmål inom Agenda 2030. Det lägger också stor vikt vid säkerhet och trygghet med utgångspunkt i mänskliga rättigheter. Ett särskilt mål finns kring internationell reglering av AI för mänsklighetens bästa.

Motionen

Regeringens skrivelse har lett till att tre följdmotioner har väckts. En av dessa innehåller ett yrkande som delvis berör trafikutskottets beredningsområde.

I kommittémotion 2024/25:3300 menar Mikael Damberg m.fl. (S) att regeringen bör återkomma med en plan för hur den ska skärpa sitt arbete för att nå Agenda 2030-målen, bl.a. genom åtgärder i linje med de förslag som nämns i motionen. Motionärerna pekar bl.a. på att omställningen till ett klimatsmart trafik- och transportsystem kräver investeringar i järnvägar och en fossiloberoende fordonsflotta samt att den samhälleliga kontrollen behöver tas tillbaka över samhällsviktiga funktioner såsom infrastruktur.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tagit del av regeringens skrivelse om Sveriges genomförande av Agenda 2030 i de delar som berör utskottets beredningsområde. Enligt utskottet utgör de globala målen i Agenda 2030 en viktig måttstock för att uppnå en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling, såväl i Sverige som i övriga länder. Utskottet välkomnar därmed regeringens redogörelse för hur arbetet med att fullgöra Sveriges åtaganden enligt Agenda 2030 fortskrider och delar bilden av att Sverige har goda förutsättningar att nå de globala målen på ett övergripande plan.

Utskottet konstaterar att hållbara, motståndskraftiga och inkluderande infrastrukturer utgör en central del av Agenda 2030, i synnerhet som del av det nionde av 17 mål för hållbar utveckling. Utskottet välkomnar därför att regeringen i skrivelsen belyser flera av de viktiga insatser som regeringen gjort för att påskynda en hållbar utveckling i transportsektorn.

Ökade medel till transportinfrastrukturen

En väl fungerande transportinfrastruktur är en grundläggande förutsättning för transportsektorns hållbarhet och motståndskraft, i enlighet med Agenda 2030-

målet. Behoven i svensk infrastruktur är emellertid stora. Utskottet vill därför särskilt uppmärksamma att riksdagen efter regeringens förslag i infrastrukturpropositionen nyligen beslutat om nya ekonomiska ramar för transportinfrastrukturen för perioden 2026–2037 som sammantaget uppgår till 1 171 miljarder kronor i 2025 års pris (prop. 2024/25:28, bet. 2024/25:TU5, rskr. 2024/25:101). Beslutet innebär att de ekonomiska ramarna för perioden kommer att vara över 200 miljarder kronor större än för den nuvarande planperioden. Justerat för de förvaltningsanslag som tidigare ingick men numera är flyttade uppgår den totala ökningen till hela 27 procent. Utskottet välkomnar de ökade ramarna.

För utskottet är det angeläget att resurserna ska förvaltas så effektivt som möjligt. Det innebär att det befintliga transportsystemet ska vårdas och att underhållet av det prioriteras. Här vill utskottet framhålla att regeringens förslag innebär att allt efterföljande underhåll på vägar förväntas kunna åtgärdas, liksom allt järnvägsunderhåll som Trafikverket bedömer vara möjligt med hänsyn till behovet av att upprätthålla en hög tillgång till person- och godståg. Den negativa utvecklingen av standarden på befintliga vägar och järnvägar ska därmed vända, samtidigt som investeringar i ny infrastruktur ska göras där det behövs.

Utskottet kan därmed konstatera att regeringen i och med infrastrukturpropositionen tagit ett stort steg i rätt riktning för att transportinfrastrukturen ska utvecklas och förvaltas så att villkoren för att leva, bo och verka i hela landet stärks.

Omställningen i transportsektorn behöver påskyndas

När det gäller frågan om transportsektorns omställning vill utskottet inledningsvis framhålla att en del av de riksdagsbeslutade transportpolitiska målen är att uppnå en långsiktigt hållbar transportförsörjning. Utskottet anser att målen är och ska vara en utgångspunkt för inriktningen på de satsningar som görs i transportinfrastrukturen kommande år.

Utskottet delar regeringens bedömning i skrivelsen om att transportsektorn behöver utvecklas för att nå Sveriges högt ställda mål på klimatområdet och ytterligare bidra till arbetet med klimatomställningen. Utskottet välkomnar därför att regeringen i skrivelsen konstaterar att klimatomställningen behöver påskyndas och delar regeringens bedömning att elektrifiering är nyckeln till transportsektorns omställning, vid sidan av ökad användning av fossilfria bränslen och ökad transporteffektivitet.

Utskottet kan vidare konstatera att regeringen har vidtagit och planerar att vidta en rad olika åtgärder för att bidra till transportsektorns omställning, t.ex. de initiativ som beskrivs i regeringens klimathandlingsplan (skr. 2023/24:59). Här vill utskottet i synnerhet uppmärksamma regeringens satsningar på förbättrad tillgänglighet till laddinfrastruktur och ökad laddkapacitet i hela landet. Till exempel har stora resurser tillförts för att tunga, eldrivna och andra miljövänliga lastbilar och arbetsmaskiner ska kunna introduceras på

marknaden. Därutöver ser utskottet positivt på att regeringen har avsatt ytterligare medel i budgetpropositionen för 2025 för fortsatt utbyggnad av laddinfrastruktur och införandet av en elbilspremie riktad till grupper i behov av stöd, exempelvis i glesbygd. En ökad transporteffektivitet genom t.ex. längre och tyngre fordon, ökad fyllnadsgrad, ruttoptimering, intermodalitet och digitalisering spelar vidare en viktig roll i sektorns omställning.

Sammanfattande bedömning

Utskottet välkomnar de insatser som regeringen vidtagit och redogör för i skrivelsen om Sveriges genomförande av Agenda 2030 när det gäller målet om hållbar infrastruktur. Utskottet delar regeringens ståndpunkt att positiva förändringar kan noteras, i synnerhet genom satsningar på transportinfrastrukturen och åtgärder för att minska utsläppen. På så vis menar utskottet att regeringens arbete för Sverige närmare att uppfylla det aktuella Agenda 2030-målet.

Samtidigt delar utskottet bilden av att fler åtgärder behöver vidtas mot bakgrund av de många samhällsutmaningar Sverige står inför. Utskottet konstaterar dock att dessa är väl uppmärksammade av regeringen. När det gäller de specifika sakområden som omnämns i de avvikande meningarna välkomnar utskottet en bred ansats i frågan om att uppnå hållbarhet i transportsystemet. Utskottet kommer att återkomma till flera av de specifika sakfrågorna senare under riksmötet vid behandlingen av olika tematiska betänkanden, t.ex. frågor om kollektivtrafik, luftfart och bredbandsutbyggnad. Frågorna om styrning och myndighetsstrukturen inom transportområdet berör utskottet särskilt i betänkande 2024/25:TU7 Riksrevisionens rapport om bildandet av Svevia och Infranord.

Mot bakgrund av vad som anförts anser utskottet att det inte finns några skäl att vidta någon åtgärd med anledning av vad som anføres i motion 2024/25:3300 (S). Utskottet menar därmed att finansutskottet bör avstyrka motionen i de delar som berör trafikutskottets beredningsområde och föreslå att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Stockholm den 11 februari 2025

På trafikutskottets vägnar

Ulrika Heie

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ulrika Heie (C), Thomas Morell (SD), Gunilla Svantorp (S), Maria Stockhaus (M), Mattias Ottosson (S), Jimmy Ståhl (SD), Sten Bergheden (M), Kadir Kasirga (S), Helena Gellerman (L), Ann-Sofie Lifvenhage (M), Malin Östh (V), Magnus Jacobsson (KD), Oskar Svärd (M), Linus Lakso (MP), Johanna Rantsi (M), Zara Leghissa (S) och Fredrik Stenberg (S).

Avvikande meningar

1. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (S)

Gunilla Svantorp (S), Mattias Ottosson (S), Kadir Kasirga (S), Zara Leghissa (S) och Fredrik Stenberg (S) anför:

Vi anser att regeringen brister i sin hantering av Agenda 2030 och de FN-beslutade målen för hållbar utveckling. Regeringens arbete för att nå målen är otillräckligt och behöver därför skärpas, inte minst på transport- och infrastrukturuområdet.

Transportsektorn har en avgörande påverkan på klimatet, varför omställningen till ett klimatsmart trafik- och transportsystem behöver påskyndas. Omställningen kräver både stora investeringar i transportinfrastrukturen och en fossiloberoende fordonsflotta. För att minska vår användning av fossila bränslen behövs åtgärder på såväl nationell nivå som EU-nivå med tydliga incitament för att driva på omställningen till el och andra gröna drivmedel.

När det kommer till transportinfrastrukturen kan vi konstatera att Sverige sedan decennier har underinvesterat i vägar och järnvägar samt underhållet av dessa. Detta märks nu med all önskvärd tydlighet, t.ex. genom inställda tåg, urspårningar, förseningar och försämrad framkomlighet. Bristerna i infrastrukturen är ett hot mot alla ambitioner att hela Sverige ska leva, utvecklas och hålla ihop. Det är avgörande för den gröna industriella utvecklingen, tillväxten, våra klimatmål och Sveriges ställning i den globala konkurrensen att vårt transportsystem fungerar. För oss är det därför självklart att Sverige måste orka satsa på ny kapacitet i infrastrukturen genom anläggandet av nya stambanor, samtidigt som vi förstärker resurserna till väg- och järnvägsunderhåll.

En avgörande del för att få ordning på transportsystemet är att samhället återtar kontrollen över samhällsviktiga funktioner såsom infrastrukturen. Flera områden i olika verksamheter har under åren avreglerats och bolagiserats, vilket har lett till att de nu verkar i andra syften än för det gemensammas bästa. Vi menar därför att det behövs en utvärdering av dessa verksamheter och vad konsekvenserna har blivit. Samarbete mellan offentliga och privata aktörer är viktigt för att infrastrukturens olika delar ska fungera, men här behövs en grundlig översyn på systemnivå.

Sammanfattningsvis menar vi att regeringen omgående måste skärpa sitt arbete för att nå Agenda 2030-målen och påskynda omställningen till ett klimatsmart trafik- och transportsystem. Därmed anser vi att finansutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:3300 (S) i de delar som berör trafikutskottets beredningsområde.

2. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (V)

Malin Östh (V) anför:

Jag vill uppmärksamma att vi i Vänsterpartiet lämnar flera synpunkter på regeringens redogörelse för Agenda 2030-arbetet som har koppling till trafikutskottets beredningsområde i kommittémotion 2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V). Sverige har kommit en bra bit på vägen i omställningen till ett hållbart samhälle, i enlighet med målsättningarna i Agenda 2030. Samtidigt går utvecklingen nu åt fel håll på flera områden. Det är därför beklagligt att regeringens faktiska arbete för att uppfylla de 17 globala målen är bristfälligt, inte minst i de delar av Agenda 2030 som berör transport- och infrastrukturfrågor.

När det kommer till arbetet för att skapa ett långsiktigt hållbart transportsystem och att minska utsläppen kan jag konstatera att regeringen har genomfört ett antal åtgärder som direkt motverkar målet och i stället leder till ökade utsläpp. Regeringen har t.ex. drastiskt sänkt reduktionsplikten och bensin- och dieselskatten, avskaffat flygskatten och tagit bort elbilbonusen vilket har lett till en minskande elbilsförsäljning. Omställningen och Agenda 2030 verkar alltså inte vara regeringens prioritet.

Själva transportinfrastrukturen är också den en viktig del av sektorns omställning. Jag välkomnar att regeringen utvidgat de ekonomiska ramarna för transportinfrastrukturen, även om det behövs mer resurser än så. Vid sidan av ökade resurser är dock frågan om hur resurserna sedan används helt avgörande. Jag menar att hållbarhet och klimatomställning bör vara överordnade principer och styra planering, inriktning och ekonomiska ramar för samtliga satsningar i transportinfrastruktursplaneringen 2026–2037. På så vis kan gamla planeringsgrunder ersättas med tydliga målbilder för vad infrastrukturen ska bidra med.

När det sedan kommer till frågan om transporteffektivitet vill jag understryka att detta inte bara handlar om en omställning till hållbara drivmedel inom respektive transportslag. Därutöver krävs också en förflyttning mellan transportslag, från biltrafik till kollektivtrafik, cykel och gång där så är möjligt samt från väg till järnväg och sjöfart för godstransporter. Ett centralt verktyg för att främja transporteffektivitet är de s.k. stadsmiljöavtalen. Genom avtalen kan politiken från nationell nivå gå in och stimulera klimatsmarta transporter i städerna och på så sätt bidra till en hållbar stadsutveckling genom ökad kollektivtrafik, cykling och gång. Regeringens beslut att avveckla stadsmiljöavtalen är därför helt fel och avtalen behöver snarare utökas samt fler satsningar komma till.

Vidare vill jag framhålla vikten av ekonomiskt överkomliga transporter som en avgörande del för sektorns hållbarhet. Priserna i kollektivtrafiken har ökat dubbelt så mycket som bränslepriset de senaste tio åren men tycks vara en helt bortglömd fråga för regeringen. Vänsterpartiet har bl.a. föreslagit en s.k. Sverigebiljett för att komma till rätta med detta och avsatt resurser för en utbyggd och förstärkt kollektivtrafik.

Även frågan om bredbandsinfrastruktur är betydelsefull i sammanhanget, där utbyggnaden dessvärre halkar efter. Här kan jag konstatera att det faktum att bredbandsutbyggnaden har lämnats till marknaden har lett till ett tydligt misslyckande när det gäller tillgång och täckning i hela landet, i synnerhet på landsbygden och i glesbygd. Jag menar att såväl bredband som laddinfrastruktur behöver ses som grundläggande infrastruktur i vårt samhälle. Det ska således garanteras alla, oavsett vem man är eller var man bor och oberoende av marknadsförutsättningar.

Sammanfattningsvis är det beklagligt att regeringen i skrivelsen hänvisar till att åtgärder behövs snarare än att vidta några åtgärder i praktiken. Att regeringen dessutom vidtagit flera åtgärder som motverkar målet om att uppnå hållbara transporter och i stället ökar utsläppen är direkt kontraproduktivt. Jag konstaterar därmed att regeringens skrivelse är otillfredsställande i de delar som berör trafikutskottet beredningsområde och att regeringens arbete med att genomföra Agenda 2030 därmed behöver skalas upp.

3. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (C)

Ulrika Heie (C) anför:

Jag anser att regeringen misslyckats med arbetet för att nå de globala hållbarhetsmålen och att det får allvarliga konsekvenser för hela vårt samhälle.

Transportsektorn står för ungefär 30 procent av utsläppen i Sverige. Av dessa utsläpp är det 80 procent som kommer från vägtrafiken, och ett långsiktigt och strategiskt arbete behövs för att minska klimatpåverkan från transportsektorn. Mål 9 i Agenda 2030 handlar om hållbar industri, innovationer och infrastruktur, och regeringen menar själv att den arbetar med att elektrifiera transportsektorn, minska användningen av fossila drivmedel och öka transporteffektiviteten för att nå målen. Dessvärre misslyckas regeringen på alla tre punkter.

Elektrifieringen, som skulle rädda regeringens klimatstrategi, befinner sig i en återvändsgränd. Regeringen har medvetet gjort elbilar dyrare genom att ta bort klimatbonusen. Mätningar visar att svenskarna inte längre har råd att byta till miljöbil. Resultatet har inte låtit vänta på sig: andelen elbilar i nyförsäljningen minskar nu efter många års uppgång, medan andelen fossilbilar ökar. Samtidigt går elektrifieringen av tung fordonstrafik och lastbilar för långsamt. Med kraftigt höjd elskatt och sänkt dieselskatt är det dessutom högre skatt på grön el än på fossil diesel.

När det gäller transporteffektiviteten krävs det att alla transporter är pålitliga och effektiva – något som man tyvärr inte kan säga om den svenska järnvägen. Järnvägen har möjlighet att avlasta tung trafik och få fler att välja tåget framför bilen men har även den en tuff tid med denna regering. Trots rekordstora ramar till infrastruktur de kommande tolv åren har regeringen ännu en gång valt att prioritera trafikslag som har högre utsläpp. Underhållet på järnväg beräknas bara öka med 5 procent jämfört med 48 procent på underhåll på väg och enligt Trafikverket själva kommer underhållsskulden endast att

kunna betas av med 10–15 procent den kommande planperioden. Det kommer att få konsekvenser som fortsatt sena avgångar, inställda tåg och godstrafik som tvingas flytta över till väg.

Vi i Centerpartiet ser ett behov av ytterligare medel för att åtgärda underhållsskulden på järnvägen men även mer kapacitet på våra spår för att främja ett hållbart resande. Därför ser vi ett behov av nyinvesteringar på järnvägen och kan konstatera att regeringen saknar en vision för svensk järnväg då den aktivt prioriterar vägtrafiken framför järnvägen gång på gång i alla sina beslut, något som också får effekter på Sveriges möjlighet att uppnå 2030-målen.

4. Sveriges genomförande av Agenda 2030 (MP)

Linus Lakso (MP) anför:

Jag är djupt kritisk till både regeringens hantering och rapportering av Sveriges arbete med att förverkliga målsättningarna om hållbar utveckling i Agenda 2030. Världen är långt ifrån att uppnå de globala målen i Agenda 2030 och det är uppenbart att regeringens politik på området är otillräcklig; i flera fall går den förda politiken snarare i motsatt riktning. Jag kan därför inte ställa mig bakom majoritetens ställningstagande.

I Miljöpartiets följdmotion till regeringens skrivelse (mot. 2024/25:3306) lämnar vi flera skarpa förslag för att komma tillrätta med den förda politiken och återigen sätta Sveriges hållbarhetsarbete högst upp på agendan. Det krävs åtgärder på en mängd områden, i synnerhet på transportområdet. Miljöpartiets vision är att alla ska kunna resa hållbart till en låg kostnad i hela landet, något som bl.a. kräver stora investeringar i infrastruktur.

För att Sverige och världen ska ha någon chans att nå Agenda 2030-målen måste regeringen nu skärpa sitt arbete, på riktigt redovisa hur Sverige ligger till för att nå de globala hållbarhetsmålen och ta fram en handlingsplan för det vidare arbetet. Det återstår bara fem år till dess att målen ska vara uppnådda.

BILAGA 8

Utbildningsutskottets yttrande 2024/25:UbU5y

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Till finansutskottet

Finansutskottet har gett utbildningsutskottet tillfälle att senast den 13 februari 2025 yttra sig över skrivelse 2024/25:66 Sveriges genomförande av Agenda 2030 och eventuella följdmotioner som väckts med anledning av skrivelsen i de delar som berör utbildningsutskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet har beslutat att yttra sig över regeringens skrivelse och kommittémotion 2024/25:3300 av Mikael Damberg m.fl. (S) i de delar som rör utskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet föreslår att finansutskottet avstyrker det nämnda motionsyrkandet.

I yttrandet finns en avvikande mening (S, MP).

Utskottets överväganden

Skrivelsen

Sammanfattning

I skrivelsen redogörs för regeringens samlade arbete med att genomföra Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling som antogs av FN:s generalförsamling i september 2015. Skrivelsen innehåller en nulägesanalys, en analys om samstämmighet och en samlad redovisning av regeringens arbete med Agenda 2030 inklusive en redovisning av den förflyttning som Sverige har gjort mot målet sedan den senaste skrivelsen Sveriges genomförande av Agenda 2030 (skr. 2021/22:247) överlämnades 2022. För varje mål presenteras en övergripande sammanfattning av måluppfyllelsen och därefter en redovisning av tematiska områden under respektive mål som regeringen bedömer har en stor bäring på målets uppfyllelse. Här redogörs för regeringens redovisning vad gäller mål 4 God utbildning för alla.

Regeringens redovisning av mål 4 God utbildning för alla

Mål 4 i Agenda 2030 innebär att säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

Regeringen framhåller att det svenska utbildningssystemet ger tillgång till avgiftsfri utbildning och livslångt lärande för alla. I skrivelsen lyfter regeringen fram flera insatser som sedan 2022 genomförts för att säkerställa att mål 4 nås. Insatser för att stärka elevers grundläggande färdigheter som att läsa, skriva och räkna liksom insatser för att stärka kompetensförsörjningen lyfts särskilt fram. Också insatser för att stärka utbildningssystem i andra länder beskrivs.

Insatser för grundläggande färdigheter

För att vända de fallande skolresultaten menar regeringen att skolan behöver gå tillbaka till grunderna med mindre skärmtid och mer fokus på att läsa, skriva och räkna. Det ska vidare bli mer ordning i skolsystemet och bättre insyn i kommunala och fristående skolor samtidigt som betygsinflationen ska stoppas.

Att barn och elever utvecklar goda kunskaper i svenska menar regeringen är grundläggande för att lyckas i skolan och i arbetslivet och för en lyckad integration i samhället i stort. Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att se över hur de obligatoriska kartläggningsmaterialen i förskoleklass och bedömningsstöden i årskurs 1 kan förbättras och utvecklas så att de ger en bättre bild av elevens kunskaper och av vilka arbetssätt som kan användas för att ge eleven rätt stöd i rätt tid.

Skolverket har också fått i uppdrag att genomföra riktade insatser för högre kunskapsresultat och ökad måluppfyllelse. Skolverket ska rikta insatserna till huvudmän med skolenheter som har låga kunskapsresultat eller en hög andel

elever som inte fullföljer sina studier samt förskoleenheter med svåra förutsättningar.

Regeringen beskriver hur ett nytt samlat bidrag för förskolan infördes 2022. Bidraget, som har en socioekonomisk viktning, kan användas för att stärka det kvalitetshöjande arbetet i förskolan och minska barngruppernas storlek. Bidraget uppgår år 2025 till ca 2,9 miljarder kronor. Vidare har ytterligare medel tillförts statsbidraget för stärkt kunskapsutveckling. Statsbidraget betalas ut till huvudmän för förskoleklass och grundskola och kan t.ex. användas för att sätta in tidiga stödinsatser, fler särskilda undervisningsgrupper och för att anställa fler speciallärare. Bidraget uppgår 2025 till drygt 8,2 miljarder kronor. För att göra det mer attraktivt att arbeta på de mest krävande skolorna med socioekonomiska utmaningar har även statsbidraget med detta syfte förstärkts. Statsbidraget lämnas för att huvudmannen ska kunna vidta åtgärder för förbättrad arbetsmiljö och förbättrade arbetsvillkor för lärare i skolenheter med förskoleklass eller grundskola med socioekonomiska utmaningar. Bidraget uppgår 2025 till 570 miljoner kronor.

Stärkt kompetensförsörjning

Regeringen lyfter fram att vuxenutbildning ger människor en chans att få de kompetenser som krävs för vidare studier, för att få ett arbete eller för att växla yrke. Satsningar på regionalt yrkesvux inom komvux och yrkeshögskolan är enligt regeringen viktiga för att förbättra matchningen av kompetens med behoven på arbetsmarknaden. För att antalet utbildningsplatser ska kunna öka har därför ytterligare medel tillförts regionalt yrkesvux inom komvux och yrkeshögskolan.

Sedan den 1 januari 2023 finns ett nytt omställningsstudiestöd som syftar till att förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier och på så sätt stärka deras framtida ställning på arbetsmarknaden. Riksdagens beslut om propositionen Ett effektivare omställningsstudiestöd (prop. 2023/24:168, bet. 2024/25:UBU5, rskr. 2024/25:30) innebär bl.a. att bestämmelserna för omställningsstudiestödet förenklas.

För att möta den snabba utvecklingen inom teknik och naturvetenskap och för att Sverige även i fortsättningen ska vara en innovativ tekniknation i framkant krävs enligt regeringen fler utbildade inom STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics). Regeringen har presenterat åtgärder för att stärka ingenjörlandet Sverige (prop. 2023/24:1 utg.omr. 16 avsnitt 5.6.3) och planerar att presentera en STEM-strategi som spänner över hela utbildningssystemet och som ska ge förutsättningar för ett samordnat och fokuserat arbete. För att skapa långsiktiga strukturer som stöd för det fortsatta arbetet avser regeringen att inrätta en STEM-delegation.

Globala aspekter

Med fokus på att stärka nationella utbildningssystem verkar Sverige för en god, likvärdig och inkluderande utbildning och livslångt lärande med särskild uppmärksamhet på flickor och kvinnor. Sveriges stöd till utbildning har enligt

regeringen alltmer kommit att inriktas mot konfliktdrabbade och humanitära kontexter. Svenskt stöd till det globala partnerskapet för utbildning (Global Partnership for Education, GPE) har under en tvåårsperiod bidragit till att möjliggöra skolgång för 226 miljoner barn i 85 länder, varav hälften är sårbara länder eller länder i konflikt. Genom stöd till Unicef har Sverige bidragit till att 98 länder stärkt sin krisberedskap inom utbildning och att utbildningsinsatser nått närmare 38 miljoner barn, varav hälften flickor, som tidigare inte gått i skolan. Genom sitt flexibla stöd till Unescos utbildningssektor har Sverige bl.a. bidragit till att 170 länder kunnat stärka sina utbildningssystem. Sverige har också bidragit till Unescos stöd till yrkesutbildning vilket har gjort det möjligt för närmare 600 000 unga och vuxna att få en sådan utbildning. Sveriges garanti till International Finance Facility for Education (IFFEd) är en av Sidas största garantier och förväntas av regeringen bli en viktig hävstång för att mobilisera ytterligare resurser till utbildning.

Motionen

I kommittémotion 2024/25:3300 av Mikael Damberg m.fl. (S) framhåller motionärerna att regeringen bör återkomma med en plan för hur regeringen ska skärpa sitt arbete för att nå Agenda 2030-målen, bl.a. genom åtgärder i linje med de förslag som nämns i motionen när det gäller mål 4 God utbildning för alla. Motionärerna menar att Sverige i dag inte fullt ut lever upp till målet om en likvärdig utbildning. Skolans utveckling präglas också enligt motionärerna av ökande ojämlikhet och segregation. För att nå målet menar motionärerna att det krävs en mer rättvis resursfördelning och åtgärder för att säkerställa att alla elever får det stöd och de möjligheter de har rätt till.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att det svenska utbildningssystemet ger tillgång till avgiftsfri utbildning och livslångt lärande för alla.

Utskottet menar i likhet med regeringen att Sverige även fortsättningsvis möter stora samhällsutmaningar och att en av dessa utmaningar är att återupprätta en stark kunskapsskola. Av skrivelsen framgår flera av de åtgärder som regeringen sedan 2022 har vidtagit på nationell och global nivå som bidrar till att säkerställa att mål 4 i Agenda 2030 nås.

Utskottet noterar, utöver de åtgärder som beskrivs i skrivelsen, att regeringen har beslutat att utreda flera av de frågor som motionärerna lyfter. Regeringen beslutade i november 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå ett system för resursfördelning som utgår från en nationellt bindande skolpengsnorm (dir. 2023:153). Syftet är att genom statlig styrning av finansieringen öka likvärdigheten i den svenska skolan i hela landet. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 november 2026. Regeringen beslutade i juli 2022 att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag på en reglering som säkerställer att de skattemedel som avsätts för skolan används

till det medlen är avsedda för, dvs. att finansiera driften av dessa verksamheter (dir. 2022:102). Förslagen ska syfta till att öka kvaliteten och likvärdigheten i skolväsendet. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 december 2025.

Utskottet noterar vidare att Utredningen om mer obligatorisk undervisningstid för elever som behöver det lämnade sitt slutbetänkande i december 2024 (Förstärkningsundervisning i skolan — en försöksverksamhet för fler behöriga elever, SOU 2024:94). Förslagen som lämnats syftar till att skapa bättre förutsättningar för elever att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Betänkandet har remitterats.

Mot denna bakgrund anser utskottet att finansutskottet bör avstyrka motion 2024/25:3300 (S) i de delar som avser utbildningsutskottets beredningsområde.

Stockholm den 13 februari 2025

På utbildningsutskottets vägnar

Fredrik Malm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Malm (L), Åsa Westlund (S), Patrick Reslow (SD), Josefin Malmqvist (M), Linus Sköld (S), Robert Stenkvis (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Jörgen Grubb (SD), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Daniel Riazat (V), Mathias Bengtsson (KD), Niels Paarup-Petersen (C), Anders Alftberg (SD), Niklas Sigvardsson (S), Johanna Rantsi (M) och Jan Riise (MP).

Avvikande mening

Yttrande till finansutskottet över Sveriges genomförande av Agenda 2030 (S, MP)

Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Niklas Sigvardsson (S) och Jan Riise (MP) anför:

Sverige lever i dag inte fullt ut upp till Agenda 2030:s mål om en likvärdig utbildning. Trots att skolan ska vara kompensatorisk och ge alla barn samma möjligheter, ser vi ökande ojämlikhet och segregation. Skolans resurser fördelas ojämnt, de elever och skolor som har störst behov ofta får minst stöd. Det svenska skolsystemet gynnar dessutom vinstdrivande aktörer, vilket bidrar till att pengar som borde gå till undervisning istället försvinner från verksamheten.

Segregationen förstärks ytterligare genom orättvisa urvalssystem som stänger ute vissa elever och gör att skolor i utsatta områden halkar efter. Dessutom är tidiga insatser och stöd för elever som riskerar att hamna efter ofta otillräckliga. För att nå målet om en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet krävs en mer rättvis resursfördelning och åtgärder för att säkerställa att alla elever får det stöd och de möjligheter de har rätt till.

Mot denna bakgrund anser vi att finansutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:3300 (S) i de delar som avser utbildningsutskottets beredningsområde.

BILAGA 9

Utrikesutskottets yttrande 2024/25:UU3y

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Till finansutskottet

Finansutskottet beslutade vid sammanträdet den 12 december 2024 att ge övriga utskott tillfälle att senast den 13 februari 2025 kl. 14.00 yttra sig över regeringens skrivelse 2024/25:66 Sveriges genomförande av Agenda 2030 och eventuella följdmotioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde (prot. 2024/25:22).

Utrikesutskottet lämnar i yttrandet synpunkter på skrivelsen i den del det gäller Sveriges bidrag till det globala genomförandet av Agenda 2030 och regeringens bedömning av riksdagens tillkännagivande om hur Sveriges genomförande av Agenda 2030 bör redovisas för riksdagen. Därutöver yttrar sig utrikesutskottet över motionerna 2024/25:3300 av Mikael Damberg m.fl. (S) i den del som gäller mål 17, 2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkandena 4 och 8–10 och 2024/25:3306 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkandena 4, 7, 12 och 14.

Utrikesutskottet anser att finansutskottet bör avstyrka motionsyrkandena. I yttrandet finns fem avvikande meningar (S, V, C, MP).

Utskottets överväganden

Bakgrund

I proposition 2019/20:188 föreslog den dåvarande regeringen ett mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030. I propositionen gjordes också vissa bedömningar av arbetets inriktning. Utrikesutskottet yttrade sig till finansutskottet över vissa delar av propositionen och de motioner som hade väckts med anledning av den (yttr. 2020/21:UU2y). Bland annat yttrade sig utrikesutskottet om det övergripande mål som regeringen föreslog för Sveriges genomförande av Agenda 2030, hur målet förhöll sig till det befintliga målet för politiken för global utveckling (PGU) och hur regeringen bedömde att målet för Agenda 2030-arbetet skulle följas upp och redovisas för riksdagen.

Förutom att tillstyrka propositionen ansåg utrikesutskottet att finansutskottet borde föreslå att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande om att regeringen ska redovisa arbetet med Sveriges genomförande av Agenda 2030 vartannat år i en skrivelse till riksdagen, och därmed tillstyrka även ett par motionsyrkanden.

Finansutskottet instämde i vad utrikesutskottet framförde i yttrandet och riksdagen fattade i december 2020 beslut i enlighet med finansutskottets förslag (prop. 2019/20:188, bet. 2020/21:FiU28, rskr. 2020/21:154).

En första skrivelse med en redovisning av Sveriges genomförande av Agenda 2030 lämnades till riksdagen i maj 2022. Skrivelsen behandlades efter valet av den nytilträdde riksdagen (skr. 2021/22:247, bet. 2022/23:FiU7, rskr. 2022/23:31). I beredningen lämnade utrikesutskottet ett yttrande till finansutskottet med synpunkter på Sveriges bidrag till det globala genomförandet av Agenda 2030, samstämmighetspolitiken och regeringens uppföljning och redovisning av Sveriges genomförande av Agenda 2030 (yttr. 2022/23:UU1y).

Skrivelsen

I skrivelsen redogör regeringen för sitt samlade arbete med att genomföra Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Bidraget till agendans globala genomförande redovisas i ett särskilt avsnitt. Regeringen framhåller där att Sverige genom utrikes-, bistånds- och handelspolitiken bidrar aktivt till verksamhet som syftar till att möjliggöra det globala genomförandet av Agenda 2030. I samband med detta betonar regeringen varje lands ansvar för sin egen utveckling och för sina medborgares välbefinnande för att skapa förutsättningar för en hållbar utveckling globalt.

Som delar av det svenska bidraget framhåller regeringen bl.a. strategin för Sveriges uppbyggnads- och reformsamarbete med Ukraina, ett utökat och effektiviserat klimatbistånd, reformagendan för biståndet samt strategin för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft. I övrigt

redovisar regeringen hur Sverige som aktör i FN, EU och Norden har bidragit till det globala genomförandet. Det har bl.a. handlat om att

- verka för innovativa finansieringslösningar och mobilisering av den privata sektorn till stöd för hållbar tillväxt
- inta en ledande roll för att ta fram ett globalt ramverk om digitalt samarbete
- delta aktivt i förhandlingarna inför FN:s framtidstoppmöte i september 2024 och bidra till antagandet av den s.k. framtidspakten till stöd för genomförandet av Agenda 2030
- driva på inom EU för att stödja Ukraina, främja global hälsa och bekämpa korruption som ett utvecklingshinder.

I skrivelsen redogör regeringen även för sitt arbete med att utveckla en samstämmig politik för utveckling. Detta arbete tar sin utgångspunkt i Agenda 2030 och regeringens reformagenda för biståndet, vilket regeringen tydliggjort genom sitt förslag i budgetpropositionen för 2025 om att upphäva riksdagsbindningarna i fråga om PGU. Regeringen framhåller att den främjar långsiktighet, effektivitet och resultat samt ökar genomslaget för svenska intressen globalt genom att säkerställa samordning och samstämmighet mellan olika politikområden, såsom säkerhetspolitiken, utrikespolitiken, utvecklingspolitiken, handelspolitiken, klimatpolitiken och migrationspolitiken. Vidare framhåller regeringen att ett bättre samspel mellan utvecklingssamarbetet, export- och investeringsfrämjandet samt handelspolitiken kan förbättra förutsättningarna för hållbar utveckling i utvecklingsländer genom ökat handelsutbyte, där svenska företag samtidigt kan bidra till goda utvecklingsresultat och klimatnytta. Svenska företag kan enligt regeringen spela en viktig roll i genomförandet av utvecklingssamarbetet.

Hur Sverige uppfyller agendans 17 mål redovisas i övergripande sammanfattningar för varje mål med mer ingående beskrivningar av vissa områden som regeringen bedömer har en stor bäring på måluppfyllelsen. Sveriges bidrag till det globala genomförandet av Agenda 2030 uppmärksammas särskilt inom mål 1 Ingen fattigdom, mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen och mål 17 Genomförande och globalt partnerskap.

Under mål 1 Ingen fattigdom lyfter regeringen fram Sveriges internationella utvecklingssamarbete som ett område av betydelse för måluppfyllelsen. Regeringen hänvisar till prioriteringarna i sin reformagenda för biståndet och framhåller att det är nödvändigt med handel, privata investeringar, lån och inhemsk resursmobilisering för att länder ska kunna nå de globala målen för hållbar utveckling. Biståndet ensamt kan inte lyfta länder ur fattigdom. En viktig del av regeringens biståndsagenda är därför att stimulera ekonomisk tillväxt och jobbskapande i samarbetsländerna. Regeringen verkar av samma skäl även för att främja en fri och regelbaserad världshandel, öka samarbetsländernas deltagande i den internationella handeln och bidra till utbildning och kompetensutveckling. Sveriges utvecklingssamarbete ska enligt regeringen bidra till att mobilisera den privata sektorns och andra aktörers engagemang och investeringar i hållbar utveckling.

Under mål 16 Fredliga och inkluderande samhällen anger regeringen att Sverige är en stark röst och aktör globalt för demokrati, rättsstatens principer och mänskliga fri- och rättigheter. Sverige verkar även för att minska korruptionen och stärka rättssystemen i samarbetsländerna. Vidare framhåller regeringen de bidrag till måluppfyllelsen som ges genom Sveriges stöd till Ukraina och engagemang i EU:s civila och militära krishantering. Insatser, inte minst genom utvecklingssamarbetet, för att främja demokrati och rättsstatens principer anges som ett område av särskild betydelse för måluppfyllelsen. I samband med detta betonar regeringen samarbetsländernas ansvar för att upprätthålla mänskliga fri- och rättigheter för de egna medborgarna, och att förutsättningarna för ett effektivt utvecklingssamarbete försämrats när samarbetslandets regering saknar reformvilja. Ett annat område som framhålls är bidrag till fred, utveckling och säkerhet. På detta område redovisas Sveriges stöd till Ukraina och verksamheten för att på Ukrainas villkor få ett slut på den ryska aggressionen. Regeringen framhåller också att den på olika sätt främjar inkluderande fredsprocesser och mänskliga fri- och rättigheter i konfliktsituationer och att Sverige verkar för att kvinnors och flickors situation ska beaktas vid väpnade konflikter.

Under mål 17 Genomförande och globalt partnerskap framhåller regeringen att Sverige, som ledande givare av utvecklingsbistånd, klimatfinansiering och humanitär stöd, ger ett viktigt bidrag till det internationella arbetet för hållbar utveckling. Regeringen strävar efter att stärka synergierna mellan utvecklingssamarbete, främjande och handelspolitik för att bidra mer effektivt till hållbar utveckling, t.ex. genom biståndsinstrument som gör att näringslivet kan bidra till ett större samlat svenskt arbete för fattigdomsminskning. Regeringen framhåller också nödvändigheten i att offentlig och privat finansiering samverkar och den viktiga roll som de multilaterala utvecklingsbankerna spelar.

I skrivelsens avslutande avsnitt om nästa steg i genomförandet anger regeringen att Sverige genom utrikes-, bistånds- och handelspolitiken bidrar aktivt till verksamhet som syftar till att möjliggöra det globala genomförandet av Agenda 2030. Samtidigt som regeringen betonar varje lands ansvar är Sverige en stark röst och aktör för fri- och rättigheter och jämställdhet. Sverige ska också fortsätta att vara en av de mest generösa biståndsgivarna i världen. Regeringen kommer även att fortsätta att arbeta för att EU ska genomföra Agenda 2030 på ett effektivt sätt inom och utanför EU:s gränser.

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3300 av Mikael Damberg m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med en plan för hur regeringen ska skärpa sitt arbete för att nå Agenda 2030-målen. Som inslag i en sådan plan framhåller motionärerna bl.a. att Sverige ska vara ledande i arbetet med Agenda 2030 och driva på för Parisavtalets genomförande för en hållbar utveckling och en jämlik värld. Anslaget till det internationella biståndet bör motsvara 1 procent av Sveriges bruttonationalinkomst (BNI) och

klimatbiståndet genom FN bör stärkas. Motionärerna anser också att regeringen i fråga om handelsbiståndet måste involvera alla parter, lyfta fram arbetstagares rättigheter och fackliga rättigheter, förtydliga kopplingen till Agenda 2030 och Parisavtalets mål samt inkludera fackföreningsrörelsen i dialogen med näringslivet.

I kommittémotion 2024/25:3299 av Ida Gabrielsson m.fl. (V) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om skuldhantering och för att motverka skatte- och kapitalflykt. Enligt motionärerna måste en aktiv biståndspolitik kombineras med skuldavskrivningar och åtgärder mot skatte- och kapitalflykt för att stärka fattiga länders ekonomier. Därför behöver näringslivets roll för skatteintäkter i utvecklingsländer tydliggöras och Sverige arbeta för bättre internationella regler mot multinationella företags skatteflykt.

I motionens yrkande 8 föreslås ett tillkännagivande om att Sverige som enskilt land och inom EU och FN bör verka för att värna det demokratiska utrymmet och civilsamhällets roll. Motionärerna anser att regeringen håller på att överge den svenska traditionen av att värna det civila samhället i internationella sammanhang, vilket de anser får långtgående konsekvenser för viktiga civilsamhällesorganisationer både i Sverige och i andra länder.

I yrkandena 9 och 10 föreslår motionärerna tillkännagivanden om att regeringen bör återinföra PGU och om att allt bistånds- och utvecklingssamarbete bör kopplas till strävan efter att uppfylla Agenda 2030 och PGU. Motionärerna anser att upphävandet av PGU kommer att minska samstämmigheten i politiken och riksdagens möjligheter till inflytande och granskning. De anser också att regeringens biståndspolitiska reformer riskerar att leda till ett mer bundet, och därmed ett dyrare och mer ineffektivt, bistånd som kan komma att gå till insatser som bör finansieras på andra sätt eller som står i konflikt med utvecklingspolitikens mål.

Ett liknande tillkännagivande om att regeringen bör återinföra PGU som styrmedel för utvecklingspolitiken föreslås av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) i kommittémotion 2024/25:3306 yrkande 4. Motionärerna anser att ett återinförande av PGU skulle garantera samstämmighet i regeringens politik. Detta anser de behövs eftersom regeringen avviker från samstämmighetspolitikens innebörd genom att likställa den med att all politik ska utgå från svenska intressen utan att ta hänsyn till politikens konsekvenser.

Motionärerna anser därutöver att regeringen agerar på ett sätt som visar att den varken erkänner civilsamhället som viktig aktör i Agenda 2030-arbetet eller betraktar civilsamhället som en del i demokratin. För att åtgärda detta föreslår de i yrkande 7 ett tillkännagivande om att regeringen ska erkänna civilsamhällets roll för att nå de globala målen och en rättvis och hållbar värld.

I motionen framhålls också att regeringens skrivelse har vissa brister. Motionärerna anser bl.a. att det saknas en redogörelse för Sveriges bidrag till det internationella arbetet för biologisk mångfald. En mer uttömmande och transparent rapportering om detta är enligt motionärerna nödvändig för att Sverige ska kunna inspirera andra länder att vidta åtgärder. I yrkande 12

föreslår de därför att riksdagen ska tillkännage för regeringen att den i en handlingsplan om Agenda 2030 bör redogöra för ytterligare åtgärder som visar hur Sverige ska arbeta för att genomföra Kunming-Montrealramverket och redovisa hur svenskt bistånd och annan finansiering bidrar till det internationella arbetet för biologisk mångfald.

Vidare föreslår motionärerna i yrkande 14 ett tillkännagivande om att regeringen måste lyfta fram vikten av Agenda 2030 i internationella sammanhang och alltid koppla det till internationella åtaganden om mänskliga rättigheter, demokrati och att ingen får lämnas utanför. Motionärerna framhåller att Agenda 2030, trots att det saknas mål om demokrati och mänskliga rättigheter, ändå är det bästa globala samlande måldokumentet.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen beslutade i samband med behandlingen av statsbudgeten för 2025 att upphäva riksdagsbindningar i fråga om PGU (prop. 2024/25:1 utg.omr. 7, bet. 2024/25:UU2, rskr. 2024/25:111–113). Regeringen motiverade sitt förslag om detta med att förutsättningarna har ändrats sedan riksdagen beslutade om PGU 2003. De mål, perspektiv och riktlinjer som riksdagen då godkände för PGU inkluderas numera i allt väsentligt i det mål som riksdagen beslutade om i december 2020 för Sveriges genomförande av Agenda 2030. Att bindningarna till PGU har upphävts bidrar därmed till en tydlig och effektiv styrning av regeringens politik.

Utskottet tillstyrkte regeringens förslag och ser det inte som aktuellt att överväga att återinföra PGU. Utskottet vill också uppmärksamma att det uttryckligen framgår av det mål som riksdagen beslutat om för Agenda 2030 att genomförandet ska ske genom en samstämmig politik nationellt och internationellt. Detta förnyade mål för en samstämmig politik för hållbar utveckling i enlighet med Agenda 2030 ansågs vid beslutet vara en naturlig utveckling av PGU som stärker samstämmigheten (prop. 2019/20:188, bet. 2020/21:FiU28, rskr. 2020/21:154). I sitt yttrande i ärendet noterade utskottet den breddning som det nya målet skulle innebära, dvs. att all politik ska stödja hållbar utveckling såväl internationellt som nationellt, regionalt och lokalt. Samstämmigheten för hållbar utveckling kom därmed att inte enbart omfatta åtgärder inom olika utgifts- och politikområden utan även mellan olika beslutsnivåer (yttr. 2020/21:UU2y s. 5). Utskottet vill i anslutning till detta understryka att samstämmighetspolitiken innebär att samtliga samhällsaktörer är viktiga i genomförandet av Agenda 2030. Det är när regeringen, riksdagen, regionerna, kommunerna, näringslivet och civilsamhället drar åt samma håll som förändring blir möjlig. Samma sak gäller självklart inom de internationella samarbeten som Sverige deltar i. Bland dessa framhåller utskottet, liksom regeringen, betydelsen av samarbetet inom EU för att genomföra Agenda 2030, såväl inom som utanför EU:s gränser. Genom detta samarbete möjliggörs ett större globalt genomslag för svenska perspektiv.

Vidare uppmärksammar utskottet att det framgår av skrivelsen att regeringen värnar om hela Agenda 2030, dess integrerade och balanserade ansats och de tre dimensionerna av hållbar utveckling, dvs. den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga, där ingen ska lämnas utanför. Det framgår också att regeringen verkar för att Addis Abeba-handlingsplanen om utvecklingsfinansiering, Parisavtalet om klimatarbetet och Sendairamverket för katastrof-riskreducering ska vara integrerade delar i genomförandet av Agenda 2030. Regeringen framhåller även att Sverige, som ledande givare av utvecklingsbistånd, klimatfinansiering och humanitärt stöd, har bidragit till ett påskyndat genomförande av Agenda 2030. Vidare anför regeringen att Sverige ska fortsätta att vara en av de mest generösa biståndsgivarna i världen.

Utskottet välkomnar dessa uttalanden och påminner därutöver om att utskottet i behandlingen av biståndspolitiska motioner under våren 2024 delade regeringens uppfattning att det finns potential i att hitta synergier mellan bistånd och handel liksom i att bättre ta till vara svenska företags kunskande för att möta växande globala utmaningar. Utskottet välkomnade i anslutning till detta att privata investeringar, handel och näringslivets roll i genomförandet av Agenda 2030 ska stärkas (bet. 2023/24:UU8 s. 12). Utskottet har också i behandlingen av biståndsbudgeten de senaste åren uttalat att den nuvarande modellen med en flerårig budgetram frikopplad från BNI och ett tak för asylrelaterade avräkningar ger mer transparens och långsiktighet i biståndet än den tidigare modellen som baserades på ett enprocentsmål för biståndsramen. I anslutning till detta vill utskottet även framföra att biståndet, även om det kan bidra till ett lands strävan efter egenförsörjning, motståndskraft och utveckling, aldrig ensamt kan lyfta ett land ur fattigdom. För detta krävs en bred och diversifierad finansiering genom t.ex. handel, privata investeringar, lån, företagande, remitteringar och inhemsk resursmobilisering i enlighet med handlingsplanen för utvecklingsfinansiering. Det är också centralt att betona varje lands ansvar för och ägarskap över sin egen utveckling och sina medborgares välbefinnande. Det är ett lands egen vilja till förändring som driver utveckling, och det är därmed också en förutsättning för ett effektivt utvecklingssamarbete. Det är av dessa anledningar viktigt att Sveriges utvecklingssamarbete inriktas på att bidra till att mobilisera den privata sektorns och andra aktörers engagemang och investeringar i hållbar utveckling.

Därmed anser utskottet sammanfattningsvis att regeringens politik på ett samstämmigt sätt främjar det globala genomförandet av målen för hållbar utveckling och att riksdagen inte bör göra något tillkännagivande till regeringen om utvecklings- och biståndspolitikens omfattning och koppling till Agenda 2030 eller om handelsbiståndets utformning.

Utskottet har i det föregående framhållit bredden av de finansieringskällor som krävs för att stärka fattiga länders ekonomier. Med anledning av det särskilda förslag om skuldhantering och vikten av att motverka skatte- och kapitalflykt som framförs i en motion hänvisar utskottet därutöver till sina

tidigare uttalanden om dessa frågor, bl.a. i utskottets yttranden till finansutskottet i tidigare ärenden om Sveriges genomförande av Agenda 2030. Utskottet vidhåller uppfattningen att utgångspunkten för skuldavskrivningar ska vara skuldållbarhet och en god reformpolitik. Samtidigt ska skuldavskrivningar riktas mot de fattigaste och mest skuldtyngda länderna. För att en skuldavskrivning ska innebära ett effektivt utnyttjande av medel för fattigdomsbekämpning är det enligt utskottet viktigt att den baseras dels på en analys av skuldens hållbarhet, dels på att det aktuella landet för en politik som främjar tillväxt och fattigdomsbekämpning. Utskottet står även fast vid uppfattningen att frågan om att motverka skatte- och kapitalflykt är viktig i arbetet med hållbart företagande och genomförandet av Agenda 2030. Utskottet förutsätter att multinationella företag betalar den skatt som de enligt lag är skyldiga att göra och i övrigt följer Organisationen för samarbete och utvecklings (OECD) riktlinjer på området. Utskottet noterar att regeringen i sin strategi för Sveriges utrikeshandel, investeringar och globala konkurrenskraft förväntar sig att svenska företag, förutom att följa OECD:s riktlinjer för multinationella företag, även följer FN:s vägledande principer för företagande och mänskliga rättigheter och Internationella arbetsorganisationens (ILO) trepartsdeklaration om multinationella företag och socialpolitik samt att de i övrigt agerar ansvarsfullt. Det finns därmed enligt utskottet inte skäl för riksdagen att göra något tillkännagivande om dessa frågor.

I skrivelsen konstaterar regeringen att den demokratiska tillbakagången fortsätter globalt och att utrymmet för civilsamhället minskar. Regeringen framhåller att Sverige är en stark röst och aktör globalt för demokrati, rättsstatens principer och mänskliga fri- och rättigheter. Regeringen lyfter även fram att arbetet för att främja frihet och bekämpa förtryck är en av de viktigaste tematiska prioriteringarna i regeringens reformagenda för biståndet. Med anledning av de motionsyrkanden som handlar om vikten av att värna demokratin och civilsamhället hänvisar utskottet även till de fleråriga strategier som regeringen antog under 2024 för Sveriges globala utvecklingssamarbete för arbetet med de mänskliga fri- och rättigheterna, demokrati och rättsstatens principer och för Sveriges utvecklingssamarbete med det civila samhället. Den förstnämnda strategins övergripande mål är att globalt bidra till fria, trygga, rättvisa och inkluderande demokratiska samhällen som är fria från förtryck och som bygger på respekt för de mänskliga fri- och rättigheterna och rättsstatens principer. Den andra strategin syftar till att stärka civilsamhället i utvecklingsländer och förbättra förutsättningarna för civilsamhällesaktörerna i dessa länder att verka. Därmed behövs det enligt utskottet inte något tillkännagivande från riksdagen om vikten av att i utvecklingspolitiken värna demokratin och det civila samhällets roll.

Utskottet påminner om att målet för Sveriges genomförande av Agenda 2030 är avsett att tillföra ett kompletterande helhetsperspektiv på hållbar utveckling till de riksdagsbundna mål som redan finns. Arbetet bör bedrivas inom ramen för de existerande målen och ta sin utgångspunkt i målen för respektive utgiftsområde (prop. 2019/20:188 s. 14). Resultaten i förhållande

till dessa mål och vilka åtgärder som vidtas för att uppfylla målen redovisas av regeringen varje år i budgetpropositionen. Det är således en kompletterande överblickbar och samlad redovisning som tillhandahålls genom regeringens Agenda 2030-skrivelse.

Utskottet kan mot denna bakgrund konstatera att Sveriges stöd till det internationella arbetet för biologisk mångfald omfattas av resultatredovisningen för biståndsbudgeten och att regeringen i budgetpropositionen även beskriver politikens fortsatta inriktning på området. Vidare uppmärksammar utskottet att regeringen hösten 2024 uppdaterade sin fleråriga strategi för Sveriges globala utvecklingssamarbete inom miljö, klimat och biologisk mångfald. Strategin syftar bl.a. till ökat skydd, bevarande och restaurering av ekosystem och biologisk mångfald samt stärkta förutsättningar för hållbar förvaltning och hållbart nyttjande av landbaserade naturresurser. Utskottet ser därmed, i motsats till vad som föreslås i en motion, inte något behov av ytterligare redovisningar till riksdagen av Sveriges bidrag till det internationella arbetet för biologisk mångfald.

Finansutskottet bör följaktligen avstyrka motionerna 2024/25:3299 (V) yrkandena 4 och 8–10, 2024/25:3300 (S) i den del som gäller mål 17 Genomförande och globalt partnerskap och 2024/25:3306 (MP) yrkandena 4, 7, 12 och 14.

Avslutningsvis påminner utskottet om att riksdagen i anslutning till beslutet om mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030 även gjorde ett tillkännagivande till regeringen om att den bör redovisa framstegen i genomförandet i en skrivelse till riksdagen vartannat år. Utskottet förordade detta tillkännagivande i ett yttrande till finansutskottet i beredningen av regeringens proposition med förslag till mål för genomförandet av Agenda 2030 (yttr. 2020/21:UU2y). Den skrivelse om Sveriges genomförande av Agenda 2030 som regeringen nu har lämnat till riksdagen är den andra i ordningen. Av skrivelsen framgår att regeringen anser att formerna för redovisningen därmed har blivit så etablerade att riksdagens tillkännagivande är tillgodosett och slutbehandlat. Utskottet kan instämma i detta.

Stockholm den 13 februari 2025

På utrikesutskottets vägnar

Aron Emilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Aron Emilsson (SD), Morgan Johansson (S), Alexandra Völker (S), Yasmine Eriksson (SD), Olle Thorell (S), Linnéa Wickman (S), Joar Forssell (L), Tomas Eneroth (S), Magnus Berntsson (KD), Kerstin Lundgren (C), John E Weinerhall (M), Jacob Risberg (MP), Stefan Olsson (M), Katarina Tolgfors (M), Lotta Johnsson Fornarve (V) och Fredrik Saweståhl (M).

Avvikande meningar

1. Återinförande av politiken för global utveckling (S, V, MP)

Morgan Johansson (S), Alexandra Völker (S), Olle Thorell (S), Linnéa Wickman (S), Tomas Eneroth (S), Jacob Risberg (MP) och Lotta Johnsson Fornarve (V) anför:

Vi beklagar att riksdagen på regeringens förslag har upphävt PGU. Principen om samstämmighet har varit norm för Sverige sedan PGU antogs för drygt 20 år sedan. Beslutet föregicks av en lång process som syftade till att skapa bred enighet om bistånds- och utvecklingspolitiken och etablera en samstämmighet mellan riksdagen, regeringen och det civila samhället. Flera länder och även EU har inspirerats av PGU och den samstämmighetspolitik som PGU byggde på.

Att PGU har upphävts kommer att leda till minskad samstämmighet. Regeringens hänvisning till att arbetet nu bedrivs inom ramen för genomförandet av Agenda 2030 är inte tillräcklig kompensation för PGU, i synnerhet som regeringens arbete med Agenda 2030 är undermåligt och resurser till arbetet med agendan har dragits in. Det är också uppenbart att regeringen inte inser innebörden av samstämmighet när den likställer det med att all politik ska utgå från svenska intressen utan egentlig hänsyn till politikens konsekvenser.

Svensk politik måste vara samstämmig i den meningen att alla politikområden måste bidra till att uppfylla utvecklingspolitikens mål om en rättvis och hållbar global utveckling. För att säkerställa att samstämmighet präglar regeringens agerande måste regeringen återinföra och utveckla PGU som styrmedel för utvecklingspolitiken.

Vi anser att riksdagen bör tillkännage detta för regeringen och således att finansutskottet bör tillstyrka motionerna 2024/25:3299 (V) yrkande 10 och 2024/25:3306 (MP) yrkande 4.

2. Sveriges bidrag till det globala genomförandet av Agenda 2030 (S)

Morgan Johansson (S), Alexandra Völker (S), Olle Thorell (S), Linnéa Wickman (S) och Tomas Eneroth (S) anför:

Regeringen behöver skärpa arbetet för att nå Agenda 2030-målen. Det som har gjorts hittills är otillräckligt, och vi beklagar att regeringen har skurit ned på resurserna och lagt ned PGU. Regeringen borde enligt oss också ha gett den nationella samordnaren för Agenda 2030 ett förlängt och förnyat uppdrag att stödja utvecklingsarbetet. Vi anser att Sverige ska vara ledande i Agenda 2030-arbetet och driva på för Parisavtalets genomförande. Vi har lagt fram en rad förslag inom vart och ett av de 17 målen för att skapa en hållbar utveckling och en jämlik värld. Inom ramen för mål 17 Genomförande och globalt

partnerskap, som i många delar rör Sveriges internationella utvecklings- och biståndspolitik, vill vi att Sveriges bistånd ska uppgå till 1 procent av BNI och att klimatbiståndet via FN ska stärkas, t.ex. genom den globala klimatfonden.

När det gäller regeringens fokusering på handelsbistånd instämmer vi i att handel kan vara ett verktyg för en effektiv och rättvis klimatomställning och att det kan bidra till fattigdomsbekämpning och ekonomisk tillväxt. Det förutsätter emellertid att handelsbiståndet tydligt kopplas till Agenda 2030 och målen i Parisavtalet. Vidare behöver alla parter inom handeln vara involverade. Det är t.ex. viktigt att regeringen involverar fackföreningsrörelsen i dialogen med näringslivet och på så sätt använder och bygger vidare på den svenska modellen. Genom partssamverkan skapas förutsättningar för hållbar utveckling inom områden som klimat, mänskliga rättigheter, jämställdhet, hälsa och miljö. Arbetstagares rättigheter och fackliga rättigheter måste lyftas fram i alla samarbeten. Sammankopplingen mellan handel och bistånd måste göras på ett genomtänkt sätt och med utgångspunkt i en gedigen konsekvensanalys. Det saknar vi i regeringens politik. Vidare behöver Sveriges politik på olika områden vara samstämmig och det krävs en effektiv samordning för att uppfylla Sveriges åtaganden enligt Agenda 2030. Genom de nedskärningar och ambitionssänkningar som regeringen genomfört försvåras förutsättningarna för detta.

Vi anser att riksdagen bör tillkännage att regeringen bör återkomma med en plan för hur den ska skärpa sitt arbete med Agenda 2030 genom bl.a. åtgärder i linje med detta. Vi anser således att finansutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:3300 (S).

3. Sveriges bidrag till det globala genomförandet av Agenda 2030 (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V) anför:

Bistånd är en viktig del av utvecklingspolitiken, men det är långt ifrån det enda verktyget i arbetet med att nå utvecklingsmålen. Betydligt större belopp än det samlade globala biståndet går från de fattigare länderna till de rikare, i huvudsak genom kapital- och skatteflykt och skuldbetalningar. Att ändra på detta är centralt för att skapa en mer jämlik värld. Det är därför viktigt att kombinera en aktiv biståndspolitik med t.ex. skuldavskrivningar och åtgärder mot skatte- och kapitalflykt. Näringslivets viktiga roll i att betala skatt i utvecklingsländer behöver tydliggöras och Sverige bör som en del i genomförandet av Agenda 2030 arbeta för mer strikta internationella regler mot multinationella företags skatteflykt. Jag anser därför att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som bidrar till en hållbar skuldhantering i utvecklingsländerna och som motverkar skatte- och kapitalflykt.

När regeringen beskriver det krympande demokratiska utrymmet i många länder saknas det insikt om effekterna av regeringens egen politik som systematiskt slår undan benen för det svenska civilsamhället och dess samsam-

partner i andra länder. Sveriges demokratiska utveckling, framväxten av välfärdssystemet och Sveriges position som ett av världens bästa länder att leva i är till stor del civilsamhällets och folkrörelsernas förtjänst. Sverige har en tradition av att värna civilsamhället och lyfta fram det i internationella sammanhang. Denna tradition håller regeringen nu på att överge. Det får långtgående konsekvenser för viktiga civilsamhällesorganisationer i Sverige och i andra länder. Jag anser därför att regeringen ska agera för att Sverige, som enskilt land såväl som inom EU och FN, ska verka för att värna det demokratiska utrymmet och civilsamhällets roll.

Regeringens omläggning av biståndspolitiken med sänkta anslag och en sammansmältning med handelspolitiken bryter med en lång svensk tradition. Jag utesluter inte att handel kan bidra till att lyfta människor ut fattigdom, men det är något helt annat än bistånd. Utvecklings- och biståndspolitiken handlar inte om att gynna svenska intressen utan om att hjälpa de människor som har störst behov. Det finns en överhängande risk för att regeringens politik leder till ett mer bundet bistånd, vilket är både dyrt och ineffektivt. Biståndspolitiken är en viktig del i arbetet med att nå utvecklingsmålen, och biståndet måste värnas. Det får inte gå till sådant som bör finansieras på andra sätt eller som står i direkt konflikt med utvecklingspolitikens mål. Klimatbiståndet måste t.ex. vara additionellt och inte i huvudsak belasta det befintliga biståndet. Regeringen bör säkerställa att Sverige kopplar allt bistånd och allt utvecklingsarbete till genomförandet av Agenda 2030 och PGU.

Jag anser att riksdagen bör tillkännage detta för regeringen och att finansutskottet således bör tillstyrka motion 2024/25:3299 (V) yrkandena 4, 8 och 9.

4. Sveriges bidrag till det globala genomförandet av Agenda 2030 (C)

Kerstin Lundgren (C) anför:

I likhet med utskottet anser jag att finansutskottet bör avstyrka samtliga motionsyrkanden som tas upp i yttrandet. Jag delar dock inte utskottets motivering i alla delar. Mina invändningar har utvecklats i en reservation till det biståndspolitiska betänkande som utskottet hänvisar till i ställningstagandet (bet. 2023/24:UU8 res. 3).

I korthet handlar det om att jag vill se en substantiell ökning av biståndet genom en återgång till enprocentsmålet. Jag vill också säkerställa att utvecklingspolitiken har som mål att bistå människor som lever i fattigdom och förtryck att förbättra sina villkor, inte att gynna nationella intressen. Det är min bedömning att detta fokus även kommer att främja Sverige och svenska intressen bäst. Biståndet ska vara fritt och obundet och följa OECD:s biståndskommitté Dacs regelverk. Utgångspunkten för det svenska biståndet ska vara de globala målen i Agenda 2030 och de målsättningar i Parisagendan för biståndseffektivitet som svenska aktörer bäst kan bidra till att nå. Det är också viktigt att utifrån målen ta vara på det svenska civilsamhällets erfarenheter som exempel för andra. Det är viktigt att särskilt värna det civila

samhällets organisationer, deras kunskap, erfarenhet, nätverk och engagemang, vilket varken kan eller bör ersättas av statliga eller stora internationella aktörer.

Vidare anser jag att det svenska utvecklingssamarbetet bör kraftsamla runt fyra tematiska mål som är sprungna ur och bidrar till de globala målen för hållbar utveckling. Målen är att skapa hållbara jobb, klimatomställning och tillgång till grön energi, demokratiutveckling och rättsstatens principer samt utbildning för pojkar och flickor.

5. Sveriges bidrag till det globala genomförandet av Agenda 2030 (MP)

Jacob Risberg (MP) anför:

För att nå målen i Agenda 2030 är det avgörande att alla delar av samhället, inklusive civilsamhället, är engagerade och delaktiga. Det finns en rad exempel på hur civilsamhället deltar i arbetet med Agenda 2030 såväl internationellt som nationellt. Det är anmärkningsvärt att regeringen inte bygger vidare på detta etablerade arbetssätt och inte erkänner civilsamhället som en viktig aktör i arbetet med de globala målen. Detta innebär att regeringen inte fullt ut ser civilsamhällets roll, vare sig som en bidragande aktör eller som en röstbärare för en hållbar och rättvis utveckling. Regeringen har genom sina budgetprioriteringar också markerat att den inte ser civilsamhället som en central del av svensk eller global demokrati. Jag anser att regeringen tydligt behöver erkänna civilsamhällets viktiga roll som en bidragande aktör för att nå de globala målen och en rättvis och hållbar värld.

Regeringens skrivelse kan enligt mig kritiseras när det gäller både innehåll och form. Miljöpartiet har i sin motion föreslagit tillkännagivanden om flera kompletteringar. Jag vill här särskilt uppmärksamma avsaknaden av en redogörelse för hur Sverige bidrar till det internationella arbetet för biologisk mångfald. En mer uttömmande och transparent rapportering om detta är nödvändig för att Sverige ska kunna inspirera andra länder att vidta åtgärder för att nå målen inom Agenda 2030. Jag anser därför att regeringen i en handlingsplan om Agenda 2030 ska redogöra för ytterligare åtgärder inom ramen för genomförandet av Kunming-Montrealramverket och redovisa hur svenskt bistånd och annan finansiering bidrar till det internationella arbetet för biologisk mångfald. Detta behövs för att visa hur Sverige ska arbeta för det globala genomförandet av utvecklingsmålen på detta område.

Under flera år har den globala friheten och det demokratiska utrymmet minskat. Den globala demokratiska tillbakagången omfattar även en försämrad situation för människor som försvarar mänskliga rättigheter, vilka i allt högre grad förföljs, trakasseras, fängslas, utsätts för våld och till och med mördas. Detta sker i ett klimat där välfinansierade allianser av värdekonserverativa och populistiska krafter organiserar sig globalt. Att varken demokrati eller mänskliga rättigheter är mål i Agenda 2030 visar hur svårt förhandlingsläget var när målen sattes. Detta förhandlingsläge har därefter försämrats, och några

av de mål som finns med i Agenda 2030 skulle antagligen inte ha gått att få igenom i dag. Därför är Agenda 2030 det bästa globala samlande måldokumentet som finns, och vi måste jobba med det för att inte förlora gjorda landvinningar för en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar värld. Regeringen måste därför lyfta fram vikten av Agenda 2030 i nationella och internationella sammanhang och alltid koppla det till internationella åtaganden om mänskliga rättigheter, demokrati och att ingen får lämnas utanför.

Jag anser att riksdagen bör tillkännage detta för regeringen och således att finansutskottet bör tillstyrka motion 2024/25:3306 yrkandena 7, 12 och 14.